Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2059

[Total No. of Pages : 3

[6443]-1

M.Com. (Part - I)

101 : MANAGEMENT ACCOUNTING

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (CBCS)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator is allowed.***

Q1) a) Define Management Accounting Explain the Scope and Functions of Management Accounting. **[15]**

OR

b) The Turnover and profit in the two periods were as follows - **[15]**

Year	Turnover (Rs. in Lakh)	Profit (Rs. in Lakh)
I	40	4
II	60	8

Assuming that the cost structure and selling price remain the same in two period

Your are required to calculate -

i) P/V Ratio

ii) Break-Even Point(Sales)

iii) The Sales required to earn profit of Rs. 10 Lakhs

iv) Margin of Safety in period - II

v) Profit when Sales are Rs. 50 Lakhs

P.T.O.

Q2) a) What is meant by budgetary control? Explain the Features and Objectives of budgetary control. **[15]**

OR

b) A.B.C. Co. Ltd. wishes to arrange overdraft facilities with its bankers during the period April to June 2023 when it will be manufacturing for stock. Prepare a cash budget for the above period from the following information indicating the extent of bank facilities the Co. will require at the end of each month. **[15]**

Month	Sales Rs.	Materials Rs.	Wages Rs.
February, 2023	1,80,000	1,24,800	12,000
March, 2023	1,92,000	1,44,000	14,000
April, 2023	1,08,000	2,43,000	11,000
May, 2023	1,74,000	2,46,000	10,000
June, 2023	1,26,000	2,68,000	15,000

Additional information :

i) Expected Cash balance on 1st April, 2023 Rs. 25,000.

ii) 50% of Credit Sales are realised in the month following the sales and the remaining 50% in the second month following it.

iii) Creditors are paid in the month following the month of purchases.

iv) Wages are paid in the month following the month of wages.

Q3) a) Define the term 'Marginal Costing'. Explain the advantages and disadvantages of Marginal Costing. **[15]**

OR

b) A proforma cost sheet of a company provides the following particulars. **[15]**

Particulars	Rs. (Per Unit)
Raw materials	80
Direct labour	30
Overheads	60
	――――
Total cost	170
Profit	30
	――――
Selling price	200

The following further particulars are available :

Raw materials are in stock on average one month. Materials are in process, or average, half a month. Finished goods are in stock on average one month.

Credit allowed by suppliers is one month.

Credit allowed to debtors is two months.

Lag in payment of wages 1.5 weeks.

Lag in payment of overhead expenses is one month.

One-fourth of the output is sold against cash.

Cash on hand and at bank is expected to be Rs. 25,000.

You are required to prepare a statement showing the working capital needed to finance a level of activity of 1,04,000 units of production.

You may assume that production is carried on evenly throughout the year, wages and overheads accrue similarly and a time period of 4 weeks is equivalent to a month.

Q4) **Write short notes on (Any Three) :** **[15]**

a) Cost - Volume Profit Analysis.

b) Types of Working Capital.

c) Limitations of Financial Accounting.

d) Inventory Management.

e) Flexible Budget.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2060

[Total No. of Pages : 4

[6443]-2

M.Com. (Part - I)

102 : STRATEGIC MANAGEMENT (Compulsory)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.No.2 to Q.No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any Six): [6]**

i) What are the means by which long term objectives will be achieved?

(Strategies, Policies, Strength, Opportunities)

ii) Marketing strategy is a ____________ type of strategy.

(Business Level, Growth strategy, corporate strategy, Functional strategy)

iii) Corporate level strategy deals with :

(objectives of specific functions, objective of Single strategic Business Unit, objectives of the corporate, objectives of specific operations)

iv) Which activity does not comes under the primary activities of value Chain analysis:

(Operations, Technology development, Marketing and sales, Services)

v) Functional level strategy directly supports

(corporate strategy, Business strategy, differentiation strategy, focus strategy)

vi) Which statement should be created first and foremost?

(Strategic, Vision, Objectives, Mission)

vii) Which is not the R & D approach for implementing strategy?

(Market new technological product, Innovator imitator of successful products, To be a low cost provider, Production planning)

viii) Which is the issue to be considered in strategy implementation?

(Project Implementation, Procedure Implementation, Resource Allocation, All the above)

Q2) Define Strategic Management. Explain the various phases in the Strategic Management Process. **[14]**

Q3) What is Strategic Planning? Explain various steps involved in process of Strategic Planning. **[14]**

Q4) State the factors affecting selection of Corporate Strategy. **[14]**

Q5) Explain the Concept of Marketing Strategy and Finance Strategy. **[14]**

Q6) **Write short notes on (Any Two) :** **[12]**

a) Organisational Goals

b) Resource Audit

c) Corporate Restructuring

d) Total Quality Management

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

PD-2060

[6443]-2
M.Com. (Part - I)
102 : STRATEGIC MANAGEMENT (Compulsory)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

i) कोणत्या प्रकारे दीर्घकालीन उद्दीष्टे साध्य केली जातात.
(व्यूहरचना, धोरणे, सामर्थ्य, संधी)

ii) विपणन व्यूहरचना .... प्रकारची व्यूहरचना आहे.
(व्यवसाय पातळी, वाढ पातळी, व्यावसायिक धोरण, कार्यात्मक व्यूहरचना)

iii) व्यावसायिकपातळीची रणनीती .... सह सौदे करते.
(विशिष्ट कार्य उद्दिष्ट्ये, एकल व्यूहरचना व्यवसाय विभागाची उद्दिष्ट्ये, व्यावसायिक उद्दिष्ट्ये, विशिष्ट उपक्रमाची उद्दिष्ट्ये)

iv) .... क्रियाकलाप मूल्य साखळी विश्लेषणाच्या प्राथमिक क्रिया अंतर्गत येत नाही.
(कार्ये, तंत्रज्ञान विकास, विपणन व विक्री, सेवा)

v) कार्यशील स्तराची रणनीती थेट .... समर्थन करते.
(व्यावसायिक धोरण, व्यवसाय धोरण, विविधता धोरण, केंद्रीत धोरण)

vi) सर्वप्रथम कोणते विधान तयार केले जावे?
(धोरणात्मक, दृष्टी, उद्दीष्टे, धेय्य)

vii) रणनीती राबविण्याकरिता संशोधन आणि विकासाचा दृष्टीकोन कोणता नाही?
(नवीन तांत्रिक उत्पादन बाजारात आणणे, यशस्वी उत्पादनांचे नवकल्पना अनुकरण करणे, कमी किंमतीचे प्रदाता होणे, उत्पादन नियोजन)

viii) व्युव्हरचना अंमलबजावणीमध्ये कोणत्या मुद्द्याचा विचार केला जातो?
(प्रकल्प अंमलबजावणी, प्रक्रिया अंमलबजावणी, संसाधनांचे वाटप, वरीलपैकी सर्व)

प्रश्न 2) व्यूहरचना व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. धोरणात्मक व्यवस्थापन प्रक्रियेतील विविध टप्पे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) व्यूहरचनात्मक नियोजन म्हणजे काय? धोरणात्मक नियोजन प्रक्रियेत समाविष्ट असलेल्या विविध पायऱ्यांचे स्पष्टीकरण करा. **[14]**

प्रश्न 4) व्यावसायिक व्युव्हरचना निवडीवर परिणाम करणारे घटक सांगा. **[14]**

प्रश्न 5) विपणन व्युहरचना आणि वित्तीय व्युहरचना संकल्पना स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) संस्थात्मक उद्दिष्टे

ब) संसाधन अंकेक्षण

क) व्यावसायिक पुनर्रचना

ड) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-3917

[Total No. of Pages : 3

[6443]-3

M.Com. (Part - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

103 : Advanced Accounting

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Special Paper - I) (Group - A)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory and carry equal marks.***
2) ***Give working notes whenever necessary.***
3) ***Use of simple calculator is allowed.***

Q1) Define 'Accounting Theory'. Explain the role of Accounting Theory. **[15]**

OR

Write Short Note.(Any 3)

a) Deficiency Account
b) Selection ol Accounting Principles
c) Accounting Environment
d) Holding and Subsidiary Company
e) Method of Valuation of Goodwill

Q2) The following are the Balance Sheets of X Ltd. and its subsidiaries, Y Ltd and Z Ltd. as on 31st March 2025. **[15]**

Balance Sheet as on 31st March, 2025

Liabilities	**X Ltd. Rs.**	**Y Ltd. Rs.**	**Z Ltd. Rs.**
Share Capital Equity Shares of Rs. 10 each full paid	2,00,000	80,000	60,000
Share Premium (Premium on Issue of 4,000 Shares issued in payment for 6,000 shares in Y Ltd.)	20,000	-	-
Profit & Loss A/c			
Balance of Last Year	6,000	-	12,000
Profit for the year	40,000	-	6,000
Sundry Creditors	38,000	40,000	6,000
Bills Payable (all issued to X Ltd.)	-	36,000	-
Total	**3,04,000**	**1,56,000**	**84,000**

P.T.O.

Assets	X Ltd. Rs.	Y Ltd. Rs.	Z Ltd. Rs.
Goodwill	-	12,000	-
Building and Machinery (at cost)	50,000	60,000	40,000
Investments (at cost) 6,000 Equity Shares in Y Ltd. 4,000 Equity Shares in Z Ltd. 2,000 Equity Shares in Z Ltd.	 60,000 80,000 -	 - - 40,000	 - - -
Stocks	20,000	6,000	16,000
Sundry Debtors	20,000	4,000	14,000
Advances to Y Ltd.	30,000	-	-
Bills Receivable (Accepted by Y Ltd.)	16,000	-	-
Profit and Loss A/c	-	22,000	-
Cash at Bank	28,000	12,000	14,000
Total	**3,04,000**	**1,56,000**	**84,000**

Additional Information :

a) X Ltd. and Y Ltd. both purchased shares in Z Ltd. on 1st April, 2024.

b) On 1st April 2024, X Ltd. purchased the 6,000 shares in Y Ltd. : the debit balance of Profit and Loss Account was Rs. 2,000

c) X Ltd. had a contingent liability in respect of bills dicounted RS 20,000

d) Sundry creditors of Y Ltd. of Rs. 40,000 include Rs. 30,000 owed to X Ltd.

You are required to prepare a Consolidate Balance Sheet as on 31st March 2025 and show the supporting its working notes.

Q3) The following information was extracted from the financial books of Amruteshwar Company Limited, Pune who went into voluntary liquidation on 31st March, 2025 on which date a winding up order was made. **[15]**

Particulars	Rs.
Share Capital : 1,600 Equity Share of 100 each	 1,60,000
1,000 Debentures of @ 100 each	1,00,000
Term Loan from Bank of Baroda (Secured by Plant)	36,000
Trade Creditors	40,000
Cash Balance	3,100
Calls in Arrears on Equity Shares	8,900
Trade Investments (Estimated to realized 2/3rd of the Book Value)	12,000
Sundry Debtors 1,20,000 Less : Provision for Bad and Doubtfull Debts (-) 20,000	 1,00,000
Trading stock (Estimated to realize at double the Book Value)	2,000
Mortgage Plant (Estimated to realize at 100% plus Rs. 66,000)	80,000
Machinery (Estimated to realize at 200%)	60,000

On the critical investigation it was found that,

a) Out of the Book Debts Rs. 8,000 are doubtful, which estimated to realize at 50% less.

b) The loan taken from Bank of Baroda is secured by the plant.

c) Preferential Creditors for wages payable for piece work amounted to Rs. 2,000

d) The shop floor rent is outstanding for Rs. 4,000

e) The bad debts recovery amounted to Rs. 4,000

You are required to prepare a Statement of Affairs of the Amruteshwar Company Limited, Pune as on 31st March 2025

Q4) The following is the Balance Sheet of Shree Company Limited, Pune as on 31st March 2025. **[15]**

Balance Sheet as on 31st March 2025

Liabilities	**Rs.**	**Assets**	**Rs.**
Share Capital : 10,000 Equity Shares of Rs. 10 each	1,00,000	Land and Buildings	55,000
General Reserve	40,000	Plant and Machinery (as cost less depreciation)	65,000
Profit & Loss A/c	46,000	Trade Mark	10,000
Sundry Creditors	49,000	Stock	24,000
Workmen's Saving A/c	15,000	Sundry Debtors	44,000
		Cash at Bank	46,000
		Preliminary Expenses	6,000
Total	**2,50,000**	**Total**	**2,50,000**

The Plant and machinery is worth Rs. 60,000 and land and buildings have been valued at Rs. 1,20,000 by an independent values Rs. 4,000 of the debts are bad. The profits of the company have been as follows :

2022-2023	Rs. 40,000
2023-2024	Rs. 45,000
2024-2025	Rs. 53,000

It is the companies practice to transfer 25% of the profit to reserve. Ignoring taxation, the similar companies give yield of 10% on the market value of their shares. Goodwill may be taken to be worth Rs. 60,000

You are required to calculate the value of company's share by :

i) Intrinsic Method

ii) Yield Method

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2917

[Total No. of Pages : 4

[6443]-4
M.Com. (Part-I)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
104 : Income Tax
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Special Paper-II) (Group -A)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 is compulsory Solve any Three questions from Q.2 to Q.6.***
2) ***Questions 2 to 6 carry equal marks.***
3) ***Read all the questions very carefully before attempting the same.***
4) ***Use of calculator is allowed.***

Q1) A) Multiple Choice Questions. **[5]**

a) The sum of various heads of Income is called is ______

i) Taxable income ii) Total income

iii) Gross total income iv) Adjusted income

b) The term income in the Income Tax 1961, is defined under section____.

i) Section 2 (24) ii) Section 2 (25)

iii) Section 2 (31) iv) Section 2 (20)

c) Under Income tax Act ______, the Gross Total Income is computed under Five heads of income sources.

i) 1956 ii) 1961

iii) 1932 iv) 1936

d) Maximum Amount of Standard Deduction under the Head Income from Salary is up to Rs. _____p.a. Under Old regime.

i) 75,000 ii) 1,50,000

iii) 50,000 iv) 1,00,000

e) Dividend received has to be shown under the Head ______as per the provisions of Income Tax Act, 1961.

i) Income from Salary ii) Income from Other Sources

iii) Income from Business iv) Income from House Property

P.T.O.

B) State the Following Statements are True or False. **[5]**

a) The Tax Slab rates for HUF and Individuals are Different.

b) Under section 24 (a), maximum amount of Professional Tax deductible is Rs. 2,500 for the A.Y. 2025-26

c) Interest on Bank Fixed Deposits for Senior Citizens is Deductible u/s 80TTB.

d) Delhi is a Metro City, considered for House Rent Allowance

e) The term 'Assessee' is defined under section Sec 2 (7) under Income Tax Act 1961.

C) Match the following paris. **[5]**

	Group 'A'		Group 'B'
a)	Tuition Fee paid	i)	Section 54
b)	Health Insurance Premium	ii)	Previous Year
c)	Current Year Earnings	iii)	Gross Annual Value
d)	GAV	iv)	Section 80C
e)	Capital Gains	v)	Section 80D

Q2) Short Notes (Any Three) **[15]**

a) TDS

b) Deductions U/S 80U

c) Concept of 'Person' as per the provisions of IT Act, 1961

d) List of Fully Taxable Allowances

e) Gross Total Income

Q3) Mr. Akash Patvardhan, Satara Provides the following information kindly Compute his net taxable salary income for the A.Y. 2025-26 under the old regime. **[15]**

a) Salary Rs. 20,000 p.m.

b) Bonus Rs. 12,000 p.a.

c) Education Allowance (2 Children) Rs. 580 p.m. per child

d) Hostel Allowance (2 Children) Rs. 500 p.m. per child

e) Commission Rs. 50,000 p.a.

f) Tiffin Allowance Rs. 1,000 p.m.

g) House Rent Allowance is Rs. 10,000 p.m. (Rent Paid by him Rs. 1,000 p.m.)

h) He has been provided a (1600 cc) car and driver for private and official purposes. Expenses are borne by the employer.

i) He has paid professional tax of Rs. 2,500 p.a.

Q4) Mrs. Radha working in Disha Co.Ltd., Mumbai. The following emoluments are received from her employer during the financial year ended on 31st March, 2025. Compute her Total Taxable Income and tax Liability for the A.Y. 2025-26 under new taxation regime u/s 115BAC. **[15]**

a) Net Taxable Salary Rs. 4,36,050.

b) She owned a flat at Mumbai (Self Occupied) for which she had borrowed Rs. 4,00,000 on 10th June 2001. During the year she has paid interest Rs. 37,000 and repaid the principal amount Rs. 48,000 of this loan.

c) Income From Business Rs. 85,000.

d) She received:

   i) Interest on Bank Deposit Rs. 8,000

   ii) Interest on Govt. Securities Rs. 12,000;

   iii) Interest on Mutual Fund Rs. 600;

   iv) Interest on Deposit with Reliance Company Rs. 3,500.

e) Her savings, investment & other payments were as follows:

   i) Contribution to U.R.P.F. Rs. 20,000;

   ii) Own Life Insurance Premium paid Rs. 15,000 (Sum assured 2,00,000)

   iii) Tuition fee paid Rs. 35,000 for her son

   iv) Mediclaim insurance premium paid Rs. 8,500;

   v) Donation to charitable trust Rs. 10,000.

Q5) a) Mr. Shantaram owns three houses for his residential purposes. The following are the details of his houses. **[7]**

Particulars	House I	House II	House III
Municipal Valuation	40,000	50,000	60,000
Fair Rent	35,000	55,000	60,000
Standard Rent	30,000	60,000	58,000
Municipal Tax	4,000	5,000	5,000
Repairs	-	8,000	16,000
Ground Rent	15,000	-	-
Interest on borrowed capital on 1-4-2019 for Construction of the house.	-	-	2,25,000

You are required to determine the taxable income from house property of Mr. Rohit for Assessment year 2025-26. (As per new taxation regime u/s 115BAC)

b) The following is the P&L A/c for the year ended as on 31/03/2025 furnished by Mr. Vicky **[8]**

Profit & Loss Account for the year ended 31st March 2025

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Salary	39,000	By Gross Profit	1,00,000
To Advertisement	4,000	By Sundry Receipt	4,200
To Fire Insurance	1,750	By Gift from a father	12,500
To Office Expenses	2,250	By Interest on Bank	3,000
To Depreciation	7,900	By Bad Debts Recovered	
To Bonus	6,400	(not allowed as	
To Income tax	4,300	deduction earlier)	2,700
To GST	2,250		
To Interest on			
Bank loan	2,800		
To R.D.D.	1,750		
To Net profit	50,000		
Total	1,22,400	Total	1,22,400

Adjustments:

- Salary includes Rs. 2,100 paid to a domestic servant.
- Advertisement includes Rs. 275 as expenditure incurred for selling household furniture
- Allowable depreciation as per Income Tax Rules is Rs. 7,000
- GST includes Rs. 250 as penalty for not filing returns in time.
- Bank loan is for business purpose.

Compute taxable income from business for the AY 2025-26.

Q6) Explain the following deductions under chapter VIA. **[15]**

- Items under Sec 80 TTA
- Items under Sec 80 TTB
- Items under Sec 80 E
- Items under Sec 80 DD
- Items under Sec 80 G

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2061

[Total No. of Pages : 4

[6443]-5
M.Com. (Part - I)
105 Group B : INFORMATION SYSTEM & E-COMMERCE PRACTICES
Commercial Laws
(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 01 and Question No. 06 are Compulsory.***
2) ***Solve any Three Questions from Question No. 02 to Question No. 05***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks (Attempt any six) : **[6]**

a) The __________ defines how information is organized, processed, and communicated within a system.
 i) System Concepts
 ii) Information System Architecture
 iii) System Framework
 iv) System Model

b) A popular example of C2C Application of E-Commerce is __________.
 i) eBay ii) Amazon
 iii) Alibaba iv) Google

c) An __________ is a private network that is contained within an organization and allows its members to communicate and share information securely.
 i) Internet ii) Intranet
 iii) Extranet iv) None of the Above

d) Electronic payment systems in e-commerce facilitate the transfer of money electronically between buyers and sellers, providing ___________ and convenience.
 i) Security ii) Speed
 iii) Cost Saving iv) All of the Above

e) The General Model of a system consists of _______.
 i) Input, Output, Feedback, Processing
 ii) Input, Process, Output, Control
 iii) Input, Output, Process, Feedback
 iv) Input, Process, Output, Feedback

P.T.O.

f) One of the limitations of E-Commerce is __________, which makes it difficult for some consumers to trust online businesses.

i) Lack of Internet Access ii) Security Concerns

iii) Limited Product Selection iv) Cost

g) Inter-organizational systems plays a crucial role in facilitating communication and collaboration between ____________.

i) Employees ii) Suppliers

iii) Customers iv) All of the Above

h) Mode of payments in e-commerce includes various options such as credit cards, debit cards, _____________, and mobile wallets.

i) Cash ii) Mobile Banking

iii) Bank Transfer iv) All of the Above

Q2) What is System? Discuss in detail the four major types of Systems. **[14]**

Q3) What is E-Commerce? Describe in detail the Drivers of E-Commerce. **[14]**

Q4) What is Electronic Data Interchange? Explain in detail the Benefits and Applications of Electronic Data Interchange. **[14]**

Q5) State the meaning of Supply Chain Management. Explain the Supply Chain Management in E-Commerce. **[14]**

Q6) Write short notes on: (Any two) **[12]**

a) Elements of System

b) Benefits of E-Commerce to Consumers and Businesses

c) Structure of Inter Organizational System

d) Sales Procedure in E-Commerce

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2061

[6443]-5

M.Com. (Part - I)

105 Group B : INFORMATION SYSTEM & E-COMMERCE PRACTICES

Commercial Laws

(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. *1)* रिक्त जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

अ) प्रणालीमध्ये माहिती कशी व्यवस्थित, प्रक्रिया आणि संप्रेषण केली जाते हे .... परिभाषित करते.

i) प्रणाली संकल्पना
ii) माहिती प्रणाली आर्किटेक्चर
iii) सिस्टम फ्रेमवर्क
iv) सिस्टम मॉडेल

ब) ई-कॉमर्सच्या सी 2 सी (C2C) ॲप्लिकेशनचे लोकप्रिय उदाहरण .... आहे.

i) ई बे (eBay)
ii) ॲमेझॉन
iii) अलीबाबा
iv) गूगल

क) .... हे खाजगी नेटवर्क आहे जे एखाद्या संस्थेमध्ये असते आणि त्याच्या सदस्यांना सुरक्षितपणे संप्रेषण आणि माहिती सामायिक करण्यास अनुमती देते.

i) इंटरनेट
ii) इंट्रानेट
iii) एक्स्ट्रानेट
iv) वरीलपैकी काहीही नाही

ड) ई-कॉमर्समधील इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट सिस्टम .... आणि सुविधा प्रदान करून, खरेदीदार आणि विक्रेते यांच्यात इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने पैशांचे हस्तांतरण सुलभ करतात.

i) सुरक्षा
ii) गती
iii) खर्च बचत
iv) वरील सर्व

इ) प्रणालीच्या सामान्य मॉडेलमध्ये .... समाविष्ठ असते.

i) इनपुट, आउटपुट, अभिप्राय, प्रक्रिया
ii) इनपुट, प्रक्रिया, आउटपुट, नियंत्रण
iii) इनपुट, आउटपुट, प्रक्रिया, अभिप्राय
iv) इनपुट, प्रक्रिया, आउटपुट, अभिप्राय

फ) ई–कॉमर्सच्या मर्यादांपैकी एक म्हणजे .... ज्यामुळे काही ग्राहकांना ऑनलाइन व्यवसायांवर विश्वास ठेवणे कठीण होते.

i) इंटरनेट प्रवेशाचा अभाव ii) सुरक्षा चिंता

iii) मर्यादित उत्पादन निवड iv) किंमत

य) .... मधील संवाद आणि सहयोग सुलभ करण्यात आंतरसंस्थात्मक प्रणाली महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतात.

i) कर्मचारी ii) पुरवठादार

iii) ग्राहक iv) वरील सर्व

र) ई–कॉमर्समधील पेमेंट पद्धतीमध्ये क्रेडिट कार्ड, डेबिट कार्ड .... आणि मोबाइल वॉलेट यांसारखे विविध पर्याय समाविष्ट असतात.

i) रोख ii) मोबाइल बँकिंग

iii) बँक हस्तांतरण iv) वरील सर्व

प्र.2) सिस्टम म्हणजे काय? प्रणालीच्या चार प्रमुख प्रकारांची तपशीलवार चर्चा करा. **[14]**

प्र.3) ई–कॉमर्स म्हणजे काय? ई–कॉमर्सच्या चालकांचे (ड्रायव्हर्स) तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्र.4) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज म्हणजे काय? इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजचे फायदे आणि अनुप्रयोग तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचा अर्थ सांगा. ई–कॉमर्समधील पुरवठा साखळी व्यवस्थापन समजावून सांगा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) प्रणालीचे घटक

ब) ग्राहक आणि व्यवसायांना ई–कॉमर्सचे फायदे

क) इंटर ऑर्गनायझेशनल सिस्टमची रचना

ड) ई–कॉमर्समधील विक्री प्रक्रिया

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2062

[Total No. of Pages : 4

[6443]-6
M.Com. (Part - I)
INTELLECTUAL PROPERTY LAWS
106 : Business Law
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting a suitable choice, (Any 6) **[6]**

a) The paris convention for the Protection of Industrial Property 1883, applies to _______.

i) Trademark, unfair compition & Patent

ii) Geographical Indications

iii) All of the above

b) A process patents mean ______.

i) The end product is patented

ii) Manufacturing process is patented

iii) Invention is Patented

c) The Trademark protects______.

i) An Invention

ii) A work of art

iii) Logos names and brands

d) The Biological diversity act came into force in _____.

i) 2005

ii) 2010

iii) 2003

e) ______is an Inter governmental organization that regulates and facilitates. International Trade.

i) WTO

ii) GAAT

iii) WIPO

P.T.O.

f) A patent is an exclusive right granted for _____.

i) An invention

ii) Construction

iii) Biodiversity

g) The term Intellectual Property Rights covers _____.

i) Copy Rights

ii) Technical Knowledge

iii) All of the above

h) The agreement on Trade-Related Aspect of Intellectual Property Rights came into effect from ______.

i) 1995

ii) 2000

iii) 2005

Q2) What is world Trade organisation? Explain the objectives of World Trade organisation? **[14]**

Q3) Explain the concept of Patent? Discuss the various reliefs available against infringement of patents. **[14]**

Q4) Define the concept of Trade mark Explain the Process of Registration of Trade marks. **[14]**

Q5) What are the salient features of Biodiversity Production Act 2002? **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) WIPO

b) Procedure for obtaining patents

c) Sustainable use of Biodiversity

d) Types of Trademark

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2062

[6443]-6
M.Com. (Part - I)
INTELLECTUAL PROPERTY LAWS
106 : Business Law
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) औद्योगिक मालमत्तेच्या संरक्षणासाठी पॅरिस आधिवेशन 1883 हे .... साठी लागु होते.

i) ट्रेडमार्क अयोग्य स्पर्धा आणि पेटेंट

ii) भौगोलिक संकेत

iii) वरील सर्व

ब) प्रक्रिया पेटंट म्हणजे ....

i) अंतीम उत्पादन पेटेंट आहे

ii) उत्पादन प्रक्रिया लागवड आहे

iii) शोध पेटेंट आहे

क) ट्रेडमार्क .... चे संरक्षण करतो.

i) एक शोध

ii) कला

iii) लोगो नावे आणि ब्रँड

ड) जैव विविधता कायदा .... मध्ये लागु झाला.

i) 2002

ii) 2005

iii) 2010

इ) .... ही एक आंतर-सरकारी संस्था आहे जी आंतर-राष्ट्रीय व्यापाराचे नियमन आणि सुविधा देते.

i) WTO

ii) GAAT

iii) WIPO

फ) पेटंट हा .... साठी दिलेला एक विशेष अधिकार आहे.

i) एक आविष्कार

ii) बांधकाम

iii) जैवविविधता

य) बौद्धिक संपदा हक्क या सैज्ञेत .... समाविष्ट आहे.

i) कॉपीराईट

ii) तांत्रीक ज्ञान

iii) वरील सर्व

र) बौद्धिक संपदा हक्काच्या व्यापाऱ्याशी संबंधीत पैलू वरील करार .... पासुन अंमलात आला.

i) 1995

ii) 2000

iii) 2005

प्र.2) जागतिक व्यापार संघटना म्हणजे काय? जागतिक व्यापाराची उद्दीष्टे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) पेटेंट ची संकल्पना स्पष्ट करा. पेटेंटच्या उलंघनाविरूद्ध उपलब्ध असलेल्या विविध सवलतींबद्दल चर्चा करा. **[14]**

प्र.4) ट्रेडमार्कची संकल्पना परीभाषित करा. ट्रेडमार्कच्या नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) जैवविविधता संरक्षण कायदा 2002 ची मुख्य वैशिष्ट्ये कोणती आहेत? **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) WIPO

ब) पेटेंट मिळवण्याची प्रक्रिया

क) जैवविविधतेचे शाश्वत वापर

ड) ट्रेडमार्कचे प्रकार

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2063

[Total No. of Pages : 2

[6443]-7

M.Com. -I

107 : ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM-I

(2019 Credit Pattern) (Semester -I) (Group-C)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) What is Cost Accounting? Explain in detail the advantages and disadvantages of Cost Accounting and Elements of Cost. **[15]**

OR

The following are the costing records for a Month December 2023 of a manufacturer: **[15]**

Production 1,000 units; Cost of Raw Materials Rs. 20,000; Labour Cost Rs. 40,000; Factory Overheads Rs. 10,000; Office Overheads Rs. 5,000; Selling Expenses Rs. 15,000, Rate of Profit 25% on the Selling Price.

The manufacturer decided to produce 5,000 units in March 2024. It is estimated that the cost of raw materials will increase by 20%, the labour cost will increase by 10%, 50% of the overheads are fixed and the remaining 50% are variable. The selling expenses per unit will be reduced by 20%. The rate of profit will remain the same.

Prepare a Cost Statement for the month December 2023 showing the total profit and selling price per unit and estimated statement for the March 2024.

Q2) 'All Overheads are Cost but all Cost are not Overheads' Discuss the statement with Classification of Overheads. **[15]**

OR

The following information is available from a factory where A, B, C & D are works **[15]**

Normal Rate Per Hour Rs. 50/- and rate per piece Rs. 10/-

Standard time per Unit 12 minutes.

In 40 hours of a week, the outputs in units are as follows:

A=66 units B=166 Units C=200 Units D=220 Units

Calculate the cost per unit and earning per work under:

a) Straight Time Rate System
b) Piece Rate System
c) Tailor's Differential Piece Rate System.

Q3) Define Labour Turnover. Explain in detail the causes of Labour Turnover. **[15]**

OR

The Royal Enterprises Ltd. has three production departments A, B and C two service Departments D and E. Following figures are from Co. records. **[15]**

Particulars	Rs.
Rent and Rates	10,000/-
General Lighting	6,000/-
Indirect Wages	15,000/-
Power	15,000/-
Depreciation on Machinery	50,000/-
Sundries	10,000/-

The following are further details:

Particulars	A	B	C	D	E
Floor Space (Sq. Mts.)	2,000	2,500	3,000	2,000	500
Light Points	10	15	20	10	5
Direct Wages	3,000	2,000	3,000	1,500	500
H.P. of Machines	60	30	50	10	-
Value of Material	60,000/-	80,000/-	1,00,000/-	--	-
Value of Assets	1,20,000/-	1,60,000/-	2,00,000/-	10,000/-	10,000/-

Prepare Statement Showing Primary Distribution of Overheads.

Q4) Write short notes (Any 3) **[15]**

a) Inventory Control Techniques

b) Just in Time

c) Cost Accounting Standard 3 (CAS 3)

d) Process Costing

e) Operating costing used in Transport Industry.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2064

[Total No. of Pages : 4

[6443]-8

M.Com.-I

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

108 : Costing Techniques Examinations and Responsibility Accounting

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Paper - II) (Group - C)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of simple calculator is allowed.***

Q1) What do you mean by Budgetary Control? Explain the objective of Budgetary Control. **[15]**

OR

In Toshika Ltd., Nagpur for the output of 'Shifa' chemical of 10 kgs. The actual mix differs from the standard mix with a change in output. The details for a period of May, 2023 are given as follows

Material.	Standard Mix			Actual Mix		
	Quantity Kgs.	Price Rs.	Cost	Quantity Kgs	Price Rs.	Cost
'Bk'	60	20	1200	75	22	1650
'CK'	40	10	400	30	08	240
Total	100		1600	105		1890

Calculate the following material variances.

a) Material Cost Variance

b) Material Price Variance

c) Material Usage Variance

d) Material Mix Variance

Also verify your results.

Q2) What is Variance? Explain the various types of Variance. **[15]**

OR

Summarized below are the Income and Expenditure forecast for the month of March to August 2022. You are required to prepare a Cash Budget for three months starting on 1st May 2022. Opening cash balance as on 1st May 2022 is 5000.

Month	Sales (all Credit) Rs.	Purchases (all Credit) Rs.	Wages Rs.	Manufacturing Expenses Rs.	Office Expenses Rs.	Selling Expenses Rs.
March	60,000	36,000	9,000	4,000	2,000	4,000
April	62,000	38,000	8,000	3,000	1,500	5,000
May	64,000	33,000	10,000	4,500	2,500	4,500
June	58,000	35,000	8,500	3,500	2,000	3,500
July	56,000	39,000	9,000	4,000	1,000	4,500
August	60,000	34,000	8,000	3,000	1,500	4,500

You are given the following further information:

a) Plant costing Rs. 16,000 is due for delivery in July payable 10% on delivery and balance after three months.

b) Advance tax of Rs. 8,000 each is payable in March and June.

c) Period of credit allowed by supplier 2 months and to customer 1 month.

d) Lag in payment of manufacturing expenses half month.

e) Lag in payment of all other and Selling expenses 1 month.

Q3) What is Uniform Costing? Explain the Advantages and Disadvantages of uniform Costing. **[15]**

OR

The following cost data for the year 2020-2021 relates to budgeted operation of Machining Division of Sunny Ltd, Surat.

Particulars	Amt.Rs.
Supervisor's Salary	25,000
Turnover (31000 units @Rs. 20 per unit)	6,20,000
Raw Material Consumption	2,95,000
Machine Workshop Rent per Month	3,000
Productive Labour	1,87,000
Fire Insurance	19,000
Chargeable Expenses	8,000

The total investments in Machining Division amounted to Rs. 2,00,000 and the desired rate of return on Capital investment is the actual cost of capital investments is the actual cost of capital, of a minimum of 30% Evaluated the performance of Machining Division by using the following recognized measures and comment on the annual results.

a) Return on Income (ROI)

b) Residual Income (RI)

Q4) Short Notes (Any Three) **[15]**

a) Functions of Budget Committee.

b) Benefits of Responsibility Accounting.

c) Labour Cost Variance.

d) Limitations of Inter-firm comparison.

e) Uniform Cost Manual.

☼ ☼ ☼

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2065

[Total No. of Pages : 4

[6443]-9

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

109 - Group - D : Co - Operative Movement in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and 6 are compulsory.***
2) ***Attempt any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Choose the correct option for following questions. (any 6) **[6]**

a) The Co-operative Societies Act was introduced to all Co-operative Societies in India in the year _______

i) 1912 ii) 1922

iii) 1925 iv) 1932

b) _________ is the link between capitalism and socialism.

i) One Person Company ii) Private Company

iii) Cooperative Society iv) Partnership Firm

c) According to the Maharashtra State Co-operative Societies Act, a member of a co-operative society has the right ________ vote.

i) One ii) Two

iii) Three iv) Four

d) A minimum of _____ members is required to set up a cooperative society.

i) Ten ii) Eleven

iii) Twelve iv) Thirteen

e) _______ is the head of the cooperative department in each state.

i) Cooperative Commissioner and Registrar

ii) Divisional Joint Registrar

iii) District Deputy Registrar

iv) Assistant Registrar

P.T.O.

f) As per the structure of the cooperative departments, at the divisional level ________ is the chief officer.

   i) Cooperative Commissioner and Registrar
   ii) Divisional Joint Registrar
   iii) District Deputy Registrar
   iv) Assistant Registrar

g) For effective implementation of the Vaidyanathan Committee ______ these important person committees were appointed.

   i) Cooper Committee ii) Vikhe Patil Committee
   iii) Diameter Committee iv) All of the above

h) The main function of NABARD is ______

   i) Assistance to insurance companies
   ii) Assistance to Agricultural and Rural Development Institutions
   iii) Aid to industries
   iv) Assistance to private institutions

Q2) Explain the evolution of co-operative movement in pre-independence and post-independence period in India. **[14]**

Q3) Explain the amendments made in the Maharashtra State Co-operative Societies Act. **[14]**

Q4) Explain the state level structure of Cooperative Department. **[14]**

Q5) Explain the important points of the Narasimham Committee Report. **[14]**

Q6) Write a short notes on. (any two) **[12]**

a) Problems of Co-operative Movement in India
b) Background of Maharashtra State Co-operative Societies Act
c) Powers of Registrar
d) Rural Credit Review

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2065

[6443]-9

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

109 - Group - D : Co - Operative Movement in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांचे अचूक पर्याय निवडा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) सन .... मध्ये सहकारी संस्थांचा कायदा भारतातील सर्व सहकारी संस्थाना लागू करण्या आला.

i) 1912 ii) 1922

iii) 1925 iv) 1932

ब) .... हा भांडवलशाही व समाजवाद यांना जोडणारा दुवा आहे.

i) एक व्यक्ती कंपनी ii) खाजगी कंपनी

iii) सहकारी संस्था iv) भागीदारी संस्था

क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्यानुसार सहकारी संस्थेतील सदस्याला .... मतदानाचा अधिकार आहे.

i) एक ii) दोन

iii) तीन iv) चार

ड) सहकारी संस्था स्थापन करण्यासाठी किमान .... सभासदांची आवश्यकता असते.

i) दहा ii) अकरा

iii) बारा iv) तेरा

इ) .... हे प्रत्येक राज्यातील सहकार विभागाचे प्रमुख असतात.

i) सहकार आयुक्त व निबंधक ii) विभागीय सहनिबंधक

iii) जिल्हा उपनिबंधक iv) सहाय्यक निबंधक

फ) सहकारी विभागांच्या रचनेनुसार विभागीय स्तरावर .... हा प्रमुख अधिकारी असतो.

i) सहकार आयुक्त व निबंधक ii) विभागीय सहनिबंधक

iii) जिल्हा उपनिबंधक iv) सहाय्यक निबंधक

य) वैद्यनाथ समितीची प्रभावी अंमलबाजवणी करण्यासाठी .... या महत्त्वाच्या व्यक्तींच्या समित्यांची नेमणूक केली गेली.

i) कुपर समिती ii) विखे पाटील समिती

iii) व्यास समिती iv) वरीलपैकी सर्व

र) नाबार्डचे मुख्य कार्य .... हे आहे.

i) विमा कंपन्यांना मदत ii) कृषी व ग्रामीण विकास संस्थाना मदत

iii) उद्योगांना मदत iv) खाजगी संस्थाना मदत

प्र.2) भारतातील स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर काळातील सहकार चळवळीची उत्क्रांती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्यातील सुधारित दुरूस्त्या सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) सहकार विभागाची राज्यस्तरीय रचना स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) नरसिंहम समितीच्या अहवालातील महत्त्वाच्या बाबी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) भारतातील सहकार चळवळीच्या समस्या

ब) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्याची पार्श्वभूमी

क) निबंधकाचे अधिकार

ड) ग्रामीण पत पुनरावलोकन

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2066

[Total No. of Pages : 4

[6443]-10

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

110-Group - D : Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Special Elective)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Choose the correct answers (Any 6). **[6]**

a) A large amount of raw material for industries comes from agriculture and ______sector.

i) Rural ii) Urban

iii) Taluka iv) All of the above

b) In rural areas approximately ______% people are illiterate.

i) 50 ii) 75

iii) 70 iv) 55

c) National Rural Landless Employment Guarantee Scheme was launched from the year______

i) 1983 ii) 1985

iii) 1996 iv) 2001

d) Jawahar Gram Samriddhi Yojana was started from _____year.

i) 1999 ii) 1995

iii) 1996 iv) 1975

e) The share of agriculture in India's output is only _____percent.

i) 25 ii) 14

iii) 30 iv) 24

f) For the development of the country of India, Planning was adopted from _____ year.

i) 1951 ii) 1971

iii) 1965 iv) 1985

P.T.O.

g) ______is an important factor in Panchayat Raj System.

i) Panchayat Committee ii) Zilla Parishad

iii) Municipality iv) Municipal Corporation

h) 14 large commercial banks were nationalized during the year____

i) 1949 ii) 1953

iii) 1969 iv) 1988

Q2) Explain the Challenges for rural development in India. **[14]**

Q3) Explain the current scenario of rural development in Maharashtra. **[14]**

Q4) Explain the problems and challenges for rural development in India. **[14]**

Q5) Explain the role of management function for rural developement. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any 2) **[12]**

a) Importance of rural development in Maharashtra.

b) Role of Government in rural development in Maharashtra.

c) Central Government programs for rural development in india.

d) Area development planning.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2066

[6443]-10

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

110-Group - D : Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Special Elective)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) उद्योगांसाठी मोठ्या प्रमाणात कच्चामाल शेती व .... क्षेत्रातून येतो.

i) ग्रामीण ii) शहरी

iii) तालुका iv) वरील सर्व

ब) ग्रामीण भागात अंदाजे .... टक्के लोक अशिक्षित आहेत.

i) 50 ii) 75

iii) 70 iv) 55

क) .... साला पासून राष्ट्रीय ग्रामीण भूमिहीन रोजगार हमी योजना सुरू करण्यात आली.

i) 1983 ii) 1985

iii) 1996 iv) 2001

ड) जवाहर ग्राम समृद्धी योजना ही .... साला पासून सुरू करण्यात आली.

i) 1999 ii) 1995

iii) 1996 iv) 1975

इ) भारताच्या उत्पादनात शेतीचा वाटा फक्त .... टक्के आहे.

i) 25 ii) 14

iii) 30 iv) 24

फ) भारत देशाच्या विकासासाठी .... सालापासून नियोजनाचा स्वीकार केला.

i) 1951 ii) 1971

iii) 1965 iv) 1985

य) पंचायत राज व्यवस्थेमध्ये .... हा एक महत्त्वाचा घटक आहे.

i) पंचायत समिती ii) जिल्हा परिषद

iii) नगरपालिका iv) महानगरपालिका

र) .... वर्षात 14 मोठ्या व्यापारी बँकांचे राष्ट्रीयकरण करण्यात आले.

i) 1949 ii) 1953

iii) 1969 iv) 1988

प्र.2) भारतातील ग्रामीण विकासातील आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाची सध्याची परिस्थिती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) भारतातील ग्रामीण विकासाच्या समस्या आणि आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) ग्रामीण विकासासाठी व्यवस्थापन कार्याची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाचे महत्त्व

ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासात सरकारची भूमिका

क) भारतातील ग्रामीण विकासासाठी केंद्र सरकारचे कार्यक्रम

ड) क्षेत्र विकास नियोजन

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2067

[Total No. of Pages : 4

[6443]-11
M.Com. (Part - I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
111 : Organized Traders and Markets (Special Paper - I)
(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
2) *Q.2 to Q.5 all carry equal marks.*
3) *Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*

Q1) Fill in the blanks (Any 6) : **[6]**

a) Stock Exchange is an example of _______ Markets.

i) Organized ii) Open

iii) Unorganized iv) Illegal

b) O.T.C. market means _______.

i) Over the counter ii) On table cash

iii) Organize the counter iv) Open the counter

c) Workers in _______ sector do no produce goods.

i) Manufacturing ii) Service

iii) Automobile iv) Primary Sector

d) Formation of ________ does not come under Service Sector in India.

i) Building ii) Sculpture

iii) Television iv) Tele-Communication

e) The Co-operative Credit Society Act has been passed in ________.

i) 1901 ii) 1908

iii) 1902 iv) 1904

f) __________ of the following is not considered as a type of reseller.

i) Wholesaler ii) Retailer

iii) Manufacturer iv) Distributor

P.T.O.

g) B.P.O. stands for ________.

   i) Business Process Outsourcing

   ii) Business Procurement Outsourcing

   iii) Business Processing Outcome

   iv) Business Process Outstanding

h) Different shops operating under one roof are called __________.

   i) Central Mall ii) Shopping Mall

   iii) Out Door Mall iv) Market Mall

Q2) What is the meaning of business in the modern context? Explain its Nature and scopes of business in the modern context. **[14]**

Q3) What is E-Commerce? Illustrate different Business Practices related to E-Commerce with examples. **[14]**

Q4) What is State Trading Corporation? Explain the role and arguments against the State Trading Corporation. **[14]**

Q5) What is the meaning of Cooperative Marketing? Explain the advantages and role Cooperative Marketing in rural development. **[14]**

Q6) Write a short notes (any 3). **[12]**

a) Organized Commodity Markets

b) Importance of Service Sector in India

c) Role of Foreign Direct Investment in retail trade

d) Rural Development Policy

e) Central Mall

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2067

[6443]-11

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

111 : Organized Traders and Markets (Special Paper - I)

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) रोखे विनिमय हे .... बाजाराचे उदाहरण आहे.
i) संघटीत ii) उघडे
iii) असंघटीत iv) बेकायदेशीर

ब) ओ.टी.सी. (O.T.C.) बाजार म्हणजे .... होय.
i) ओव्हर द काउंटर ii) ऑन टेबल कॅश
iii) ऑरगनाईज द काउंटर iv) ओपेन द काउंटर

क) .... क्षेत्रातील कामगार वस्तूंचे उत्पादन करत नाहीत.
i) उत्पादन ii) सेवा
iii) वाहन iv) प्राथमिक क्षेत्र

ड) भारतीय सेवा क्षेत्रामध्ये .... निर्मितीचा अंतर्भाव नाही.
i) इमारत ii) शिल्पकृती
iii) दूरदर्शन iv) दूरसंचार

इ) सहकारी पतसंस्था कायदा .... समंत झाला.
i) 1901 ii) 1908
iii) 1902 iv) 1904

फ) खालीलपैकी .... प्रकार पुनर्विक्रेता या प्रकारात येत नाही.
i) घाऊक विक्रेता ii) किरकोळ विक्रेता
iii) उत्पादक iv) वितरक

य) बी.पी.ओ. (B.P.O.) म्हणजे ....

i) बिझनेस प्रोसेस आउटसोर्सिंग ii) बिझनेस प्रॉक्युमेंट आउटसोर्सिंग

iii) बिझनेस प्रोसेसिंग आउटकम iv) बिझनेस प्रोसेस आउटस्टँडींग

र) एकाच छताखाली कार्यरत असणाऱ्या विविध दुकानांचा समुच्चय म्हणजे ....

i) सेन्ट्रल मॉल ii) शॉपिंग मॉल

iii) आऊटडोर मॉल iv) मार्केट मॉल

प्र.2) आधुनिक संदर्भात व्यवसायाचा अर्थ काय आहे? आधुनिक संदर्भात त्याचे स्वरूप आणि व्यवसायाची व्याप्ती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) ई-कॉमर्स म्हणजे काय? ई-कॉमर्सशी संबंधित विविध व्यवसाय पद्धति उदाहरणांसह स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) राज्य व्यापारी महामंडळ म्हणजे काय? राज्य व्यापारी महामंडळाची भूमिका आणि विरोधी युक्तिवाद स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) सहकारी विपणनाचा अर्थ काय? ग्रामीण विकासामध्ये सहकारी विपणनाचे फायदे आणि भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणतेही 3) **[12]**

अ) संघटित कमोडिटी मार्केट

ब) भारतातील सेवा क्षेत्राचे महत्त्व

क) किरकोळ व्यापारात थेट विदेशी गुंतवणुकीची भूमिका

ड) ग्रामीण विकास धोरण

इ) सेंट्रल मॉल

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2068

[Total No. of Pages : 4

[6443]-12
M.Com. (Part-I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
112 : Business Environment and Policy
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - E) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
2) *Answer any three questions from question No 2 to questioin No. 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) **[6]**

a) Business environment is a ______concept since it differs from country to country and even region to region.

i) Uncertainty ii) Relative

iii) Complexity iv) Mix

b) Change in taxes is a part of _____environment of business.

i) Economic ii) Political

iii) Legal iv) Social

c) When unemployment trends to be a long-term feature of a country, it is called ______unemployment.

i) Chronic ii) Technological

iii) Casual iv) Seasonal

d) Social injustice is the _____treatment of a group of people within a society.

i) Unequal ii) Individual right

iii) Equal iv) Agriculture

e) _______is a secondary pollutant.

i) Smog ii) Carbon monoxide

iii) Carbon dioxide iv) Nitrogen oxide

f) ______activities are the primary causes of water pollution.

i) Human ii) Animals

iii) Plants iv) Road

P.T.O.

g) ______is the connection of different parts of the world.

i) Globalization ii) State

iii) Local iv) District

h) ______affected by foreing competition after globalization.

i) Water Industry ii) Dairy Products

iii) Vehicle Industry iv) Clothing Industry

Q2) What do you mean by the term 'Business Environment'? Explain in detail nature, importance and various aspects of environment. **[14]**

Q3) What is 'Social Injustice'? State various causes of Unemployment' and Social Injustice of India. **[14]**

Q4) What is 'Pollution'? Explain in detail various problems and types of pollution. **[14]**

Q5) What is 'Globalization'? Explain the importance, Scope and challenges of Globalization. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Business Environment with reference to India

b) Poverty

c) Regulatory mechanism & laws relating to pollution

d) Objectives of Globalization

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2068

[6443]-12
M.Com. (Part-I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
112 : Business Environment and Policy
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - E) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणतेही 6) **[6]**

अ) व्यवसाय पर्यावरण ही एक .... संकल्पना आहे कारण ती देशानुसार आणि प्रदेशानुसार वेगळी आहे.
i) अनिश्चितता ii) सापेक्ष
iii) जटिलता iv) मिश्रण

ब) करांमधील बदल हा व्यवसायाच्या .... पर्यावरणाचा एक भाग आहे.
i) आर्थिक ii) राजकीय
iii) कायदेशीर iv) सामाजिक

क) जेंव्हा बेरोजगारीची प्रवृत्ती एखाद्या देशाचे दीर्घकालीन वैशिष्ट्ये बनते तेंव्हा त्याला .... बेरोजगारी असे म्हणतात.
i) तीव्र ii) तांत्रिक
iii) प्रासंगिक iv) हंगामी

ड) सामाजिक अन्याय म्हणजे समाजातील लोकांच्या समूहाला .... वागणूक होय.
i) असमान ii) वैयक्तिक हक्क
iii) समान iv) शेती

इ) .... एक दुय्यम प्रदूषक आहे.
i) धुके ii) कार्बन मोनोऑक्साइड
iii) कार्बन डायऑक्साइड iv) नायट्रोजन ऑक्साईड

फ) .... उपक्रम हे जलप्रदूषणाचे प्राथमिक कारण आहेत.
i) मानव ii) प्राणी
iii) वनस्पती iv) रस्ता

य) …………… हे जगाच्या वेगवेगळ्या भागांशी संबंधीत आहे.

i) जागतिकीकरण ii) राज्य

iii) स्थानिक iv) जिल्हा

र) जागतिकीकरणानंतर परकीय स्पर्धेमुळे ……………. प्रभावित झाले.

i) पाणी उद्योग ii) दुग्धजन्य पदार्थ

iii) वाहन उद्योग iv) वस्त्र उद्योग

प्र.*2)* 'व्यवसाय पर्यावरण' म्हणजे काय? पर्यावरणाचे स्वरूप, महत्त्व आणि विविध पैलूंचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.*3)* 'सामाजिक अन्याय' म्हणजे काय? भारतातील 'बेरोजगारी' आणि 'सामाजिक अन्यायाची' विविध कारणे सांगा. **[14]**

प्र.*4)* 'प्रदूषण' म्हणजे काय? प्रदूषणाच्या विविध समस्या आणि प्रकार यांचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.*5)* 'जागतिकीरण म्हणजे काय'? 'जागतिकीकरणा'चे महत्त्व, व्याप्ती आणि आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) **[12]**

अ) भारताच्या संदर्भात व्यवसायाचे पर्यावरण

ब) दारिद्र्य

क) प्रदूषणाशी संबंधित नियामक यंत्रणा आणि कायदे

ड) जागतिकीकरणाची उद्दिष्टे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2069

[Total No. of Pages : 4

[6443]-13
M.Com. (Part - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
113 : Production and Operation Management
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - F)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question no 1 and 6 are compulsory*
2) *Attempt any three questions from Q2, Q3, Q4,Q5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks (Any 6) **[6]**

i) Product layout is also called as ____________ layout.

(line, functional, process,simple)

ii) Plant layout is the overall arrangement of _________.

(Machines, Men, Service facilities, all of above)

iii) Production manager refers to the application of management principles to the _______ in a factory.

(Production function, inventory function, marketing function, supply chain function)

iv) Batch production occurs when many ___________ items, are produced together.

(Different, Similar, Varied, Specified)

v) The objectives of good plant layout to __________

(Reduce production, Reduce wastages, Reduce productivity, Reduce labour)

P.T.O.

vi) "W" in SWOT stands for _________

(Well, weakness, worry, wonderful)

vii) The product design should be as per the customer's ________.

(price, requirements, place, quality)

viii) 'ISO" 9000' IS A set of _________ worldwide standards, that establish requirements for management of quality.

(4, 5, 6, 7)

Q2) What is plant layout? Explain the principles and objectives of plant layout. **[14]**

Q3) Explain the tools and techniques of supply chain management. **[14]**

Q4) What is quality control? Explain the importance of quality control? **[14]**

Q5) Explain the importance of Total Quality Management? **[14]**

Q6) Write short notes. **[12]**

a) Continuous production system

b) Objectives of plant layout

c) Carrier opportunities of supply chain management

d) Product planning

e) Product development

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2069

[6443]-13

M.Com. (Part - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

113 : Production and Operation Management

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) यंत्रकूल रचनेला .... म्हणतात.

(रेषा, कार्यात्मक, प्रक्रिया, साधा)

ब) उत्पादन आराखडा म्हणजे .... ची व्यवस्था होय.

(मशीन, मानव, सेवा सवलती, यापैकी सर्व)

क) उत्पादन व्यवस्थापक म्हणजे कारखान्यात .... व्यवस्थापनाची तत्वे लागू करतो.

(उत्पादन कार्य, विक्री कार्य, विपणन कार्य, पुरवठा साखळी कार्ये)

ड) बॅच उत्पादन पद्धती ही .... उत्पादनाशी संबंधित आहे.

(वेगवेगळे उत्पादन, सारख्या स्वरूपातील उत्पादन, विशिष्ट स्वरूपातील उत्पादन, खाजगी)

इ) चांगल्या प्रकल्प आराखड्याचा उद्देश .... आहे.

(कमी उत्पादन करणे, अपव्ययातील कमतरता, कचरा कमी करणे, श्रमबळ कमी करणे)

फ) स्वॉट (SWOT) मधील "W" शब्दाचा अर्थ ....

(चांगले, कमजोरी, काळजी, सुंदर)

य) उत्पादनाची रचना ग्राहकाच्या .... नूसार असावी.

(किंमत, चौकशी, स्थान, दर्जा)

र) आयएसओ 9000 .... देशांनी जगात स्विकारले आहे.

(4, 5, 6, 7)

प्र.2) यंत्रकूल रचना म्हणजे काय? यंत्रकूल रचनेचे तत्वे व उद्दिष्टे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची साधने आणि तंत्रे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) दर्जा नियंत्रण म्हणजे काय दर्जा नियंत्रणाचे महत्तव स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) एकूण दर्जा व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) सतत उत्पादन प्रणाली

ब) यंत्र कुल रचनेची उद्दिष्टे

क) पुरवठासाखळी व्यवस्थापनातील नोकरीविषयक संधी

ड) उत्पादन नियोजन

इ) वस्तू विकास

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2070

[Total No. of Pages : 4

[6443]-14
M.Com. - I
114-Group-F : FINANCIAL MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Choose the correct answers. **[6]**

a) The primary goal of financial management is ______

i) Cost Minimization

ii) Wealth Maximization

iii) Cost Maximization

b) In financial management ROI stands for _____

i) Return on Income

ii) Return on Investment

iii) Revenue on Investment

c) _______is NOT a capital budgeting teachnique

i) Economic Order Quantity (EOQ)

ii) Net Present Value

iii) Internal Rate of Return

d) ______is NOT a Part of Indian Financial System

i) SEBI

ii) RBI

iii) IMF

P.T.O.

e) _______Financial analysis technique involves comparing a company's financial performance with industry average.

i) Ratio Analysis

ii) Trend Analysis

iii) Benchmarking

f) Credit policy formulation involves decisions regarding______

i) Pricing strategies

ii) Inventory management

iii) Accounts receivable terms

Q2) What is Financial Statement Analysis? Explain the need for financial statement analysis. Differentiate between vertical and horizontal analysis in financial statement analysis. **[14]**

Q3) Explain how each of the capital budgeting techniques (payback, NPV, ARR, IRR) is calculated and interpreted in investment analysis. **[14]**

Q4) Discuss the meaning of working capital and factors affecting working capital requirements. **[14]**

Q5) Discuss the objectives and functions of SEBI. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any 2) **[12]**

a) Financial Management

b) Income Statement

c) ARR Method

d) Factoring

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2070

[6443]-14

M.Com. - I

114-Group-F : FINANCIAL MANAGEMENT

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य उत्तरांसह रिक्त जागा भरा. **[6]**

अ) वित्तीय व्यवस्थापनाचे प्राथमिक ध्येय .... आहे.

i) खर्च कमी करणे

ii) संपत्ती वाढवणे

iii) खर्च वाढवणे

ब) वित्तीय व्यवस्थापनाचे ROI म्हणजे ....

i) उत्पन्नावार परतावा

ii) गुंतवणुकीवर परतावा

iii) गुंतवणुकीवरील महसूल

क) .... हे भांडवली अंदाजपत्रकाचे तंत्र नाही.

i) इकॉनॉमिक ऑर्डर कॉन्टीटी (EOQ)

ii) निव्वळ वर्तमान्य मूल्य पद्धती

iii) परतावा अंतर्वेशी पद्धती

ड) .... ही संस्था भारतीय वित्तीय व्यवस्थेचा भाग नाही.

i) SEBI

ii) RBI

iii) IMF

इ) .... या वित्तीय विश्लेषण तंत्रामध्ये कंपनीच्या आर्थिक कामगिरीची उद्योग सरासरीशी तुलना करणे समाविष्ट असते.

i) गुणोत्तर विश्लेषण

ii) कल विश्लेषण

iii) बेंचमार्किंग

फ) पत व्यवस्थापन करण्यामध्ये .... संबंधित निर्णयांचा समावेश असतो.

i) किंमत व्यूहरचना

ii) सूची व्यवस्थापन

iii) प्राप्य व्यवस्थापन संकल्पना

प्र.2) वित्तिय विवरण विश्लेषण म्हणजे काय? वित्तिय विवरण विश्लेषणाची गरज स्पष्ट करा. उर्ध्वगामी विश्लेषण आणि क्षितीजसमांतर विश्लेषणामध्ये फरक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) भांडवली अंदाजपत्रकाचे प्रत्येक तंत्र (payback, NPV, ARR, IRR) गुंतवणुकीच्या विश्लेषणामध्ये कसे मोजले जाते आणि त्याचा कसा अर्थ लावला जातो हे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) खेळत्या भांडवलाच्या अर्थाची चर्चा करा आणि खेळत्या भांडवलाच्या गरजेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) SEBI ची उद्दिष्टे आणि कार्ये यांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) वित्तीय व्यवस्थापन

ब) उत्पन्न विवरण

क) सरासरी प्राप्ती दर पद्धत

ड) अडत व्यवहार

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2071

[Total No. of Pages : 4

[6443]-15
M.Com. (Part - I)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
115 : Legal Framework of Banking
(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - G) (Credit System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No.2 to question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by (any six) **[6]**

a) Securitisation Act, 2002 come into force on the day of _______

(June 21, July 21, Sept. 21)

b) The section-11 of securitisation Act, 2002 is regarding to _________.

(Resolution of disputes, Cancellation of certificate of registration, None of these)

c) The Reserve Bank of India established on ______

(1st April 1935, 1st April 1949, 1st April 1934)

d) The ________ of the Securitization Act. 2002 is related to cancellation of registration certificate.

(Section 4, Section 3, Section 5)

e) The ______ of the Securitization Act. 2002 is related to central registrar. (Section 21, Section 22, Section 23)

f) Section 45 of RBI Act 1934 is regarding to __________

(Appointment of agent, Credit information, Penalties)

g) There are ________ chapters in the Reserve Bank of India Act, 1934.

(3, 7, 5)

Q2) State various provisions regarding incorporation, capital management and business under section 3 to 10 of The Reserve Bank of India Act.1934. **[14]**

Q3) What is negotiable instrument? Explain parties to negotiable instrument under section-7 of the Negotiable Instrument Act.1881. **[14]**

Q4) Write a review of various regulations of Reserve Bank of India regarding Digital Financial Services in India from 2012 to 2016. **[14]**

Q5) Define promissory note and bill of exchange. Explain difference between promissory note and bill of exchange. **[14]**

Q6) Write short notes (Any Two): **[12]**

a) Monetary Policy Committee

b) Promissory Note

c) Banking Regulation (Amendment) Bill, 2017

d) Power of RBI (Under section 21 and 22)

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2071

[6443]-15

M.Com. (Part - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

115 : Legal Framework of Banking

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - G) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) रोखीकरण कायदा, 2002 या दिवशी .... लागू झाला.

(21 जून, 21 जूलै, 21 सप्टेंबर)

ब) रोखीकरण कायदा, 2002 चे कलम 11 .... या संदर्भात आहे.

(विवादाचा निर्णय, नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करणे, यापैकी नाही)

क) भारतीय रिझर्व बँकाची स्थापना .... रोजी झाली.

(1 एप्रिल 1935, 1 एप्रिल 1949, 1 एप्रिल 1934)

ड) रोखीकरण कायदा 2002 चे कलम .... नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यासंदर्भात आहे.

(4, 3, 5)

इ) रोखीकरण कायदा 2002 चे कलम .... केंद्रीय निबंधक संदर्भात आहे.

(21, 22, 23)

फ) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम 1934 च्या कलम 45 .... संदर्भात आहे.

(प्रतिनियुक्ती, क्रेडिट माहिती, दंड)

य) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया अधिनियम, 1934 मध्ये .... प्रकरण (अध्याय) आहेत.

(3, 7, 5)

प्र.*2)* भारतीय रिझर्व बँक कायदा, 1934 च्या कलम 3 ते 10 नुसार संस्थापन भांडवल व्यवस्थापन आणि व्यवसाय संदर्भातील विविध तरतुदी नमूद करा. **[14]**

प्र.*3)* चलनक्षम दस्तावेज म्हणजे काय चलक्षम दस्तावेज कायदा 1881 च्या कलम 7 नुसार चलनक्षम दस्तऐवजाचे पक्षकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* 2012 ते 2016 या काळातील भारतीय रिझर्व बँकेच्या भारतातील डिजिटल वित्तीय सेवांच्या विविध नियमनांचा आढावा लिहा. **[14]**

प्र.*5)* वचन पत्र आणि विनिमय पत्राची व्याख्या द्या. वचन पत्र आणि विनिमय पत्र यातील फरक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) चलनविषयक धोरण समिती

ब) वचनचिठ्ठी

क) बँक व्यवसाय नियमन (सुधारणा) विधायक 2017

ड) रिझर्व बँकेचे अधिकार (कलम 21 आणि 22 नुसार)

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2072

[Total No. of Pages : 4

[6443]-16
M.Com. (Part-I)
116 : ADVANCED BANKING AND FINANCE
116 - Group-G : Central Banking
(2019 Credit Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any six) : **[6]**

a) Reserve Bank of India was established on recommendations of ____

i) Chamberlain Commission ii) Hilton Young Commisson

iii) Keynes Commission iv) None of the above

b) The first printing press for bank notes setup in India in ____

i) Bhopal ii) Pune

iii) New Delhi iv) Nashik

c) ______have a monopoly power of Currency Note issue.

i) NABARD ii) Commercial Banks

iii) Reserve Bank of India iv) None of these

d) CRR Stands for ______

i) Cash Reserve Ratio ii) Credit Reserve Ratio

iii) Cash Receipt Ratio iv) Cash Received Ratio

e) _______is not a function of Reserve Bank of India.

i) Creation of Credit ii) Credit Control

iii) Monetary Policy iv) Issue of Currency Notes

f) ______Counts under SLR.

i) Cash in hand ii) Gold Owned by the bank

iii) Balance with RBI iv) All of the above

P.T.O.

g) ______is an example of NBFC.

  i) State Bank of India   ii) HDFC Bank

  iii) IDBI   iv) Aditya Birla Finance Ltd

h) ______is not a Para banking activity

  i) Cash withdrawal   ii) Asset Management

  iii) Mutual Funds Business   iv) Insurance Business

Q2) Explain Origin and Evolution of Central Banking **[14]**

Q3) Explain the Regulations of RBI over Banks with reference to Bank Licensing and Branch Licensing. **[14]**

Q4) Explain the Functions of the Reserve Bank of India. **[14]**

Q5) What is meant by NBFCs? Explain the Role and Problems of NBFCs. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Autonomy of Central Bank

b) Rationale of Central Bank.

c) Pension Fund manager

d) Types of Non-Banking Financial Companies

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2072

[6443]-16

M.Com. (Part-I)

116 : ADVANCED BANKING AND FINANCE

116 - Group-G : Central Banking

(2019 Credit Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची स्थापना .... च्या शिफारशींवर करण्यात आली.

i) चेंबरलीन कमिशन ii) हिल्टन यंग कमिशन

iii) केन्स कमिशन iv) वरीलपैकी काहीही नाही

ब) भारतातील बँक नोटा छापण्याचे पहिले मुद्रणालय .... येथे सुरू झाले.

i) भोपाळ ii) पुणे

iii) नवी दिल्ली iv) नाशिक

क) .... कडे चलनी नोट छापण्याची मक्तेदारी आहे.

i) नाबार्ड ii) व्यापारी बँका

iii) भारतीय रिझर्व्ह बँक iv) यापैकी काहीही नाही

ड) सी.आर.आर. म्हणजे ....

i) कॅश रिझर्व्ह रेशो ii) क्रेडीट रिझर्व्ह रेशो

iii) कॅश रिसिप्ट रेशो iv) कॅश रिसिव्ह रेशो

इ) .... हे भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कार्य नाही.

i) पत निर्मिती ii) पत नियंत्रण

iii) चलनविषयक धोरण iv) चलनी नोटा जारी करणे

फ) .... वैधानिक तरलता प्रमाणात मोजले जाते.

i) रोख रक्कम ii) बँकेच्या मालकीचे सोने

iii) भारतीय रिझर्व्ह बँकेकडील शिल्लक iv) वरील सर्व

य) .... हे बँकेत्तर वित्तीय कंपनीचे उदाहरण नाही.

i) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ii) एच.डी.एफ.सी. बँक

iii) आय.डी.बी.आय. iv) आदित्य बिर्ला फायनान्स लि.

र) .... ही पॅरा बँकिंग कृती नाही.

i) पैसे काढणे

ii) मालमत्ता व्यवस्थापन

iii) म्युच्युअल फंड व्यवसाय

iv) विमा व्यवसाय

प्र.2) मध्यवर्ती बँकेचा उगम आणि उत्क्रांती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) बँक परवाना आणि शाखा परवाना संदर्भात भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे बँकांवरील नियमन स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) बँकेत्तर वित्तीय कंपनी म्हणजे काय? बँकेत्तर वित्तीय कंपन्यांची भूमिका आणि समस्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) मध्यवर्ती बँकेची स्वायत्तता

ब) मध्यवर्ती बँकेची तर्कसंगतता

क) पेन्शन फंड व्यवस्थापक

ड) बँकेत्तर वित्तीय कंपन्यांचे प्रकार

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2073

[Total No. of Pages : 4

[6443]-17
M.Com. (Part - I)
MARKETING
117 : Marketing Techniques
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - H)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No.2 to question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any six) **[6]**

a) ________ terms best describes the environment that includes the forces close to the company that affect its ability to serve its customers the company ,suppliers, marketing channel firms, customer markets, competitors, and publics'.

i) Micro environment ii) Macro environment

iii) Global environment iv) Networked environment

b) Political environment of the marketing includes______.

i) Foreign policy ii) Public welfare and social justice

iii) Democracy iv) All of the above

c) A reduction in price on purchase during a stated period of time is known as _______.

i) Sale ii) Discount

iii) Allowance iv) None of these

d) The process of setting a low initial price for attracting a large number of buyers quickly to cover a large market share is known as______.

i) Going-rate pricing ii) Market penetration pricing

iii) Value based pricing iv) Skimming pricing

e) Distribution is a decision primarily related to

i) Product ii) Price

iii) Promotion iv) Place

P.T.O.

f) The 4 Ps of Marketing are _______

i) Purpose, Product, Price and Promotion

ii) Plan, Product, Purpose and Price

iii) Plan, Purpose, Product and Price

iv) Product, Place, Promotion and Price

g) E-marketing is best seen as ______

i) Equivalent to e-business

ii) Broader than e-business

iii) A subset of e-business

iv) Quite dissimilar to e-commerce

h) _______ is a criteria of e-branding.

i) Interstitials   ii) Relevance

iii) Coupons   iv) Branding

Q2) Define marketing. Explain advantages and limitations of marketing in detail. **[14]**

Q3) What is marketing mix? Explain the elements of marketing mix in detail. **[14]**

Q4) Define advertising. Explain the benefits of advertising in detail. **[14]**

Q5) What is public relation? Explain the role of public relation officer. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Marketing Environment

b) Factors influencing pricing.

c) Personal Selling

d) E- Marketing Promotion

Total No. of Questions : 6]

PD2073

[6443]-17
M.Com. (Part - I)
MARKETING
117 : Marketing Techniques
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) .... हा घटक पर्यावरणाचे सर्वोत्तम वर्णन करतात ज्यात कंपनीच्या ग्राहकांना सेवा देण्याच्या क्षमतेवर परिणाम करणारे कंपनी, पुरवठादार, विपणन चॅनेल कंपन्या, ग्राहक बाजार, प्रतिस्पर्धी आणि लोक यांचा समावेश होतो.

i) सूक्ष्म पर्यावरण ii) स्थूल पर्यावरण

iii) जागतिक पर्यावरण iv) नेटवर्क पर्यावरण

ब) विपणनाच्या राजकीय वातावरणात .... हे समाविष्ट आहे.

i) परराष्ट्र धोरण ii) सार्वजनिक कल्याण आणि सामाजिक न्याय

iii) लोकशाही iv) वरील सर्व

क) दिलेल्या कालावधीत खरेदीवरील किंमतीतील कपात म्हणून .... ओळखले जाते.

i) विक्री ii) सवलत

iii) भत्ता iv) यापैकी काहीही नाही

ड) बाजारातील मोठा हिस्सा प्राप्त करण्यासाठी मोठ्या संख्येने खरेदीदारांना पटकन आकर्षित करण्यासाठी कमी प्रारंभिक किंमत सेट करण्याची प्रक्रिया म्हणून .... ओळखली जाते.

i) गोइंग-रेट किंमत ii) बाजार प्रवेश किंमत

iii) मूल्य आधारित किंमत iv) स्किमिंग किंमत

इ) वितरण हा प्रामुख्याने .... शी संबंधित निर्णय आहे.

i) उत्पादन ii) किंमत

iii) प्रचार iv) ठिकाण

फ) विपणाचे 4Ps .... आहेत.

i) उद्देश, उत्पादन, किंमत आणि जाहिरात
ii) योजना, उत्पादन, उद्देश आणि किंमत
iii) योजना, उद्देश, उत्पादन आणि किंमत
iv) उत्पादन, ठिकाण, जाहिरात आणि किंमत

य) ई-मार्केटिंग सर्वोत्तम म्हणून .... पाहिले जाते.

i) ई-व्यवसायाच्या समतुल्य
ii) ई-व्यवसायापेक्षा व्यापक
iii) ई-व्यवसायाचा उपसंच
iv) ई-कॉमर्स पेक्षा बरेच वेगळे

र) .... हा ई-ब्रँडिंगचा निकष आहे.

i) अंतरालीय
ii) प्रासंगिकता
iii) कूपन
iv) ब्रँडिंग

प्र.2) विपणनाची व्याख्या द्या. विपणनाचे फायदे आणि मर्यादा तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.3) विपणन मिश्रण म्हणजे काय? विपणन मिश्रणाचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) जाहिरात परिभाषित करा. जाहिरातींचे फायदे तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.5) जनसंपर्क म्हणजे काय? जनसंपर्क अधिकाऱ्याची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) विपणन पर्यावरण

ब) किंमतींवर परिणाम करणारे घटक

क) वैयक्तिक विक्री

ड) ई-मार्केटिंग प्रमोशन

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2074

[Total No. of Pages : 4

[6443]-18
M.Com. (Part - I)
ADVANCED MARKETING
118 : Consumer Behaviour
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - H) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from Question No. 2 to Question to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6) : **[6]**

a) To formulate right marketing strategy _____is necessary.
   - i) The study of consumer Behaviour
   - ii) The study of financial needs of customers
   - iii) The study of health habits of customers

b) In Maslow's Need Hierarchy theory _____is the highest level of needs.
   - i) Physiological needs
   - ii) Security needs
   - iii) Self-actualization fulfilment

c) The Study of Consumer Behaviour is necessary because_____.
   - i) It helps to understand consumer behaviour
   - ii) It helps to understand consumer preference
   - iii) Both

d) Memory is a process in which information is encoded _____and Retrieved.
   - i) Used
   - ii) Stored
   - iii) Distributed

e) From the following which one is not the theory of Motivation?
   - i) Incentive theory of motivation
   - ii) Humanistic theory of motivation
   - iii) Financial theory of motivation

f) ______does not belong to one person but to the whole society.

i) Culture

ii) Sub-culture

iii) Cross culture

g) Classes are _____who an equal place in the economy.

i) Ten persons

ii) Fifty persons

iii) Many persons

h) Personality is a dynamic association of the _____characteristics of a particular person.

i) Physical

ii) Mental

iii) Both of the above

Q2) What is 'Consumer Behaviour'? Explain the need and advantages of study of Consumer behaviour. **[14]**

Q3) Define the term 'consumer Motivation'. Explain the need, objectives and scope of consumer motivation. **[14]**

Q4) What is 'Consumer Learning'? Explain the characteristics of consumer learning and the component of consumer Learning process. **[14]**

Q5) Explain in detail the concept- 'Social class' and Family life'. **[14]**

Q6) Write short notes (Any two) **[12]**

a) Scope of Consumer Behaviour

b) Defence Mechanism

c) Memory Process

d) Characteristics of Culture

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2074

[6443]-18

M.Com. (Part - I)

ADVANCED MARKETING

118 : Consumer Behaviour

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - H) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) योग्य विपणन व्युहरचना निर्माण करण्यासाठी .... आवश्यक आहे.

i) ग्राहकांच्या वर्तनाचा अभ्यास

ii) ग्राहकांच्या वित्तीय गरजांचा अभ्यास

iii) ग्राहकांच्या आरोग्य सवयींचा अभ्यास

ब) मॅस्लोच्या गरजांच्या श्रेणीचा सिद्धांतामध्ये .... ही अतिउच्च पातळीवरील गरज आहे.

i) शारीरिक गरजा

ii) सुरक्षा गरजा

iii) जीवन साफल्याच्या गरजा

क) ग्राहक वर्तनाचा अभ्यास आवश्यक आहे कारण ....

i) ग्राहकांचे मानसशास्त्र समजण्यासाठी मदत होते

ii) ग्राहकांच्या प्राधान्यक्रम समजण्यासाठी मदत होते

iii) दोन्ही

ड) स्मृती ही एक प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये माहितीचे रूपांतर .... आणि पुनर्प्राप्त केली जाते.

i) वापरणी

ii) साठवणी

iii) वाटप

इ) खालीलपैकी कोणता एक सिद्धांत अभिप्रेरणेचा नाही?

i) अभिप्रेरणेचा प्रेरक सिद्धांत

ii) अभिप्रेरणेचा मानवी सिद्धांत

iii) वित्तीय अभिप्रेरणेचा सिद्धांत

फ) .... हा एक व्यक्तीची नसते, तर संपूर्ण समाजाची असते.

i) संस्कृती

ii) उप–संस्कृती

iii) तिर्यक संस्कृती

य) आर्थिक व्यवस्थेत समान स्थान असणाऱ्या .... म्हणजे वर्ग होय.

i) दहा व्यक्ती

ii) पन्नास व्यक्ती

iii) अनेक व्यक्ती

र) व्यक्तिमत्व हे एखाद्या विशिष्ट व्यक्तीच्या .... गुण वैशिष्ट्यांचे गतिमान संघटन आहे.

i) शारीरिक

ii) मानसिक

iii) वरील दोन्ही

प्र.2) 'ग्राहक वर्तन' म्हणजे काय? ग्राहक वर्तन अभ्यासाची गरज आणि फायदे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'ग्राहक प्रेरणा' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा. ग्राहक प्रेरणेची गरज, उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'ग्राहक अध्ययन' म्हणजे काय? ग्राहक अध्ययनाची वैशिष्ट्ये आणि घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'सामाजिक समूह' आणि कौटुंबिक जीवन या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) ग्राहक वर्तनाची व्याप्ती

ब) संरक्षण यंत्रणा

क) स्मरण प्रक्रिया

ड) संस्कृतीची वैशिष्ट्ये

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2075

[Total No. of Pages : 2

[6443]-21

M.Com. - I

201 : FINANCIAL ANALYSIS & CONTROL

(2019 Credit Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use simple calculator is allowed.***

Q1) What is Financial Analysis and Control? Explain it's importance and limitations. **[15]**

OR

From the following statement of Profit and Loss Account of XYZ Ltd. Prepare Comparative Statement of profit and loss for the year ended 31st March 2023.

Particulars	**2022-23 (Rs.)**	**2023-24 (Rs,)**
Revenue from operations	16,00,000	20,00,000
Employee benefit expenses	8,00,000	10,00,000
Other Expenses	2,00,000	1,00,000
Tax rate 40%		

Q2) What is Cash Flow Statement?. Explain it's Advantages and Uses. **[15]**

OR

Following is the Balance Sheet of ABC Ltd :

Balance Sheet

Liabilities		**2017**	**2018**
Share Capital		2,00,000	2,50,000
General Reserve		50,000	60,000
Profit and Loss		30,500	30,600
Bank Loan (long-term)		70,000	-
Sundry Creditors		1,50,000	1,35,200
Provision for Taxation		30,000	35,000
	Total	**5,30,500**	**5,10,800**
Assets			
Land and Building		2,00,000	1,90,000
Machinery		1,50,000	1,69,000
Stock		1,00,000	74,000
Sundry Debtors		80,000	64,200
Cash		500	600
Bank		-	8,000
Goodwill		-	5,000
	Total	**5,30,500**	**5,10,800**

Additional Information: During the year ended 31st December, 2018

a) Dividend of Rs.23,000 was paid

b) Assets of another company were purchased for a consideration of Rs.50,000 payable in shares. The assets include stock Rs.20,000, machinery Rs.25,000

c) Machinery was further purchased for Rs.8,000/.

d) Depreciation written off on machinery Rs,12,000

e) Income tax provided during the year Rs.33,000

f) Machinery worth Rs.2000 was sold for Rs. 1800. Loss on sale of machinery Rs.200 was transferred to general reserve.

Prepare the schedule of changes in working capital and funds flow statement.

Q3) What is Ratio Analysis? Explain it's Importance and Uses. **[15]**

Liabilities	**Rs.**	**Assets**	**Rs.**
Equity Share capital	2,00,000	Machinery	5,92,000
12% Preference share capital	3,60,000	Investment	2,24,000
General Reserve	1,40,000	Stock	2,02,000
16% debentures	2,40,000	Bills Receivable	40,000
Trade payable	2,44,000	S. Debtors	98,000
Bank overdraft	40,000	Cash and Bank	76,000
Provision for Income Tax	36,000	Profit & Loss A/c	28,000
	12,60,000		12,60,000

Calculate Following Ratios from the above balance sheet :

a) Current Ratio

b) Liquid Ratio

c) Proprietary Ratio

d) Capital Gearing Ratio

e) Debt Equity Ratio

Q4) Write Short Notes (Any Three out of Five) : **[15]**

a) Uses of Financial Analysis and Control.

b) Advantages of Comparative and Common Size Statements.

c) Limitations of Cash Flow Statement

d) Ratio Analysis.

e) Advantages of Trend Analysis.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2076

[Total No. of Pages : 4

[6443]-23
M.Com. - I
202 : INDUSTRIAL ECONOMICS (Business Economics)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Question No.1 and 6 are compulsory.*
3) *Solve any three questions from Q. No 2 to 5.*
4) *Figures to the right indicates full marks.*
5) *Neat's diagrams wherever necessary.*

Q1) **Fill in the blanks (Any Six) :** **[6]**

i) Problems of firms and industries are studied in ______

a) Monetary Economics b) Welfare Economics
c) Industrial Economics d) Public Economics

ii) ________ is used in the decision making process in the industrial sector.

a) Monetary Economics b) International Economics
c) Industrial Economics d) Private Economics

iii) Centralization of industry in a particular region due to favorable conditions is called _______

a) Planned Location b) Location
c) Localization of Industry d) Monopoly of Industry

iv) Weber's theory of industrial location considers the concept of_________

a) Employment Co-efficient b) Capital Co-efficient
c) Labor Co-efficient d) Production Co-efficient

v) The ratio between input and output is _______

a) Average b) Median
c) Productivity d) Total Production

vi) 5 S is _____

a) Tool of Measurement of Industrial Average
b) Tool of Measurement of Industrial Production
c) Tool of Measurement of Industrial Productivity
d) Tool of Measurement of Industrial index

P.T.O.

vii) The concepts of capital formation, capital utilization and capital regulation are related to________

a) Industrial Production   b) Industrial Profit

c) Industrial Finance   d) Industrial Loss

viii) A liberal approach towards foreign capital was laid down in the industrial policy of_______

a) 1948   b) 1956

c) 1991   d) 1970

Q2) What is Industrial Combinations? Explain Causes of Industrial Combinations. **[14]**

Q3) What is Industrial Location? Explain factors affecting location of industries. **[14]**

Q4) What is Industrial productivity? Write tools of measurement of industrial productivity. **[14]**

Q5) What is industrial finance? Explain scope and importance of industrial finance. **[14]**

Q6) **Write short notes on (Any 2)** : **[12]**

a) Nature of Industrial Economics

b) Need of balanced regional Industrial Development

c) Causes of low Industrial productivity

d) Need of Foreign Capital

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

PD-2076

[6443]-23
M.Com. - I
202 : INDUSTRIAL ECONOMICS (Business Economics)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :
1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) प्रश्न क्र. 1 आणि 6 सक्तीचे आहेत.
3) प्रश्न क्र. 2 ते 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
5) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) व्यवसाय संस्था आणि उद्योगधंदे यांच्या समस्यांचा अभ्यास .... मध्ये केला जातो.
   अ) वित्तीय अर्थशास्त्र
   ब) कल्याणाचे अर्थशास्त्र
   क) औद्योगिक अर्थशास्त्र
   ड) सार्वजनिक अर्थशास्त्र

ii) औद्योगिक क्षेत्रातील निर्णय प्रक्रियेमध्ये .... चा उपयोग होतो.
   अ) वित्तीय अर्थशास्त्र
   ब) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र
   क) औद्योगिक अर्थशास्त्र
   ड) खासगी अर्थशास्त्र

iii) अनुकूल परिस्थितीमुळे विशिष्ट प्रदेशात उद्योगाचे केंद्रीकरण होते त्यास .... म्हणतात.
   अ) नियोजित स्थानियकरण
   ब) स्थानियकरण
   क) उद्योगांचे स्थानियीकरण
   ड) उद्योगांची मक्तेदाी

iv) वेबरच्या स्थान निश्चितीच्या सिद्धांतात .... ही संकल्पना विचारात घेतली आहे.
   अ) रोजगार गुणांक
   ब) भांडवल गुणांक
   क) श्रम गुणांक
   ड) उत्पादन गुणांक

v) आदान आणि उत्पादन यातील गुणोत्तर म्हणजे .... होय.
   अ) सरासरी
   ब) मध्यगा
   क) उत्पादकता
   ड) एकूण उत्पादन

vi) 5 S हे .... आहे.
   अ) औद्योगिक सरासरी मोजण्याचे साधन
   ब) औद्योगिक उत्पादन मोजण्याचे साधन
   क) औद्योगिक उत्पादकता मोजण्याचे साधन
   ड) औद्योगिक निर्देशांक मोजण्याचे साधन

vii) भांडवलाची उभारणी, भांडवलाचा वापर आणि भांडवलाचे नियमन या संकल्पना ...... शी संबंधित आहेत.

अ) औद्योगिक उत्पादन ब) औद्योगिक नफा

क) औद्योगिक वित्त ड) औद्योगिक तोटा

viii) परकीय भांडवलाविषयी उदार दृष्टीकोन .... च्या औद्योगिक धोरणात निश्चित करण्यात आला.

अ) 1948 ब) 1956

क) 1991 ड) 1970

प्रश्न 2) औद्योगिक संयोगीकरण म्हणजे काय? औद्योगिक संयोगीकरणाची कारणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) औद्योगिक स्थान निश्चिती म्हणजे काय? औद्योगिक स्थान निश्चितीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेच्या मापनाची साधने लिहा. **[14]**

प्रश्न 5) औद्योगिक वित्त म्हणजे काय? औद्योगिक वित्ताची व्याप्ती आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : **[12]**

अ) औद्योगिक अर्थशास्त्राचे स्वरूप

ब) संतुलित प्रादेशिक औद्योगिक विकासाची गरज

क) कमी औद्योगिक उत्पादकतेची कारणे

ड) परकीय भांडवलाची गरज

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2077

[Total No. of Pages : 3

[6443]-24
First Year M.Com.
202 - B : BUSINESS STATISTICS
(2019 Credit Pattern) (Semester-II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 is compulsory.***
2) ***Solve any Three Questions from the remaining question Nos. 2, 3, 4 and 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***
4) ***Use of calculator and statistical table is allowed.***
5) ***Symbols have their usual meanings.***

Q1) Choose the correct alternative from each of the following (Any Six) :**[6×1=6]**

a) Which of the following is not a discrete random variable (r.v.)?

i) No. of spelling mistakes ii) No. of typing mistakes

iii) No. of missed calls iv) Speed of the vehicle

b) If X is discrete r.v. with mean 100 and variance 25, then the values of mean and variance of $Y = \frac{X-100}{5}$ are respectively ________.

i) 0, 25 ii) 0, 5

iii) 0, 1 iv) 5, 0

c) For which probability distribution, mean and variance are equal?

i) Binomial ii) Poisson

iii) Normal iv) Exponential

d) A function of sample values which is free from any unknown terms is known as ________.

i) Statistic ii) Parameter

iii) Critical Region iv) Level of significance

e) A Critical Region (C.R.) is a region of ________.

i) Acceptance H_0 ii) Rejection of H_0

iii) Acceptance of either H_0 or H_1 iv) Rejection of either H_0 or H_1

f) Level of significance (l.o.s) lies between ________.

i) 0 to 10 ii) 0 to 1

iii) –1 to 0 iv) –1 to 1

g) In time series analysis, method of simple averages is used to estimate ________.

i) trend ii) irregular variation

iii) cyclical variation iv) seasonal variation

h) Secular trend in time series is of nature ________.

i) increasing ii) decreasing

iii) stagnant iv) all the above (i, ii & iii)

Q2) Attempt each of the following :

a) Define 'time series'. Discuss the four components of time series. **[5]**

b) Estimate trend by fitting straight line equations for the following time series. **[5]**

Year (t)	2018	2019	2020	2021	2022
Sales (Y_t) in 10,000 ₹	35	56	79	81	75

Hence estimate the sale in the year 2024.

c) Compute 3-yearly moving averages for the following time series. **[4]**

Year (t)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Profit (Y_t) in 10,000 ₹	90	100	108	93	118	127	145

Q3) Attempt each of the following :

a) Explain the terms : random variables, discrete r.v., continuous r.v. with illustrations. **[5]**

b) If two balanced dies are rolled simultaneously. If a discrete r.v. X denotes the maximum of the two numbers obtained on the top face, then obtain the probability distribution of r.v. X, Hence obtain E(X). **[5]**

c) If a fair coin is tossed thrice. If a discrete r.v. X denote the no. of heads and r.v. Y denote the no. of tails, then obtain the joint probability distribution of (X, Y). **[4]**

Q4) Attempt each of the following :

a) Define Binomial distribution, state its probability mass function (p.m.f.), mean and variance. State two real life situations, where the distribution is applicable. **[5]**

b) Define Poisson distribution, state its p.m.f., mean and variance. **[5]**

Hence if $X \rightarrow$ Poisson (m) with $P(x=1)=2P(x=2)$ then find the value of parameter m.

c) Define normal distribution, state its probability density function, mean and variance. **[4]**

Q5) Attempt each of the following :

a) Explain the terms : Hypothesis, Null hypothesis, Alternative hypothesis, Critical region, Acceptance region. **[5]**

b) A random sample of 10 boys had the following I.Q. 70, 120, 110, 101, 88, 83, 95, 88, 107, 100. Test at 5% level of significance whether population mean I.Q. is 100 or not. **[5]**

c) Describe paired-t test. **[4]**

Q6) Attempt any two of the following : **[2×6=12]**

a) Explain the chi-square test of goodness of fit.

b) If $X \rightarrow N(100,16)$ then find $P(X \le 100)$, $P(X \ge 100)$, $P(X \le 104)$, $P(X \ge 96)$, $P(96 \le X \le 104)$.

c) A player tosses two fair coins. He wins Rs. 5, if 2 head appears, Rs. 2 if one head appears and Rs. 1 if no head appears. Find his expected gain (winning amount).

d) Describe the procedure in tails of large sample test for equality of two population means.

✈ ✈ ✈

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

PD-2918

[Total No. of Pages : 5

[6443]-25

M.Com. (Part - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

203 : Specialized Areas in Accounting

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Special Paper - III) (Group - A)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 & 5 are compulsory. Any two Questions from 2, 3 and 4.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Give working notes when necessary.***
4) ***Use of simple calculator is allwed.***

Q1) **A) Fill in the blanks by choosing right alternative :** **[5]**

i) ______ accounting standard governs the treatment of construction contracts in financial reporting?

a) IAS 2 b) IFRS 15

c) IAS 16 d) IAS 11

ii) _________ is not typically classified as a construction contract.

a) Contracts for the construction of a building

b) Contracts for the installation of specialized equipment

c) Contracts for routine maintenance services

d) Contracts for infrastructure development

iii) ________ is the primary purpose of internal reconstruction in a company

a) To acquire another company

b) To strengthen the financial position of the company without liquidation

c) To expand the business operations internationally

d) To change the ownership structure of the company

iv) Corporate restructuring involves changes in the _________ structure of a company to improve its performance.

a) Technological b) Capital

c) Operational d) Legal

P.T.O.

v) The cost of maintaining medical equipment is typically classified as _________ in hospital accounting.

a) Operating expenses b) Capital expenditure

c) Revenue expenditure d) Administrative costs

B) Match the groups : **[5]**

'A' Group	'B' Group
i) Service Sector Accounting	a) Capital Reserve
ii) GST	b) Capital Expenditure
iii) Work Certified	c) Job Accounting
iv) Donation	d) Input Credit
v) Internal Reconstruction	e) Construction Contracts

C) State whether the following statements are True or False : **[5]**

i) Stamp Duty paid on property is not included in GST

ii) Visitors ledger is accounted in Hospital Accounting

iii) Subdivision of shares means converting larger denomination into smaller.

iv) Escalation clause is provided to cover up the changes in the price

v) Reduction of share capital can be done with shareholder's approval

Q2) Navratna Builders, Mumbai have undertaken a contract. Following are the details. Prepare Contract Account for the year ended 31st March 2023. **[15]**

Contract Price -	8,00,000
Materials Issued to contract-	1,57,000
Materials returned to stores -	3,700
Materials on Site as on 31st March 2023 -	22,300
Materials stolen from site -	19,000
Productive wages -	49,000
Chargeable Expenses -	27,000
Labour Charges Payable -	3,200
Direct Expenses Accrued -	2,300
Hire on imported Machinery-	31,500
Office on Costs-	5,000
Plant installed at site at cost -	76,900
Cost of Contract yet to be certified -	13,000
Plan installation charges -	7,400
Value of Plant as on 31st March 2023 -	69,300

Cash received from contractee up to 31st March 2023 were Rs. 2,70,000 for 90% of work certified. Amount of notional profits to be transferred to P&L Account.

Q3) Following is the Receipts and Payments Accounts of Mumbai Trust Hospital for the year ended 31st March 2024

Receipts	Amount	Payments	Amount
To cash in hand	5,000	By Medicines	50,000
To Cash at bank	10,000	By Wages & salaries	10,000
To subscriptions	75,000	By Electricity Bill	3,000
To Govt Subsidy	10,000	By Doctors fees	25,000
To fees received from patients	50,000	By Surgical Equipment	5,000
To sundries	2,000	By Insurance premium	1,000
		By Telephone Bill	2,000
		By Printing & Stationery	3,000
		By Sundry Expenses	2,000
		By Water Charges	3,000
		By Balance	
		Cash in Hand	8,000
		Cash at Bank	40,000
	1,52,000		1,52,000

Additional information:

Sr. No	Details	As on 1st April 2023	As on 1st April 2024
1	Subscription receivable	5,000	7,500
2	Subscription received in advance	2,000	5,000
3	Wages & Salaries outstanding	2,000	7,000
4	Stock of Medicines	20,000	25,000
5	Surgical Equipment	20,000	23,000
6	Insurance prepaid	200	100
7	Machines	1,00,000	90,000

You are required to prepare a) Income and Expenditure Account for the year ended on 31st March 2024 and b) Balance Sheet as on that date. **[15]**

Q4) The Balance sheet of Star fame Ltd, Mumbai as on 31st March 2023 is as follow : **[15]**

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Paid -up share capital		Fixed Assets	14,00,000
8,000 equity shares of Rs. 100	8,00,000	Current Assets	
each fully paid		Stock	1,00,000
Secured loan 8% Debentures	14,00,000	Sundry Debtors	40,000
Accrued Interest	70,000	Investments	15,000
Sundry Creditors	4,50,000	Cash at Bank	1,03,000
Income Tax Liability	10,000	Cash in hand	2,000
		Profit and Loss	10,70,000
	27,30,000		27,30,000

The fixed assets are heavily over valued. A scheme of re-organisation was prepared and passed. The salient points of the scheme were as follows :

i) Each share shall be sub-divided into fully paid Equity Shares of Rs. 10 each.

ii) After such sub-division, each shareholder shall surrender to the company 90% of his holding for the purpose of reissue of Debenture holders and creditors so far as required and otherwise for cancellation

iii) Of those surrendered, 50,000 equity shares of Rs. 10 each, shall be converted into 8% Preference shares of Rs. 10 each fully paid for Debenture holders.

iv) The Debenture holders total claim shall be reduced to Rs. 5,00,000. This will be satisfied by issue of 50,000 Preference Shares of Rs. 10 each fully paid.

v) The claim of Sundry Creditors shall be reduced by 80% and the balance shall be satisfied by allotting them Equity Shares of Rs. 10 each fully paid from the shares surrendered.

vi) Shares surrendered which are not reissued shall be cancelled.

Assuming that the scheme is dully approved by all the parties interested and by the court. Draft necessary journal entries and Balance Sheet of the company after the scheme has been carried into effect as on 31st March 2024.

Q5) **Write short note from the following. (Any three)** **[15]**

a) Methods of Internal Reconstruction.

b) Hospital Accounting.

c) Escalation Clause.

d) Compulsory Audit.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2919

[Total No. of Pages : 4

[6443]-26
M.Com. - I
ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION
204 : Business Tax Assessment and Planning
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group-A)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (Three) questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (Any six) **[6]**

a) The members of a Co-operative Society have_____.

i) Limited liability

ii) Unlimited liability

iii) Joint liability

iv) None of the above

b) Cooperative banks that fall under the banking regulation act of 1949 are controlled by _____

i) NABARD

ii) National Cooperative Union of India

iii) Reserve Bank of India

iv) None of the above

c) GST was implemented in India from ______.

i) January 2017 ii) July 2017

iii) June 2017 iv) April 2017

d) The number of structures in India's GST model is ____.

i) 6 ii) 4

iii) 8 iv) 2

e) A, B and C are the partners in a firm engaged in medical profession. For the year ended on 31st March, 2025, the book profit of the firm was calculated as Rs. 3,00,000. The maximum amount admissible as remuneration to partners is______

i) Rs. 2,70,000   ii) Rs. 1,50,000

iii) NIL   iv) Rs. 10,00,000

f) Remuneration received by a partner of firm from such firm shall be taxable as_______.

i) Salary Income   ii) Profits and gains of business

iii) Capital gains   iv) Income from other sources

g) A charitable trust has received anonymous donations of Rs. 25,00,000 The amount of anonymous donations not taxable will be ____.

i) Rs. 1,00,000   ii) Rs. 1,25,000

iii) Rs. 2,00,000   iv) Rs. 25,00,000

h) Authority having power to cancel registration of trust subject to certain conditions is _____.

i) Principal Commissioner   ii) Director general

iii) Commissioner   iv) Either (i) or (iii)

Q2) Anekant cooperative society is engaged in agree produce processing and its marketing to its members. It carries its activities without the aid of power. It furnishes the following details for the year 2024-25 from which compute the taxable income for the assessment year 2025-26. **[14]**

a) Income from processing of agricultural produce Rs. 77,000.

b) Income from marketing of agricultural produce Rs. 24,000.

c) Dividend from other cooperative society Rs. 82,800.

d) Income from letting of godowns Rs. 48, 000.

e) Income from commission Rs. 62,000.

f) Profits and Gains from other business Rs. 1,50,000.

Q3) Adhar Charitable Trust submits the particulars of its Receipts and payments during the previous year 2024-25 as below. **[14]**

a) Income from Property held under trust for charitable purposes Rs. 10,00,000.

b) Voluntary contribution (Rs. 2,50,000 will form part of Corpus) Rs. 7,50,000.

c) Donations paid to Charitable school Rs. 3,00,000

d) Scholarship paid to slum Students Rs. 2,00,000.

e) Amount spent on holding free eye checkup camps in Urban slums Rs. 1,50,000.

f) Amount set apart for setting up an old age home by March 2023 Rs. 5,00,000

Compute the total income and Tax liability of the trust for the assessment year 2025--26.

Q4) Ram and Sham are two partners of a firm sharing profits in the ratio 3:2. The Profit and Loss Account of the firm for the year ending 31st March 2025 is as a follows: **[14]**

Profit and Loss Account for the year ending 31st March 2025

Dr. Cr.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Cost of goods sold	34,00,000	Sales	50,00,000
Salary to Staff	5,87,000	Long term	
Depreciation	90,000	capital gain	60,000
Remuneration to partners		Miscellaneous	
Ram	2,60,000	business income	48,000
Sham	1,40,000		
Interest on capital at 24%			
Ram	48,000		
Sham	36,000		
Other expenses	2,06,000		
Net profit	3,41,000		
	51,08,000		51,08,000

Other Information:

a) The firm is being assessed as firm.

b) The firm has given a donation of Rs. 60,000 to Prime Minister National Relief Fund Which is included in other expenses.

c) Salary and interest paid to partners as per partnership deed.

d) Depreciation allowed under Section 32 is Rs. 60,000.

Computer the total income and tax liability of the firm for the assessment year 2025-26.

Q5) Explain the income tax authorities in detail. **[14]**

Q6) Write short Notes (Any two) **[12]**

a) Tax planning and Management

b) Refund of Tax

c) Classification for customs and Rate of Customs Duty

d) Composite and mixed supply

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2078

[Total No. of Pages : 4

[6443]-27

M.Com. (Part - I)

205 : E - SECURITY AND CYBER LAWS

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No.2 to question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Multiple Choice Questions (Attempt any six). **[6]**

a) What does SSL stand for in the context of E-security?
   i) Secure Socket Layer
   ii) Secure Site Locker
   iii) Secure Surfing Link
   iv) Secure System Login

b) Which of the following is considered a cybercrime?
   i) Hacking into a company's database
   ii) Sharing memes on social media
   iii) Posting selfies online
   iv) Sending emails to colleagues

c) Which of the following is a common method used to protect passwords?
   i) Sharing passwords with friends
   ii) Using the same password for multiple accounts
   iii) Changing passwords frequently
   iv) Writing passwords on sticky notes

d) What is the main goal of cyber law?
   i) To regulate online speech
   ii) To prevent cyber attacks
   iii) To protect intellectual property
   iv) To restrict internet access

P.T.O.

e) Who is responsible for enforcing cyber laws in most countries?
   i) Internet Service Providers
   ii) Law enforcement agencies
   iii) Internet users
   iv) Internet companies

f) What is the purpose of a firewall in E-security?
   i) To prevent unauthorized access to a network
   ii) To increase internet speed
   iii) To block all incoming and outgoing traffic
   iv) None of the above

g) Which of the following is a common method of two-factor authentication?
   i) Password and username
   ii) Security question and answer
   iii) Fingerprints and facial recognition
   iv) SMS code and email verification

Q2) State the meaning of E-Contracts. Explain in detail the requirements & legal aspects of E-Contracts. **[14]**

Q3) Explain in detail the Procedures and Powers of the Cyber Regulation Appellate Tribunal. **[14]**

Q4) Define Cyber Wrongs. Explain in detail the Penalties for Cyber Wrongs and Adjudication. **[14]**

Q5) What is Information System Controls? Explain in detail the types of Information System Controls. **[14]**

Q6) Write a short note (any two). **[12]**

a) Duties of Subscribers
b) Digital Signature
c) Cyber Laws
d) Electronic Transaction Protocols

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2078

[6443]-27
M.Com. (Part - I)
205 : E - SECURITY AND CYBER LAWS
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - B)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) बहूपर्यायी प्रश्न. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) ई-सुरक्षेच्या संदर्भात SSL चा अर्थ काय आहे?

i) सुरक्षित सॉकेट लेयर ii) सुरक्षित साइट लॉकर

iii) सुरक्षित सर्फिंग लिंक iv) सुरक्षित सिस्टम लॉगिन

ब) खालीलपैकी कोणता सायबर गुन्हा मानला जातो?

i) कंपनीच्या डेटाबेसमध्ये हॅकिंग ii) सोशल मीडियावर मीम्स शेअर करणे

iii) ऑनलाइन सेल्फी पोस्ट करणे iv) सहकाऱ्यांना ईमेल पाठवणे

क) पासवर्ड संरक्षित करण्यासाठी खालीलपैकी कोणती सामान्य पद्धत वापरली जाते?

i) मित्रांसोबत पासवर्ड शेअर करणे ii) एकाधिक खात्यांसाठी समान पासवर्ड वापरणे

iii) वारंवार पासवर्ड बदलणे iv) स्टिकी नोट्सवर पासवर्ड लिहिणे

ड) सायबर कायद्याचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?

i) ऑनलाइन भाषणाचे नियमन करण्यासाठी ii) सायबर हल्ले रोखण्यासाठी

iii) बौद्धिक संपदेचे संरक्षण करण्यासाठी iv) इंटरनेट प्रवेश प्रतिबंधित करण्यासाठी

इ) बहुतेक देशांमध्ये सायबर कायद्यांची अंमलबजावणी करण्यासाठी कोण जबाबदार आहे?

i) इंटरनेट सेवा प्रदाते ii) कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्था

iii) इंटरनेट वापरकर्ते iv) इंटरनेट कंपन्या

फ) ई–सुरक्षा मध्ये फायरवॉलचा उद्देश काय आहे?

i) नेटवर्कमध्ये अनधिकृत प्रवेश रोखण्यासाठी

ii) इंटरनेटचा वेग वाढवण्यासाठी

iii) येणारी आणि जाणारी सर्व वाहतूक रोखण्यासाठी

iv) वरीलपैकी काहीही नाही

य) खालीलपैकी कोणती द्वि–घटक प्रमाणीकरणाची सामान्य पद्धत आहे?

i) पासवर्ड आणि वापरकर्ता नाव ii) सुरक्षा प्रश्न आणि उत्तर

iii) बोटांचे ठसे आणि चेहऱ्याची ओळख iv) एसएमएस कोड आणि ई–मेल सत्यापन

प्र.2) ई–करारांचा अर्थ सांगा. ई–करारांच्या आवश्यकता आणि कायदेशीर बाबी तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) सायबर रेग्युलेशन अपिलेट ट्रिब्युनलच्या कार्यपद्धती आणि अधिकारांचे तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्र.4) सायबर चुका याची व्याख्या करा. सायबर चुका आणि निर्णयासाठी दंड तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) माहिती प्रणाली नियंत्रणे म्हणजे काय? माहिती प्रणाली नियंत्रणाचे प्रकार तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) सदस्यांची कर्तव्ये

ब) डिजिटल स्वाक्षरी

क) सायबर कायदे

ड) इलेक्ट्रॉनिक व्यवहार प्रोटोकॉल

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2079

[Total No. of Pages : 4

[6443]-28
M.Com. (Part - I)
BUSINESS LAW
Commercial Laws & Practices
206 : Laws Relating to Copyrights and Designs
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Special Paper - IV) (Group - B)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Q.1 and Q.6 are compulsory.*
2) *Solve any 3 questions from Q.2 to Q.5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by Selecting a suitable choice (Any 6) : **[6]**

a) Registrar of copyrights appointed by _____
   i) The Central Government
   ii) State Government
   iii) Parliament

b) The rights of a Patentee are ______
   i) Sell of distribute
   ii) Assign the property to other
   iii) All of the above

c) Which of the following is not a fair use of a copyrighted work?
   i) Use for research
   ii) Use for Criticism
   iii) Use for Commercial purposes

d) The Geographical Indications of goods (Registration and Protection) Act, 1999 has come into force from which year?
   i) 2001
   ii) 2003
   iii) 2005

e) Which of the following is the benefit of getting Geographical Indications tag?
   i) If helps consumers to get quality products of desired traits.
   ii) Legal protection to the product
   iii) All of the above

P.T.O.

f) The Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act was enacted in ______

i) 1951

ii) 1971

iii) 2001

g) Swachh- Nirmal Tat Abhiyan is run by ministry of ______

i) Shipping

ii) Environment

iii) Jal Shakti

Q2) What is copyright? Explain the scope and characteristics of Copyright? **[14]**

Q3) What is the Industrial Designs? Explain Copyright in Registered Design & Infringement of Copyright in design? **[14]**

Q4) Define the Geographical indications. Explain penalties for infringement under section 37 to 54. **[14]**

Q5) Define the term Plant Variety. Explain Objectives and scope of the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights (PPVFR) Act 2001 **[14]**

Q6) Write short notes on (Any 2) **[12]**

a) Offence and Penalties of Copy Right

b) Application for Registration of a Design.

c) Powers of Central Government.

d) Surrender and Revocation of Certificate

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2079

[6443]-28

M.Com. (Part - I)

BUSINESS LAW

Commercial Laws & Practices

206 : Laws Relating to Copyrights and Designs

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Special Paper - IV) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणतेही 6) [6]

अ) .... ने कॉपीराइट्स चे रजिस्टर नियुक्त केलेले असतात.

i) केंद्र सरकार

ii) राज्य सरकार

iii) संसद

ब) पेटंटधारकाचे अधिकार .... आहेत.

i) वितरणाची विक्री

ii) इतरांना मालमत्ता नियुक्त करणे

iii) वरील सर्व

क) खालीलपैकी कोणते कॉपीराइट केलेल्या कामाचा योग्य वापर नाही?

i) संशोधनासाठी वापर

ii) टीकेसाठी वापर

iii) व्यावसायिक कारणांसाठी वापर

ड) वस्तूंचे भौगोलिक संकेत (नोंदणी आणि आरक्षण) कायदा, 1999 कोणत्या वर्षापासून .... अंमलात आला.

i) 2001

ii) 2003

iii) 2005

इ) भौगोलिक संकेत टॅग मिळविण्याचा खालीलपैकी कोणता फायदा आहे?

i) हे ग्राहकांना इच्छित गुणधर्मांचे दर्जेदार उत्पादन मिळविण्यात मदत करते

ii) उत्पादनास कायदेशीर संरक्षण

iii) वरील सर्व

फ) वनस्पती जातींचे संरक्षण आणि शेतकरी हक्क कायदा .... लागू करण्यात आला.

i) 1951

ii) 1971

iii) 2001

य) स्वच्छ-निर्मल तत्व अभियान .... मंत्रालयामार्फत चालवले जाते.

i) शिपिंग

ii) पर्यावरण

iii) जल शक्ती

प्र.2) कॉपीराइट म्हणजे काय? कॉपीराइटची व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) औद्योगिक रचना म्हणजे काय? औद्योगिक रचना मध्ये कॉपीराइटचे नोंदणीकृत डिझाइन आणि कॉपीराइटचे उल्लंघन स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) भौगोलिक संकेतांची व्याख्या करा. कलम 37 to 54 अंतर्गत उल्लंघनासाठी दंड स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) वनस्पती विविधता या शब्दाची व्याख्या करा. वनस्पती जाती आणि शेतकरी हक्कांचे संरक्षण (पीपीव्हीएफआर) कायदा 2001 ची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) कॉपीराईटचा गुन्हा आणि दंड

ब) डिझाइनच्या नोंदणीसाठी अर्ज

क) केंद्र सरकारचे अधिकार

ड) सरेंडर आणि प्रमाणपत्र रद्द करणे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2080

[Total No. of Pages : 3

[6443]-29

M.Com. (Part-I)

ADVANCE COST ACCOUNTNG & COST SYSTEM-III

207 : Application of Cost Accounting

(2019 Pattern) (Semester -II) (Group-C) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of simple calculator is allowed.***

Q1) The net profits os Siddhi Limited as per financial accounts were Rs. 65,123 while profits shown by cost accounts were Rs. 65,433 for the year end 31st Mar 23. Prepare reconciliation statement to reconcile both the profits from the given information: **[15]**

No	Particulars	Amt (Rs.)
1	Depreciation charged in financial accounts	6,000
2	Depreciation recovered in cost accounts	7,800
3	Works overheads under absorbed in cost accounts	1,560
4	Office overheads over-recovered in cost accounts	1,780
5	Loss on sale of assets	2,850
6	Income tax Provision	20,150
7	Preliminary Expenses written off in Financial Accounting	3,375
8	Rent Received	12,800
9	Dividend Received	2,455
10	Interest Received	8,790

OR

What is a Cost ledger? Discuss various advantages of Cost ledger. **[15]**

Q2) D Ltd produces two products A, B & C; all made from the same material. It uses traditional absorption costing to allocate overheads to its products. The company is now considering activity based costing system in the hope that it will improve profitability. Information for all the products for the last the year is as follows: **[15]**

P.T.O.

	A	B	C
Production and sales volume (units)	15,000	12,000	18,000
Selling price per unit	Rs. 7.50	Rs. 12	Rs. 13
Raw material usage (kg) per unit	2	3	4
Direct labour hours per unit	0.1	0.15	0.2
Machine hours per unit	0.5	0.7	0.9
Number of production runs per annum of purchase orders poer annum	16	12	8
Number of purchase order	24	28	42
Number of deliveries to retailers per annum	48	30	62

The price for raw materials remained constant throughout the year at Rs. 1.20 per kg. Similarly, the direct labour cost for the whole work force was Rs. 14.80 per hour. The annual overhead costs were as follows:

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Machine set up costs	26,550	Procurement costs	48,000
Machine running costs	66,400	Delivery costs	54,320

a) Calculate the full cost per unit for product A and B under traditional absorption costing, using direct labour hours as the basis of apportionment

b) Calculate the full cost per unit of each product using activity based costing.

OR

What is meant by Product Life Cycle? Explain the characteristics of Product Life Cycle. **[15]**

Q3) Division Z is a profit centre which produces four products A, B, C and D. Each product is sold in the external market also. Data for the period is as following: **[15]**

Particulars	A	B	C	D
Market price per unit (Rs.)	150	146	140	130
Variable cost of production per unit (Rs.)	130	100	90	85
Labour hours required per unit	3	4	2	3

Product D can be transferred to Division Y, but the maximum quantity that may be required for transfer is 2,500 units of D

The maximum sales in the external market are as follows:

A=2,800 units	B=2,500 units	C=2,300 units	D = 1,600 units

Division Y can purchase the same product at a price of Rs. 125 per unit from outside instead of receiving transfer of product D from Division Z

What should be the transfer price for each unit for 2,500 units of D, if the total labour hours available in Division Z are 20,000 hours?

OR

What is Activity Based Costing? Explain the steps in ABC system. **[15]**

Q4) Write Short Notes. (any 3) **[15]**

a) Disadvantages of Transfer Pricing

b) Objectives of Traget Costing

c) Interlocking and integral accounts

d) Limitations of ABC analysis

e) Cost Centre

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2081

[Total No. of Pages : 3

[6443]-30
M.Com. (Part-I)
COST CONTROL AND COST SYSTEM
208 : Advanced Cost Accounting and Cost System
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - II) (Special Paper-IV) (Group-C)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) *Q.1 is compulsory.*
2) *Attempt any 2 questions from Q.2 to Q.4.*
3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks. **[5]**

a) If the total cost of 1000 units is Rs. 60,000 and that of 1001 units is Rs. 60,400, then the increase of Rs. 400 in the total cost is_____.

i) Prime cost ii) All variable overheads

iii) Marginal Cost iv) Fixed Cost

b) Fixed cost is also referred to as _____in the marginal costing technique.

i) Total cost ii) Product cost

iii) Period cost iv) Variable cost

c) _____means the regulation of the costs of operating a business

i) Cost control ii) Cost reduction

iii) Budget iv) Standard costing

d) The P/V ratio of a firm dealing in Electrical equipment is 50% and the margin of safety is 40%. What will be Break Even Point of the firm at a sales volume of ₹ 50,00,000 will be

i) ₹ 25,00,000 ii) ₹ 35,00,000

iii) ₹ 30,00,000 iv) ₹ 36,00,000

e) ______is an index of efficiency showing the effectiveness of the individual or combined factors used in producing goods and services.

i) MIS ii) Productivity

iii) Cost control iv) Cost reduction

P.T.O.

B) State the statement true or false **[5]**

a) Marginal costing is the method of costing.

b) Incremental pricing involves comparison of the impact of decisions on revenues and cost.

c) Process costing system is most appropriate in circumstances where multiphase mass production is underlying process of production.

d) Cost reduction means is control on cost.

e) Profit Volume ratio is also called as Contribution Ratio

C) Match the following **[5]**

	Column 'A'`		Column 'B'
a)	Break Even Point	i)	Firms producing unique products
b)	Management policy	ii)	Production Hour Rate Method
c)	Job Order production process	iii)	Cost Codes
d)	Labour Hour rate	iv)	Internal factor of Pricing decision
e)	System of Symbols design	v)	No Profit No Loss point

D) Write the short notes on (any three) **[15]**

a) Differential Cost

b) Pricing policy

c) Selection of methods of Costing

d) Process of cost control

e) Productivity

Q2) SV Ltd. A multi-product company furnishes you the following data relating to the year 2021: **[15]**

Particular	First half of the year	Second half of the year
Sales	Rs. 45,000	Rs. 50,000
Total Cost	Rs. 40,000	Rs. 43,000

Assuming that there is no change in the prices and variable cost and that the fixed expenses are incurred equally in the two half year period, calculate for the year 2021:

a) P/V Ratio

b) Fixed expenses

c) Break Even sales

d) Percentages of margin of Safety

Q3) A company has a capacity of producing 1 lakh units of a certain product in a month. The sales department reports that the following schedule of sales price is possible: **[15]**

Volume of Production %	Selling Price per unit Rs.
60	0.90
70	0.80
80	0.75
90	0.67
100	0.61

The variable cost of manufacture between these level is 0.15 per unit and fixed cost Rs. 40,000. Prepare a statement showing incremental revenue and differential cost at each stage. At which volume of production will be the profit be maximum?

Q4) Define Cost control. Explain in details the process of Cost Control. **[15]**

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2082

[Total No. of Pages : 4

[6443]-31

M.Com. (Part - I)

INTERNATIONAL CO-OPERATIVE MOVEMENT

209 : Co-Operation and Rural Development

(2019 Pattern) (Group - D) (Semester - II) (CBCS)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks (Any six) : **[6]**

a) _______ are considered as the founder of 'Modern Co-operative Movement'.

i) Rochdale Pioneers ii) Alexander Pushkin

iii) Sergei shoigu iv) Leo Tolstoy

b) _______ is birth place of the 'Co-operative Movement' in the world.

i) Russia ii) Britain

iii) Israel iv) France

c) _______ is a system of voluntary exchange.

i) Socialism ii) Nationalism

iii) Capitalism iv) Journalism

d) ______ Movement is an important instrument in furthering the socialist progress.

i) Privatization ii) Co-operative

iii) Liberalization iv) Globalization

e) British Co-operative Movement was originated because of _______. crisis.

i) Shelter ii) Money

iii) Food iv) Clothe

P.T.O.

f) _______ is known as the "Father of the Japanese Co-operative Movement".

i) Toyohiko Kagawa   ii) Abe Shinzo

iii) Takero Doi   iv) Fuhito Kojima

g) The International Co-operative Alliance is founded in year ______

i) 1893   ii) 1895

iii) 1897   iv) 1899

h) Boston's 'Workingman's Protective Union' is _______ Co-operative.

i) Irrigation   ii) Sugar

iii) Dairy   iv) Consumer

Q2) What is 'Co-operation'? Explain Co-operation in the Post Industrial Revolution of Great Britain. **[14]**

Q3) Discuss the 'Co-operation in Socialistic System' and 'Cooperation in Mixed Economy'. **[14]**

Q4) What is 'The International Co-operative Alliance'? Explain Co-Operative Movement in India. **[14]**

Q5) Write in detail the 'Impact of Co-operative Movement' for the Development of world economy. **[14]**

Q6) Write short notes. (Any 2) : **[12]**

a) Co-operative Movement in United Kingdom

b) Growth of Co-operative Movement in International level

c) Cooperation in Mixed Economy

d) Problems of Co-operative Movement for the development of world economy

Total No. of Questions : 6]

PD-2082

[6443]-31
M.Com. (Part - I)
INTERNATIONAL CO-OPERATIVE MOVEMENT
209 : Co-Operation and Rural Development
(2019 Pattern) (Group - D) (Semester - II) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :
1) *प्रश्न क्र. 1आणि प्रश्न क्र 6अनिवार्य आहेत.*
2) *प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

अ) .... हे 'आधुनिक सहकारी चळवळीचे' संस्थापक मानले जातात.

i) रॉचडेल पायोनियर्स ii) अलेक्झांडर पुष्किन

iii) सर्गेई शोईगु iv) लिओ टॉल्स्टॉय

ब) .... हे जगातील सहकारी चळवळीचे जन्मस्थान आहे.

i) रशिया ii) ब्रिटन

iii) इस्रायल iv) फ्रान्स

क) .... ही ऐच्छिक देवाणघेवाणीची प्रणाली आहे.

i) समाजवाद ii) राष्ट्रवाद

iii) भांडवलशाही iv) पत्रकारिता

ड) .... चळवळ हे समाजवादी प्रगतीसाठी एक महत्त्वाचे साधन आहे.

i) खाजगीकरण ii) सहकारी

iii) उदारीकरण iv) जागतिकीकरण

इ) ब्रिटिश सहकारी चळवळीचा उगम .... संकटामुळे झाला.

i) निवारा ii) पैसा

iii) अन्न iv) कपडे

फ) .... ''जपानी सहकारी चळवळीचे जनक'' म्हणून ओळखले जाते.

i) टोयोहिको कागावा ii) आबे शिंजो

iii) टेकरो डोई iv) फुहितो कोजिमा

य) 'आंतरराष्ट्रीय सहकारी युती' ची स्थापना .... मध्ये झाली.

i) 1893 ii) 1895

iii) 1897 iv) 1899

र) बोस्टनचे 'वर्किंगमन्स प्रोटेक्टिव्ह युनियन' हे .... सहकार आहे.

i) सिंचन ii) साखर

iii) दुग्धव्यवसाय iv) ग्राहक

प्रश्न 2) 'सहकार' म्हणजे काय? ग्रेट ब्रिटनच्या औद्योगिक क्रांतीनंतरचे सहकार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) 'समाजवादी व्यवस्थेतील सहकार्य' आणि 'मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकार्य' यावर चर्चा करा. **[14]**

प्रश्न 4) 'आंतरराष्ट्रीय सहकारी युती' म्हणजे काय? भारतातील सहकारी चळवळ स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) जागतिक अर्थव्यवस्थेच्या विकासात 'सहकार चळवळीचा प्रभाव' सविस्तर लिहा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) युनायटेड किंगडममधील सहकारी चळवळ

ब) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर सहकारी चळवळीची वाढ

क) मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकार

ड) जागतिक अर्थव्यवस्थेच्या विकासात सहकारी चळवळीच्या समस्या

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2083

[Total No. of Pages : 4

[6443]-32
M.Com. (Part - I)
COOPERATION & RURAL DEVELOPMENT
210 : Cooperative Management and Education
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - D)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) Question No. 1 & Question No. 6 are compulsory.

2) Solve any 3 (three) questions from Question No. 2 to Question No. 5.

3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) **[6]**

a) _______plays an equalizing role as a welfare factor in a capitalistic economy.

i) Socialism ii) Trade Unionism

iii) Joint stock Companies iv) Cooperation

b) The Cooperative societies Act was passed in ______

i) 1911 ii) 1912

iii) 1913 iv) 1914

c) _______act structured and shaped the cooperative movement in India.

i) Deccan Agriculture Relief Act (1879)

ii) Cooperative Credit Societies Act, 1904

iii) Land Improvement Loan Act (1883)

iv) Agriculturists Loan Act (1884)

d) ______is not one of the features of Cooperative Societies.

i) Voluntary membership ii) Legal Status

iii) Limited liability iv) Profit Orientation

e) ______is concerned with determining the specific activities needed to accomplish the planned objectives and goals.

i) Planning ii) Organizing

iii) Directing/Motivating iv) Controlling

P.T.O.

f) ______regulates the registration and other activities of a cooperative society.

i) NABARD   ii) SBI

iii) SEBI   iv) RCS

g) _______are Non-Agricultural Credit Societies.

i) Cooperative Banks   ii) Thrift & Credit Societies

iii) Salary Earners Society   iv) All of the above

h) ______is the role of the managing committee in cooperative society.

i) Admission & Allocation of shares

ii) Maintaining Daily Books

iii) Issuing Vouchers

iv) None of the above

Q2) Define cooperative management. Explain the importance of cooperative management. **[14]**

Q3) Explain the organizational structure of cooperative organization. **[14]**

Q4) Explain the need and importance of cooperative training. **[14]**

Q5) State the growth role of cooperative sugar factory in rural development. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Integration of Co-operation and Management

b) Communication and Leadership in Cooperative Organization

c) Job Oriented Cooperative Training

d) Urban Co-operative Credit Societies

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2083

[6443]-32

M.Com. (Part - I)

COOPERATION & RURAL DEVELOPMENT

210 : Cooperative Management and Education

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) .... भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेत कल्याणकारी घटक म्हणून समान भूमिका बजावते.

i) समाजवाद ii) ट्रेड युनियनवाद

iii) संयुक्त स्टॉक कंपन्या iv) सहकार

ब) सहकारी संस्था कायदा .... मध्ये संमत झाला.

i) 1911 ii) 1912

iii) 1913 iv) 1914

क) .... ने भारतातील सहकारी चळवळीला रचना व आकार दिला.

i) डेक्कन ॲग्रीकल्चर रिलीफ ॲक्ट 1879 ii) सहकारी पतसंस्था अधिनियम, 1904

iii) जमीन सुधारणा कर्ज कायदा, 1883 iv) कृषी कर्ज कायदा, 1884

ड) .... हे सहकारी संस्थांच्या वैशिष्ट्यांपैकी एक नाही.

i) ऐच्छिक सदस्यत्व ii) कायदेशीर स्थिती

iii) मर्यादित दायित्व iv) नफा अभिमुखता

इ) .... हे नियोजित उद्दिष्टे आणि उद्दिष्टे पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या विशिष्ट क्रियाकलापांचे निर्धारण करण्याशी संबंधित आहे.

i) नियोजन ii) आयोजन

iii) दिग्दर्शन iv) नियंत्रण

फ) ………… हे सहकारी संस्थेची नोंदणी आणि इतर क्रियाकलापांचे नियमन करते.

i) नाबार्ड ii) SBI

iii) सेबी iv) RCS

य) …………. बिगर कृषी पतसंस्था आहेत.

i) सहकारी बँका ii) काटकसर आणि पतसंस्था

iii) सॅलरी अर्नर्स सोसायटी iv) वरील सर्व

र) …………… ही सहकारी संस्थेतील व्यवस्थापकीय समितीची भूमिका आहे.

i) प्रवेश आणि शेअर्सचे वाटप ii) रोजची पुस्तके सांभाळणे

iii) व्हाउचर जारी करणे iv) वरीलपैकी काहीही नाही

प्र.2) सहकारी व्यवस्थापनाची व्याख्या करा. सहकारी व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) सहकारी संस्थेची संघटनात्मक रचना स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) सहकारी प्रशिक्षणाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) ग्रामीण विकासामध्ये सहकारी साखर कारखान्याची वाढीची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) सहकार आणि व्यवस्थापन यांचे एकत्रीकरण

ब) सहकारी संस्थेतील संवाद आणि नेतृत्व

क) रोजगाराभिमुख सहकारी प्रशिक्षण

ड) नागरी सहकारी पतसंस्था

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2084

[Total No. of Pages : 4

[6443]-33
M.Com. (Part - I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
211 : Modern Business Practices
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - E)
(Special Paper - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Answer any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) **[6]**

i) FICCI headquarter is located at ________.

a) New Delhi b) Maharashtra

c) Chennai d) Goa

ii) The main function of chamber of Commerce to promote interest in ______ business possibilities.

a) National b) Local

c) State d) International

iii. _______ enterprises mean state ownership and operation of industrial, agricultural, financial and commercial undertakings.

a) Public b) Private

c) Manufacturing d) Construction

iv) ________ utility services are facilities provided by the Government, which are essential to a citizen's needs.

a) Public b) Industries

c) Personal d) Trade

v) Headquarter of WTO is located at _______.

a) Geneva b) Nagpur

c) Pune d) Mumbai

P.T.O.

vi) _____ is the primary sector of the Indian economy.

a) Agriculture b) Finance

c) Technology d) Information

vii) Facilities for sale and purchase of agriculture products are available in ________ market.

a) Regulated b) Unregulated

c) Individual d) Stock Exchange

viii) _______ is all-purpose organic plant feed that is suitable for use on all plant's shrubs an edible.

a) Bio-Manure b) Chemical

c) Fertilizer d) Pesticide

Q2) Explain in detail objectives and functions of Industries, Agriculture and Indian Merchants. **[14]**

Q3) What is 'Public Utility'? Explain in detail Objectives and Functions of 'Public Utilities' in India. **[14]**

Q4) What is 'Agriculture Business'? Explain in detail Characteristics of Agriculture Business' and Nature of Indian Agriculture. **[14]**

Q5) What is 'Poultry Business'? Explain the impact of World Trade Organization (WTO) on development of Agri Business in India. **[14]**

Q6) **Write Short Notes (Any 2 out of 4)** **[12]**

a) Maharashtra Chamber of Commerce

b) Recent practices and policies in public enterprises

c) Agricultural Taxation policy

d) Dairy Farming

Total No. of Questions : 6]

PD-2084

[6443]-33
M.Com. (Part - I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
211 : Modern Business Practices
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - E)
(Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :
1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (8 पैकी कोणतेही 6) **[6]**

i) FICCI चे मुख्यालय .... येथे आहे.

अ) नवी दिल्ली ब) महाराष्ट्र

क) चेन्नई ड) गोवा

ii) चेंबर ऑफ कॉमर्सचे मुख्य कार्य म्हणजे ...... व्यवसायिक संभाव्यतेबद्दल स्वारस्य वाढवणे होय.

अ) राष्ट्रीय ब) स्थानिक

क) राज्य ड) आंतरराष्ट्रीय

iii) .... उपक्रम म्हणजे राज्य मालकी आणि औद्योगिक, कृषी, आर्थिक आणि व्यावसायिक उपक्रमांचे संचालन होय.

अ) सार्वजनिक ब) खाजगी

क) उत्पादन ड) बांधकाम

iv) .... उपयोगिता सेवा या सरकार द्वारे पुरविल्या जाणाऱ्या सुविधा आहेत, ज्या नागरिकांच्या गरजेनुसार आवश्यक आहेत.

अ) सार्वजनिक ब) उद्योग

क) वैयक्तिक ड) व्यापार

v) डब्ल्यू.टी.ओ. चे मुख्यालय .... येथे आहे.

अ) जिनिव्हा ब) नागपूर

क) पुणे ड) मुंबई

vi) .... हे भारतीय अर्थव्यवस्थेचे प्राथमिक क्षेत्र आहे.

अ) कृषी ब) वित्तीय

क) तंत्रज्ञान ड) माहिती

vii) कृषी उत्पादनांच्या विक्री आणि खरेदीच्या सुविधा .... केलेल्या बाजारपेठेत उपलब्ध आहेत.

अ) नियमन ब) अनियंत्रित

क) व्यक्ती ड) स्टॉक एक्सचेंज

viii) .... हे सर्व उद्देशाने सेंद्रिय वनस्पती खाद्य आहे जे सर्व वनस्पतींच्या झुडुपे आणि खाण्यायोग्य आहे.

अ) जैव खत ब) रासायनिक

क) खत ड) कीटकनाशक

प्रश्न 2) उद्योग, कृषी आणि भारतीय व्यापारी यांची उद्दिष्टे आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) ''सार्वजनिक उपयोगिता' म्हणजे काय? भारतातील 'सार्वजनिक उपयोगिता' ची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) 'कृषी व्यवसाय' म्हणजे काय? कृषी व्यवसायाची वैशिष्ट्ये आणि भारतीय कृषीचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) 'कुक्कुटपालन व्यवसाय' म्हणजे काय? भारतातील कृषी व्यवसायाच्या विकासावर जागतिक व्यापार संघटनेचा (WTO) प्रभाव स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) **[10]**

अ) महाराष्ट्र चेम्बर ऑफ कॉमर्स

ब) सार्वजनिक उपक्रमांमधील अलीकडच्या पद्धती आणि धोरणे

क) कृषी कर धोरण

ड) दुग्धव्यवसाय

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2085

[Total No. of Pages : 4

[6443]-34

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

212 : Business Environment Analysis

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - E) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 & Question No. 6 are compulsory.*
2) *Solve any 3 (three) questins from Question No. 2 to Question No. 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks (Any 6 out of 8) **[6]**

a) The industrial sectors are classified into public and private sectors on the basis of ______enterprises.

i) Ownership ii) Customer

iii) Employees iv) Goods

b) _______sector refer to government owned organizations.

i) Public ii) Individuals

iii) Foreigner iv) Investors

c) The ______market is a market for Short-term funds which deals in monetary assets whose period of maturity is up to one year.

i) Money ii) Primary

iii) Secondary iv) Territory

d) ______is the regulatory authority for the capital market.

i) SEBI ii) CBI

iii) SBI iv) BOI

e) The ______environment refers to an individual's physical surroundings, community resources and social relationship.

i) Social ii) Global

iii) Cultural iv) Natural

P.T.O.

f) ______environment refers to the interrelationship and transactions among culture, people and organization worldwide.

i) Global ii) Cultural

iii) Social iv) Natural

g) Social injustice is the _____treatment of a group of people within a society.

i) Unequal ii) Equal

iii) Individual right iv) Social

h) When unemployment trends to be a long-term feature of a country, it is called ____unemployment.

i) Chronic ii) Technological

iii) Seasonal iv) Casual

Q2) What do you mean by 'Private Sector'? Explain in detail nature and growth of industries in public and Private sector in India. **[14]**

Q3) What is 'Financial Environment of Business'? Explain in detail the role of Public, Private and Co-operative Banks in the business. **[14]**

Q4) What is 'Environmental Analysis'? Explain in detail impact of social, cultural and teachnological environment onworld trade. **[14]**

Q5) What do you mean by 'Regional Imbalance'? Discuss various causes of poverty and regional imbalance growth of business. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Small and Cottage Industry

b) Growth of capital Market in India

c) Importance of Environmental Analysis

d) Social Injustice

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2085

[6443]-34

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

212 : Business Environment Analysis

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - E) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणतेही 6) **[6]**

अ) औद्योगिक क्षेत्रांचे वर्गीकरण सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रांमध्ये त्यांच्या .... उपक्रमांच्या आधारे केले जाते.

i) मालकी ii) ग्राहक
iii) कर्मचारी iv) वस्तू

ब) .... क्षेत्र सरकारी मालकीच्या संस्थांना संदर्भित करतात.

i) सार्वजनिक ii) व्यक्ती
iii) परदेशी iv) गुंतवणूकदार

क) .... बाजार हा अल्प-मुदतीच्या निधीसाठी बाजार आहे जो मौद्रिक मालमत्तेचा व्यवहार करतो ज्यांचा परिपक्वता कालावधी एक वर्षापर्यंत असतो.

i) नाणे ii) प्राथमिक
iii) दुय्यम iv) प्रदेश

ड) .... भांडवल बाजारासाठी नियामक प्राधिकरण आहे.

i) सेबी ii) सीबीआय
iii) एसबीआय iv) बीओआय

इ) .... पर्यावरण एखाद्या व्यक्तीचे भौतिक परिसर, सामुदायिक संसाधने आणि सामाजिक संबंधाचा संदर्भ देते.

i) सामाजिक ii) जागतिक
iii) सांस्कृतिक iv) नैसर्गिक

फ) .... पर्यावरण म्हणजे जगभरातील संस्कृती, लोक आणि संस्थांमधील परस्परसंबंध आणि व्यवहार होय.

i) जागतिक ii) सांस्कृतिक

iii) सामाजिक iv) नैसर्गिक

य) सामाजिक अन्याय म्हणजे समाजातील लोकांच्या समूहाला .... वागणूक होय.

i) असमान ii) समान

iii) वैयित्तक आधिकार iv) सामाजिक

र) जेंव्हा बेरोजगारीची प्रवृत्ती एखाद्या देशाचे दीर्घकालीन वैशिष्ठ्य असते, तेंव्हा त्याला .... बेरोजगारी म्हणतात.

i) तीव्र ii) तांत्रिक

iii) हंगामी iv) प्रासंगिक

प्र.2) 'खाजगी क्षेत्र' म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रातील उद्योगांचे स्वरूप आणि वाढ सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'व्यवसायाचे आर्थिक पर्यावरण म्हणजे काय?' सार्वजनिक, खाजगी आणि सहकारी बँकांच्या व्यवसायातील भूमिका सविस्तरपणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'पर्यावरण विश्लेषण' म्हणजे काय? जागतिक व्यापारावर सामाजिक, सांस्कृतिक आणि तांत्रिक पर्यावरणाचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'प्रादेशिक असमतोल' म्हणजे काय? व्यवसायाच्या वाढीतील दारिद्र्य आणि प्रादेशिक असमतोलाच्या विविध कारणांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) **[12]**

अ) लघु व कुटीर उद्योग

ब) भारतातील भांडवली बाजारातील वाढ

क) पर्यावरणीय विश्लेषणाचे महत्त्व

ड) सामाजिक अन्याय

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2086

[Total No. of Pages : 4

[6443]-35

M.Com. (Part - I)

213 : BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - F)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (Three) questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) :** **[6]**

i) The study of ethics is nothing but a systematic study of ethical behavior and _______.

a) human behavior b) code of conduct
c) moral values d) human conduct

ii) The idea that the pursuit of happiness is the highest ethical aim ______.

a) Deontology b) Utilitarianism
c) Egoism d) Hedonism

iii) _______ is Whistle blower.

a) A subversive person spying on a company
b) Usually a disgruntled ex-employee
c) An Investigative journalist
d) A person who signals illegal or unethical practice to a prescribed body

iv) The factor causing ethical behaviour business are _______.

a) Government Law b) Government policies
c) Government awareness d) All of the above

v) _________ of the following is not a core principle of society for human resource management's code of ethics.

a) Professional Responsibility b) Fairness and Justice
c) Professional development d) None of the above

vi) ________ of the following is the process of acquiring, training, evaluating and compensating employees and attending to their labour relations, health, safety and fairness concern.

a) Human Resource Management b) Marketing
c) Supply Chain Management d) Materials Management

P.T.O.

vii) ________ is sustainable development

a) The development that meets the needs of the present without compromising the ability for future generation to meet their own needs

b) To conserve natural resources and to develop alternate sources of power while reducing pollution and harm to the environment

c) It is the practice of developing land and construction projects in a manner that reduces their impact on the environment by allowing them to create energy efficient models of self-sufficiency

d) All of the above

viii) ______ is not included in the parameters of sustainable development.

a) Carrying capacity

b) Inter and Intra-generation equity

c) Gender disparity and diversity

d) None of the above

Q2) What is 'Business Ethics' and 'Professional Value'? Explain in details the principles and importance of Business Ethics. **[14]**

Q3) Define the term Corporate Governors. Explain in detail the objectives and features of Corporate Governors. **[14]**

Q4) Explain the ethical and unethical practices in Finance. **[14]**

Q5) What is the 'Environmental Crisis'? Explain the features and causes of Environment Crisis. **[14]**

Q6) **Write Short Notes on (Any Two) :** **[12]**

a) Ethical Decision Making

b) Value Based Management

c) Ethical Practices in Information Technology

d) Sustainable Development

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

PD-2086

[6443]-35

M.Com. (Part - I)

213 : BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 (तीन) प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) नीतीमुल्यांचा अभ्यास म्हणजे दुसरे तिसरे काहीही नसून याद्वारे नैतिक वर्तन आणि .... या बाबतचा अभ्यास हा पद्धतशीरपणे केला जातो.

अ) मानवी वर्तन ब) आचार संहिता

क) नैतिक मूल्ये ड) मानवी आचरण

ii) व्यक्तीला जास्तीत जास्त प्रमाणात आनंद मिळवून द्यायचा हे उच्च नैतिक तत्त्वज्ञान .... तत्त्वज्ञानाचा भाग आहे.

अ) डीओन्टोलॉजी ब) उपयुक्ततावाद

क) अहंकार ड) हेडोनिझम

iii) व्हिसल ब्लोअर म्हणजे .... होय.

अ) कंपनी वरती गुप्तपणे लक्ष ठेवणारा गुप्तहेर

ब) असमाधानी माजी कर्मचारी

क) संशोधक पत्रकार

ड) एखादी अशी व्यक्ती जी संघटनेतील बेकायदेशीर आणि अनैतिक गोष्टीविरूद्ध आवाज उठवते/विरोध दर्शवते.

iv) व्यवसायातील नीतिमूल्याधारीत व्रतांचे कारणजन्य घटक म्हणजे

अ) शासकीय नियम कायदे ब) शासकीय धोरणे

क) लोक जाणीव जागृती ड) वरीलपैकी सर्व

v) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाच्या खालीलपैकी .... तत्व हे आचारसंहितेचा भाग नाही.

अ) व्यावहारिक जबाबदारी ब) योग्यता आणि न्याय

क) व्यावहारिक विकास ड) वरीलपैकी काहीही नाही

vi) संपादन प्रक्रिया, प्रशिक्षण, मुल्यांकन आणि कर्मचारी नुकसान भरपाई, कामगार संबंधाची हाताळणी करणे, कर्मचाऱ्यांचे आरोग्य, सुरक्षितता ही सर्व दैनंदिन कामे ही व्यवसाय–उद्योगाच्या .... विभागाशी संबंधित आहेत.

अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन   ब) विपणन

क) पुरवठा साखळी व्यवस्थापन   ड) साधन सामग्री व्यवस्थापन

vii) शाश्वत विकास म्हणजे ....

अ) शाश्वत विकास म्हणजे असा विकास की, ज्याच्याद्वारे भविष्यकालीन पिढ्यांना त्यांच्या गरजांची कोणतीही तडजोड करावी लागणार नाही आणि सद्यकालीन ज्या गरजा आहेत त्या गरजांची पूर्तता देखील होईल

ब) नैसर्गिक संसाधनांचे संवर्धन करणे आणि त्याचा विकास घडवून आणणे ज्याद्वारे पर्यावरणीय प्रदूषण हे कमी होईल आणि पर्यावरणाची हानी कमीत कमी होईल

क) शाश्वत विकास ही विकासाची एक पद्धती आहे ज्याद्वारे भूमी आणि बांधकामांचे प्रकल्प हे पर्यावरणाचा कमीत कमी नाश होऊन पूर्ण केले जातील आणि त्याद्वारे पर्यावरणाची सक्षमता ही वाढीस लागेल

ड) वरीलपैकी सर्व

viii) .... हा घटक हा शाश्वत विकासाचा निकष म्हणून निर्धारित करण्यात आलेला नाही.

अ) वहन क्षमता

ब) आंतर आणि अंतर निर्मिती समता

क) लिंग भेद आणि विविधता

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

प्रश्न 2) 'व्यवसाय नीतिमुल्ये' आणि 'व्यावसायिक मूल्य' म्हणजे काय? व्यवसाय नीतिमुल्याची तत्त्वे आणि महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) 'कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स' या शब्दाची व्याख्या द्या. कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) वित्तामधील नैतिक आणि अनैतिक कार्यपद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) 'पर्यावरणीय संकट' म्हणजे काय? पर्यावरण संकटाची वैशिष्ट्ये आणि कारणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) नैतिक निर्णय घेणे

ब) मूल्य आधारित व्यवस्थापन

क) माहिती तंत्रज्ञानातील नैतिक पद्धती

ड) शाश्वत विकास

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2087

[Total No. of Pages : 4

[6443]-36
M.Com. - I
214 : ELEMENTS OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - F)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 & Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) **[6]**

a) Knowledge is a______process.

i) Deterministic ii) Non-deterministic

iii) Both (i) and (ii) iv) None of the above

b) A type of Organisational Change includes ________.

i) Structural Change

ii) Strategic Change

iii) Cultural Change

iv) All of the above

c) TQM and ISO both focus on ____.

i) Customer ii) Employee

iii) Supplier iv) All of the above

d) Intellectual Property Rights (IPR) protects the use of information and ideas that have_______.

i) Ethical value ii) Economic Value

iii) Social value iv) Commercial value

e) The Processes of Knowledge Management include_____.

i) Knowledge resource identification

ii) Determining resource utilization while organizing

iii) Analysis of knowledge needs/requirements

iv) All of the above

P.T.O.

f) The role of knowledge Management in Management of Change is ____.

i) Fear of Change is not necessarily fear of technology

ii) Technology is not only for manager

iii) Communication Goals

iv) All of the above

g) Global economy is also known as 'Information Age' as well as ____.

i) E-Commerce Economy ii) Electronic Economy

iii) Third World Economy iv) Developed Economy

h) ______is specialist who elicits information and expertise from other professionals and translates it into a set of rules or frames for the expert system.

i) Knowledge translator

ii) Knowledge Analyst

iii) Knowledge Specialist

iv) Knowledge Engineer

Q2) Define the term 'knowledge Management'. Explain the process of knowledge Management and difference between Information and knowledge. **[14]**

Q3) Explain in detail types of knowledge sharing and tools used for sharing knowledge. **[14]**

Q4) Write a detailed note on Total Quality Management (TQM) & Knowledge Management and Customer Relationship Management (CRM) & Knowledge Management. **[14]**

Q5) Define the concept 'Knowledge Strategy'. Explain in detail the steps/process of in the Intellectual Property Management. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Role of Leader in Knowledge Management

b) Knowledge Strategy Creation

c) Relevance of Knowledge Management in today's business world

d) Finance and Knowledge Management

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2087

[6443]-36

M.Com. - I

214 : ELEMENTS OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) ज्ञान ही प्रक्रिया .... आहे.

i) निर्धारनात्मक प्रक्रिया ii) अनिर्धारनात्मक प्रक्रिया

iii) 'अ' आणि 'ब' दोन्हीही iv) वरीलपैकी काहीही नाही

ब) संघटनात्मक बदलांच्या प्रकारात .... प्रकारांचा समावेश होतो.

i) संरचनात्मक बदल ii) व्यूहरचनात्मक बदल

iii) सांस्कृतिक बदल iv) वरीलपैकी सर्व

क) समग्र गुणवत्ता व्यवस्थापन आणि आयएसओ हे दोघेही .... वरती लक्ष केंद्रित करतात.

i) ग्राहक ii) कर्मचारी

iii) पुरवठादार iv) वरीलपैकी सर्व

ड) बौद्धिक मालकत्ता हक्क (आयपीआर) .... मूल्य असलेल्या माहिती आणि कल्पनांचा वापर संरक्षित करते.

i) नैतिक मूल्य ii) आर्थिक मूल्य

iii) सामाजिक मूल्य iv) व्यावसायिक मूल्य

इ) ज्ञान व्यवस्थापनाच्या प्रक्रियेमध्ये .... चा समावेश होतो.

i) ज्ञान संसाधन परिचय

ii) संघटने करता संसाधनाची उपयुक्तता निर्धारित करणे

iii) ज्ञान विषयक गरजा आणि आवश्यकता यांचे विश्लेषण

iv) वरीलपैकी सर्व

फ) बदल व्यवस्थापनात ज्ञान व्यवस्थापनाची भूमिका ही .... असते.

i) तंत्रज्ञानाच्या बदलातून बदल विषय भीती निर्माण होणे आवश्यक नाही

ii) तंत्रज्ञान किंवा तांत्रिकता ही केवळ व्यवस्थापकांसाठीच नसते

iii) उद्दिष्टांचे संप्रेषण

iv) वरीलपैकी सर्व

य) जागतिक अर्थव्यवस्थेला 'माहितीचे युग' तसेच .... असे देखील म्हटले जाते.

i) ई-कॉमर्स अर्थव्यवस्था   ii) इलेक्ट्रॉनिक अर्थव्यवस्था

iii) तिसऱ्या जगातील अर्थव्यवस्था   iv) विकसित अर्थव्यवस्था

र) .... विशेषज्ञ इतर व्यवसायाकांकडील माहिती आणि कौशल्य प्राप्त करते आणि तज्ञ सिस्टीम साठी नियमांच्या किंवा फ्रेमच्या संचामध्ये त्याचे अनुवादित करते.

i) ज्ञान अनुवादक   ii) ज्ञान विश्लेषक

iii) ज्ञान तज्ञ   iv) ज्ञान अभियंता

प्र.2) 'ज्ञान व्यवस्थापन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ज्ञान व्यवस्थापनाची प्रक्रिया सांगून माहिती आणि ज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) ज्ञान समायिकरणाचे प्रकार आणि ज्ञान समायिकरणाची साधने सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन आणि ज्ञान व्यवस्थापन आणि ग्राहक संबंध व्यवस्थापन आणि ज्ञान व्यवस्थापन यावर सविस्तर टिप लिहा. **[14]**

प्र.5) 'ज्ञान व्यूहरचना' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. बौद्धिक मालमत्ता व्यवस्थापनाच्या पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) ज्ञान व्यवस्थापनात नेतृत्वाची भूमिका

ब) ज्ञान व्यूहरचना निर्मिती

क) आजच्या व्यवसाय जगात ज्ञानाच्या व्यवस्थापनाची प्रासंगिकता

ड) वित्त आणि ज्ञान व्यवस्थापन

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2088

[Total No. of Pages : 4

[6443]-37

M.Com. (Part - I)

215 : BANKING LAW & PRACTICES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Questions No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve Any three questions from Q.No. 2. to Q.No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice Any six.** **[6]**

i) The three stages of money launders' are _______.
   a) Layering, Placement, Refining
   b) Placement, Layering, integration
   c) Layering, Placement, integration
   d) Layering, Refining, Interaction

ii) The Functions of Financial Intelligence unit ______
   a) Collection of Information b) Analysis of Information
   c) Sharing of Information d) All of the above

iii) The Full name of FEMA is ________.
   a) Foreign Exchange Management Act
   b) Foreign Exchange Management Agency
   c) Foreign Emergency Managing Agent
   d) Foreign Exchange Management Application

iv) _______ is not a current account transaction.
   a) Imports Payables
   b) Exports receivables
   c) Dividend
   d) External Commercial borrowings

v) The Basel guidelines are developed by ----------
   a) World Bank b) International Monetary Fund
   c) Governor of the G-20 group d) BCBS

P.T.O.

vi) The Reserve Bank of India started implementing the Basel - III recommendations from _______.

a) 1 January, 2013 b) 31 March, 2013

c) 1 April, 2013 d) 30 September, 2013

vii) Imperial Bank of India was formed by the merger of _______ Presidency Banks.

a) 4 b) 5

c) 3 d) 2

viii) The Banking ombudsman scheme was started on the basis of the _______ Act.

a) Banking Business Regulatory Act, 1935

b) Bank Regulation Act, 1949

c) Bank Regulator Act, 1985

d) None of the above

Q2) Explain the provision of the prevention of money laundering Act, 2002 Pertaining to obligations of the Banking companies, Financial Institutions and Intermediaries. **[14]**

Q3) Explain various provisions under section 13 to 15 of the Foreign exchange management Act, 1999. **[14]**

Q4) Explain various risk faced by banks while managing their assets and liabilities. **[14]**

Q5) Explain Role and uses of Technology upgradation in Banking Sector.**[14]**

Q6) **Write Short Note (Any two)** **[12]**

a) Authorised Person

b) Penalties under the foreign Exchange management Act.

c) Advantages of Bank mergers

d) Role of Banking ombudsman.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PD-2088

[6443]-37

M.Com. (Part - I)

215 : BANKING LAW & PRACTICES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 आणि प्रश्न क्र. 5 मधिल कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

i) अवैद्य संपत्तीच्या .... तीन पायऱ्या आहेत.

अ) स्तरीकरण, प्लेसमेंट, शुद्धीकरण

ब) प्लेसमेंट, स्तरीकरण, एकात्मीकरण

क) स्तरीकरण, प्लेसमेंट, एकात्मीकरण

ड) स्तरीकरण, शुद्धीकरण, एकात्मीकरण

ii) फायनाशियल इंटेलिजन्स युनिटचे .... कार्य आहेत.

अ) माहिती संग्रहन ब) माहितीचे विश्लेषण

क) माहितीची देवाण घेवाण ड) वरीलपैकी सर्व

iii) फेमा या कायद्याचे पुर्ण नाव .... आहे.

अ) फॉरेन एक्सचेंज मॅनेजमेंट ॲक्ट

ब) फॉरेन एक्सचेंज मॅनेजमेट एजन्सी

क) फॉरेन इमर्जन्सी मॅनेजिंग एजंट

ड) फॉरेन एक्सचेंज मॅनेजमेंट ॲप्लीकेशन

iv) .... व्यवहार हा चालू खात्यावरील व्यवहार नाही.

अ) आयात देणी ब) निर्यात प्राप्ती

क) लाभांश ड) बाह्य वाणिज्य विषयक कर्जे

v) बेसेल मार्गदर्शक नियमांची निर्मिती ही .... कडून केली जाते.

अ) जागतिक बँक	ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी

क) जी–20 समूहाचे गव्हर्नर	ड) बीसीबीएस

vi) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने बेसेल – 3 च्या शिफारशींची अंमलबजावणी ही .... या दिवसापासून सुरू केली.

अ) 1 जानेवारी 2013	ब) 31 मार्च 2013

क) 1 एप्रिल 2013	ड) 30 सप्टेंबर 2013

vii) इंपिरियिल बँक ऑफ इंडियाची निर्मिती .... प्रेसिडेन्सी बँकांच्या एकत्रीकरणातून झाली.

अ) चार	ब) पाच

क) तीन	ड) दोन

viii) बँकींग लोकपाल योजनेची सुरूवात .... या कायद्याच्या आधारे केली गेली.

अ) बँक व्यवसाय नियामक कायदा, 1935

ब) बँक नियमन कायदा, 1949

क) बँक नियामक कायदा, 1985

ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

प्रश्न 2) अवैध संपत्ती शुद्धीकरण प्रतिबंध अधिनियम, 2002 मधील बँकींग कंपनी, वित्तीय संस्था आणि मध्यस्त संदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) परकीय विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील कलम 13 ते 15 अंतर्गत येणाऱ्या विविध तरतूदी स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) मालमत्ता आणि दायित्वांचे व्यवस्थापन करताना बँकेला सामोरे जावे लागणाऱ्या विविध जोखिमांचे स्पष्टीकरण करा. **[14]**

प्रश्न 5) अद्ययावत माहिती – तंत्रज्ञानाची बँक व्यवसायातील भूमिका आणि उपयोग स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) : **[12]**

अ) अधिकृत व्यक्ती

ब) परकीय चलन व्यवस्थापन अधिनियमातील दंड

क) बँक विलिनीकरणाचे फायदे

ड) बँकिंग लोकायुक्तांची भूमिका

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2089

[Total No. of Pages : 4

[6443]-38
M.Com. -I
BANKING & FIANANCE
216-Group-G : Monetary Policy
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) : **[6]**

a) RBI has been amended by ______act to provide for a monetary policy committee for the maintenance of price stability ?

i) Banking Regulation Act 1949 ii) Reserve Bank of India Act 1934

iii) Finance Act 2016 iv) Treasury Act 2016

b) The ______is the latest buzzword among the bankers

i) Commercial Banking ii) Mass banking

iii) Financial inclusion iv) Social Banking

c) Marginal standing facility (MSF) Rate _________

i) MSF Rate = Reverse Repo Rate –1

ii) MSF Rate = Reverse Repo Rate +1

iii) MSF Rate = Repo Rate +1

iv) MSF Rate = Repo Rete –1

d) The interest Rate chased on overnight loans of reserves between banks is the ______

i) Treasury Bill Rate ii) Federal Funds Rate

iii) Discount Rate iv) Prime Rate

e) Inflation is sustained increase in the general level of _____

i) Income ii) Prices

iii) Accounts iv) Profit

P.T.O.

f) In 1999 Reserve Bank of India Introduced ILAF stands for _____

i) Interim Liquidity Adjustment Facility

ii) Internal Liquidity Adjustment Facility

iii) Interest Liquidity Adjustment Facility

iv) Intresting Liquidity Adjustment Facility

g) TARUN, Kishor and Sishu are the schemes of _____

i) RRB'S ii) MUDRA

iii) SIDBI iv) IDBI

h) Monetary policy is regulated by ______

i) Micro finance ii) Central Bank

iii) Money Lenders iv) Private Bank

Q2) Discuss the conflict between objectives of monetary policy. **[14]**

Q3) Explain the role and function of NABARD. **[14]**

Q4) Explain various risk faced by banks while managing their assets and liabilities. **[14]**

Q5) Define Merger of Banking ? Explain impact of mergers amongst public sector Banks. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any Two) **[12]**

a) Authorised Person

b) Advantages of Bank Merger

c) Cash Reserve Ratio

d) Rural Credit

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2089

[6443]-38

M.Com. -I

BANKING & FIANANCE

216-Group-G : Monetary Policy

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने किंमत विषयक स्थिरता राखण्यासाठी .... कायद्यान्वये चलनविषयक समीतीची तरतुद केली?

i) बँकिंग नियमन कायदा 1949 ii) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया 1934

iii) वित्त अधिनियम 2016 iv) कोषागार अधिनियम 2016

ब) बँक व्यवहारातील सध्याचा परवलीचा शब्द .... आहे.

i) व्यापारी बँकिंग ii) मास बँकिंग

iii) वित्तीय समावेशक iv) सामाजिक बँकिंग

क) मार्जीनल स्टॅन्डींग फॅसीलिटी (एमएसएफ) दर = ...

i) एमएसएफ दर = रिन्टर्स रेपो दर – 1 ii) एमएसएफ दर = रिन्टर्स रेपो दर + 1

iii) एमएसएफ दर = रेपो दर + 1 iv) एमएसएफ दर = रेपो दर – 1

ड) राखीव साठ्यातील एकरात्रीची जी कर्जे असतात त्यांच्यावरती जो व्याजदर लावलेला असतो तो .... दरप्रमाणे असतो.

i) ट्रेझरी बिल दर ii) फेडरल फंड्स दर

iii) डिस्काउंट दर iv) प्राईम दर

इ) चलनवाढ ही साधारणपणे सर्वसामान्य पातळीवरती वाढल्याचे .... मध्ये दिसुन येते?

i) उत्पन्न ii) किंमती

iii) खाते iv) नफा

फ) 1999 मध्ये भारतीय रिझर्व्ह बँकेने आय एल ए एफ चा परिचय करून दिला आय एल ए एफ म्हणजे ....

i) इंटरीम लिक्वीडीटी ॲडजस्टमेंट फॅसीलिटी

ii) इन्टरर्नल लिक्वीडीटी ॲडजस्टमेंट फॅसीलिटी

iii) इन्टरेस्ट लिक्वीडीटी ॲडजस्टमेंट फॅसीलिटी

iv) इन्वेस्टिंग लिक्वीडीटी ॲडजस्टमेंट फॅसीलिटी

य) शिशु, किशोर आणि तरूण ही योजना .... ची आहे.

i) प्रादेशिक ग्रामीण बँक

ii) सुक्ष्मसेल विकास आणि पुर्नवित्त संख्या (मुद्रा)

iii) भारतीय लघुउद्योग विकास

iv) भारतीय औद्योगिक विकास बँक

र) मॉनेटरी पॉलिसी नियंत्रित करते ....

i) मायक्रो फायनान्स

ii) सेंट्रल बँक

iii) सावकार

iv) खाजगी बँक

प्र.2) चलनविषयक धोरण आणि उद्दिष्टांमधील संघर्षावर चर्चा करा. **[14]**

प्र.3) नाबार्डची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) मालमत्ता आणि दायीत्वाचे व्यवस्थापन करताना बँकेला सामोरे जावे लागणाऱ्या विविध जोखीमांचे स्पष्टीकरण करा. **[14]**

प्र.5) बँक विलीनीकरणाची व्याख्या करा विलिनीकरणाचा सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकावरील परिणाम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) अधिकृत व्यक्ती

ब) बँक विलिनीकरणाचे फायदे

क) रोख राखीव निधी

ड) ग्रामीण पत

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2090

[Total No. of Pages : 4

[6443]-39
M.Com. (Part - I)
217 : CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT & RETAILING
Advance Marketing (Special Paper-III)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - H)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice: (Any six)** **[6]**

i) Customer relationship management is a ____ oriented business strategy.

a) Producer b) Market
c) Consumers d) Society

ii) _____ is the set of activities through which a product or service is marketed to the final consumer are delivered.

a) Retail trade b) Wholesale trade
c) Agent d) None of the above

iii) The role of information technology in E-customer relationship management is ______

a) Use of internet
b) Warehouse of information
c) Computer telephony integration
d) All of the above

iv) E-CRM includes the following components.

a) Electronic channels b) Enterprise
c) Empowerment d) All of the above

v) Out of the following _______this software is not a customer relationship management software.

a) Oracle b) Clarify
c) Microsoft Word d) People Soft

vi) ________ is a systematic process that involves skillfully managing the entire customer experience in a strategic manner.

a) Marketing Management
b) Customer Experience Management
c) Sales management
d) Advertising management

vii) ________ means collecting and storing detailed information about individual customers for future use.

a) Customer database
b) Customer mailing list
c) Business database
d) None of the above

viii) ________ is the study of what individuals, groups and organizations choose buy, use and dispose of goods, services, ideas or experiences to satisfy their needs.

a) Consumer behavior
b) Product cycle
c) Buying behavior
d) None of the above

Q2) What is 'Customer Satisfaction'? Explain, the reasons for measurement and methods of measurement of customer satisfaction. **[14]**

Q3) What is 'CRM'? Explain the revolution of relationship as a marketing tool and factors responsible for growth of CRM. **[14]**

Q4) What is customer oriented organizational structure? Explain the characteristics of customer oriented organizational structure. **[14]**

Q5) What are the customers expectations? Explain the problems of customers expectations by stating the factors that affect customers expectations. **[14]**

Q6) **Write short Notes : (Any Two)** **[12]**

a) Employee-Organisation Relationship.
b) Loyal Customer.
c) Customer Pyramid.
d) Customers Life Time Values.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

PD-2090

[6443]-39
M.Com. (Part - I)
217 : CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT & RETAILING
Advance Marketing (Special Paper-III)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - H)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :
1) *प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.*
3) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
4) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन ही .... केंद्रित व्यावसायित व्युहरचना आहे.
अ) उत्पादक ब) बाजार
क) ग्राहक ड) समाज

ii) .... हा अशा कृतींचा समूह आहे, की ज्याद्वारे बाजारातील उत्पादने किंवा सेवा अंतिम ग्राहकापर्यंत पोहोचवल्या जातात.
अ) किरकोळ व्यापार ब) घाऊक व्यापार
क) प्रतिनिधी ड) यापैकी नाही

iii) इ – ग्राहक संबंध व्यवस्थापनातील माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका .... आहे.
अ) इंटरनेट चा वापर ब) माहितीचे कोठार
क) संगणक दूरध्वनी एकत्रीकरण ड) वरीलपैकी सर्व

iv) इ – सी आर एम मध्ये खालील घटक समाविष्ट आहे.
अ) इलेक्ट्रॉनिक चॅनेल्स ब) उद्यम
क) सशक्तिकरण ड) वरीलपैकी सर्व

v) खालीलपैकी .... हे सॉफ्टवेअर ग्राहक संबंध व्यवस्थापन सॉफ्टवेअर नाही.
अ) ओरॅकल ब) क्लॅरिफाय
क) मायक्रोसॉफ्ट वर्ड ड) पीपल सॉफ्ट

vi) .... ही एक पद्धतशीर प्रक्रिया आहे, की ज्यात व्यूहरचनात्मक पद्धतीने ग्राहकांच्या संपूर्ण अनुभवांचे कौशल्यपूर्ण व्यवस्थापन केले जाते.
अ) विपणन व्यवस्थापन ब) ग्राहक अनुभव व्यवस्थापन
क) विक्री व्यवस्थापन ड) जाहिरात व्यवस्थापन

vii) …….. म्हणजे भविष्यकालीन उपयोगासाठी वैयक्तिक ग्राहकांविषयी तपशीलवार माहिती गोळा करून संग्रहित करणे.

अ) ग्राहक डेटाबेस　　ब) ग्राहक मेलिंग यादी

क) व्यवसाय डेटाबेस　　ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

viii) ………. म्हणजे व्यक्ती, गट आणि संस्था त्यांच्या गरजा भागविण्यासाठी वस्तू, सेवा, कल्पना किंवा अनुभव यांच्या आधारे कशाची निवड, खरेदी, वापर आणि विल्हेवाट लावतात याचा अभ्यास आहे.

अ) ग्राहकांचे वर्तन　　ब) उत्पादन चक्र

क) खरेदीचे वर्तन　　ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

प्रश्न 2) 'ग्राहक समाधान' म्हणजे काय? ग्राहक समाधानाचे मोजमाप करण्याची कारणे व पद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? विपणनाचे तंत्र म्हणून संबंधांची उत्क्रांती आणि ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाच्या वाढीसाठी कारणीभूत ठरलेले घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) ग्राहक केंद्रित संस्थात्मक रचना म्हणजे काय? ग्राहक केंद्रित संस्थात्मक रचनेची वैशिष्टे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) ग्राहकांच्या अपेक्षा म्हणजे काय? ग्राहकांच्या अपेक्षांवर परिणाम करणारे घटक सांगून ग्राहक अपेक्षेतील समस्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : **[12]**

अ) कर्मचारी – संस्था संबंध

ब) निष्ठावंत ग्राहक

क) ग्राहक पिरमिड

ड) ग्राहक आजीवन मुल्ये

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2091

[Total No. of Pages : 4

[6443]-40

M.Com. - I

218 : SERVICES MARKETING

(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - H)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 & 6 are compulsory.*
2) *Solve any three questions from the Remaining Questions No 2 to Questions no 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any six) **[6]**

a) ______is a characteristic of services

i) Tangibility ii) Homogeneity

iii) Intangibility iv) Non-perishability

b) ______is the core service provided by airlines

i) In-flight entertainment

ii) Customer service

iii) Transportation from one location to another

iv) Meals and beverages

c) ______strategy involves setting a low price to gain market share.

i) Premium pricing ii) Penetration pricing

iii) Skimming pricing iv) Economy pricing

d) _____developed the services capes model.

i) Philip Kotler ii) Mary Jo Bittner

iii) Jerome McCarthy iv) Michael Porter

e) ______State the full form of TQM.

i) Total Quality Maintenance ii) Total Quality Management

iii) Total Quality Manager iv) Total Quality Mitigation

P.T.O.

f) ______factor is crucial in managing consumer service perceptions.

i) Ignoring negative feedback

ii) Consistent branding and communication

iii) Decreasing service quality over time

iv) Focusing solely on new customer acquisition

g) ______is dimension focuses on an organization's ability to consistently execute specific services to meet customer needs.

i) Reliability ii) Tangibility

iii) Empathy iv) Responsiveness

h) ______is metric helps evaluate the success of your retention strategy.

i) Customer Detection rate

ii) Existing customer revenue growth rate

iii) Product return rate

iv) Customer retention rate

Q2) What are service? explain the types of services. **[14]**

Q3) Discuss the role of promotion in the service mix and how it complements distribution strategies. **[14]**

Q4) What are Service Consumers? Explain Consumer Satisfaction and Customer Loyalty. **[14]**

Q5) What challenges exist in measuring service quality in a servicescape, and how can we overcome them for consistent delivery? **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Difference between Goods and Services

b) The Service Delivery Process

c) Marketing Mix

d) Managing Service Consumers

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2091

[6443]-40
M.Com. - I
218 : SERVICES MARKETING
(2019 Credit Pattern) (Semester - II) (Group - H)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) .... हे सेवांचे वैशिष्ट्य आहे?
- i) मूर्तता
- ii) एकजिनसीपणा
- iii) अमूर्तता
- iv) नाश न होणे

ब) .... ही एअरलाइन्सद्वारे प्रदान केलेली मुख्य सेवा आहे.
- i) इन-फ्लाइट मनोरंजन
- ii) ग्राहक सेवा
- iii) एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी वाहतूक
- iv) जेवण आणि पेये

क) .... रणनीतीमध्ये बाजारातील हिस्सा मिळवण्यासाठी कमी किंमत निश्चित करणे समाविष्ट असते.
- i) प्रीमियम किंमत
- ii) प्रवेश किंमत
- iii) स्किमिंग किंमत
- iv) अर्थव्यवथेची किंमत

ड) .... ने सर्व्हिसेस कॅप्स मॉडेल विकसित केले.
- i) फिलिप कोटलर
- ii) मेरी जो बिटनर
- iii) ई. जेरोम मॅककार्थी
- iv) मायकेल पोर्टर

इ) .... TQM चे पूर्ण रूप सांगा.
- i) एकूण गुणवत्ता देखभाल
- ii) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन
- iii) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापक
- iv) एकूण गुणवत्ता कमी करणे

फ) ग्राहक सेवा धारण व्यवस्थापित करण्यासाठी .... घटक महत्त्वपूर्ण आहे.
- i) नकारात्मक अभिप्रायाकडे दुर्लक्ष करणे
- ii) सातत्यपूर्ण ब्रँडिंग आणि संवाद
- iii) कालांतराने सेवा गुणवत्ता कमी करणे
- iv) पूर्णपणे नवीन ग्राहक संपादनावर लक्ष केंद्रित करणे

य) .... हे परिमाण ग्राहकांच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी विशिष्ट सेवा सातत्याने कार्यान्वित करण्याच्या संस्थेच्या क्षमतेवर केंद्रित आहे.

i) विश्वसनीयता
ii) अंदाजपत्रकता
iii) सहानुभूती
iv) प्रतिसादकता

र) .... हे मेट्रिक तुमच्या धारणा धोरणाच्या यशाचे मूल्यमापन करण्यात मदत करते.

i) ग्राहक विचलन दर
ii) अस्तित्व असलेल्या ग्राहकांची उत्पन्न वाढीची दर
iii) उत्पादन परत द्या दर
iv) ग्राहक रिटेंशन दर

प्र.2) सेवा म्हणजे काय? सेवांचे प्रकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) सेवा मिश्रणातील पदोन्नतीची भूमिका आणि ते वितरण धोरणांना कसे पूरक ठरते यावर चर्चा करा. **[14]**

प्र.4) सेवा ग्राहक काय आहेत? ग्राहकांचे समाधान आणि ग्राहक निष्ठा स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) सर्व्हिसस्केपमध्ये सेवा गुणवत्ता मोजण्यातील कोणत्या आव्हानांचा सामना करावा लागतो, आणि सुसंगत वितरणासाठी आपण त्यांना कसे मात करू शकतो? **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) वस्तू आणि सेवांमधील फरक
ब) सेवा वितरण प्रक्रिया
क) विपणन मिश्रण
ड) सेवा ग्राहकांचे व्यवस्थापन

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2092

[Total No. of Pages : 4

[6443]-41
M.Com. II
301 : Business Finance
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.*
2) *Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
3) *Figures to the right side indicate full Marks*

Q1) **Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any Six)** **[6]**

1) __________ refers to the process of determining the quantum of funds that a firm needs to run its business.

   a) Capitalization b) Under capitalization
   c) Over capitalization d) Optimum capitalization

2) __________is often a result of improper financial Planning

   a) Under Capitalization b) Capitalization
   c) Internal Capitalization d) External Capitalization

3) Capital of a Company is divided in units which are called _________

   a) Debenture b) Share
   c) Stock d) Bond

4) The current assets minus the current liabilities is termed as______

   a) Working Capital b) Bank credit
   c) Current Assets d) All of above

5) ______encompasses a wide range of activities and disciplines regarding the management of money and other valuable assets.

   a) Business b) Business Finance
   c) Working Capital d) Assets

P.T.O.

6) ________refers to the kind and proportion of different securities for raising funds.

a) Capital Structure　　b) Business Management

c) Working Capital　　d) Capitalization

7) Debentures indicate the ____________.

a) Short-term Borrowings of a Company

b) Directors' shares in a company

c) The Investment of Equity-Shareholders

d) Long-term Borrowings of a Company

8) The owner of the debenture is qualified for

a) Fixed-rate interest　　b) Company's voting rights

c) Firm's Profits share　　d) Fixed dividend

Q2) Define the term Time Value of Money? Explain the need and importance of Time Value of Money **[14]**

Q3) What is meant by Financial Planning? Explain the Objectives and Steps of Financial Planning **[14]**

Q4) Define the term 'Equity Shares'. Explain the advantage and disadvantages of Equity Shares **[14]**

Q5) Explain the Need and Source of Short Term Finance. **[14]**

Q6) **Write Short Notes (Any Two).** **[12]**

a) Objectives of Business Finance

b) Estimating Financial Needs

c) Types of Debentures

d) Advantage of Working Capital

Total No. of Questions : 4]

PD-2092

[6443]-41

M.Com. II

301 : Business Finance

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) एखाद्या व्यवसाय संस्थेला त्यांचा व्यवसाय चालवण्यासाठी आवश्यक असलेल्या निधीचे प्रमाण निश्चित करण्याची प्रक्रिया म्हणजे .... होय.

अ) भांडवलीकरण ब) कमी भांडवलीकरण

क) अधिभांडवलीकरण ड) पर्याप्त भांडवलीकरण

ii) चुकीच्या वित्तीय नियोजनाचा परिणाम म्हणजे .... होय.

अ) न्यून भांडवलीकरण ब) भांडवलीकरण

क) अंतर्गत भांडवलीकरण ड) बाहय भांडवलीकरण

iii) कंपनीचे भांडवल एककांमध्ये विभागलेले असते ज्याला .... म्हणतात.

अ) कर्जरोखे ब) समभाग

क) रोखे ड) बंधपत्रे

iv) चालू मालमत्ता वजा चालू दायित्वे त्याला .... असे म्हणतात.

अ) खेळते भांडवल ब) बँक क्रेडिट

क) चालू मालमत्ता ड) वरील सर्व

v) .... मध्ये पैसे आणि इतर मौल्यवान मालमत्तेच्या व्यवस्थापनाबाबत विविध क्रियाकलाप आणि शिस्तची विस्तृत श्रेणी समाविष्ट असते.

अ) व्यवसाय ब) व्यावसायिक वित्त

क) खेळते भांडवल ड) मालमत्ता

vi) .... निधी उभारण्यासाठी प्रतिभूतींचे विविध प्रकार आणि प्रमाण यांच्याशी संबंधित आहे.

अ) भांडवलाची रचना ब) व्यावसाय व्यवस्थापन

क) खेळते भांडवल ड) भांडवलीकरण

vii) कर्जरोखे .... दर्शावितात.

अ) कंपनीचे अल्पकालीन कर्ज ब) कंपनीतील संचालकांचे शेअर्स

क) समहक्क भागधारकांची गुंतवणूक ड) कंपनीचे दीर्घकालीन कर्ज

viii) कर्जरोख्यांचा मालक .... मिळविण्यास पात्र असतो.

अ) निश्चित दराने व्याज ब) कंपनीचे मतदान हक्क

क) फर्मच्या नफ्यातील वाटा ड) निश्चित लाभांश

प्रश्न 2) पैशाचे समय मूल्य या संकल्पनेची व्याख्या करा. पैशाच्या समय मूल्याची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) वित्तीय नियोजन म्हणजे काय? वित्तीय नियोजनाची उद्दिष्टे आणि पायऱ्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) 'समहक्क भाग' या शब्दाची व्याख्या करा. समहक्क भागाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याची गरज आणि स्रोत स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची उद्दिष्टे

ब) वित्तीय गरजांचा अंदाज

क) कर्जरोख्यांचे प्रकार

ड) खेळत्या भांडवलाचे फायदे

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2093

[Total No. of Pages : 4

[6443]-42

M.Com. - II

302 : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6 out of 8) : **[6]**

a) Research is ________

i) Searching again and again

ii) Finding solution to any problem

iii) Working in a scientific way to search for truth of any problem

iv) None of the above

b) The first step of research is _______

i) Selecting data ii) Drawing of conclusion

iii) Collection of data iv) Identifying a problem

c) _______ is called non-probability sampling.

i) Cluster sampling ii) Quota sampling

iii) Systematic sampling iv) Stratified random sampling

d) A ______ is a subset of a _______

i) Sample, Population ii) Population, Sample

iii) Statistic, parameter iv) Parameter, statistic

e) Questionnaire is filled by ________

i) Respondent ii) Everybody

iii) Enumerator iv) None of the above

f) The existing company's annual report is an example of ________ data.

i) Primary ii) Secondary

iii) Both (i) and (ii) iv) None of the above

P.T.O.

g) The last page of research report is ______

i) Title page
ii) Index
iii) Appendix
iv) Middle page

h) APA stands for ________

i) American Psychological Association
ii) American Philosophical Association
iii) American Pharmacy Association
iv) American Physics Association

Q2) What do you mean by 'Research'? Explain in detail various features of good research and objectives of Research. **[14]**

Q3) What is 'Research Design'? Explain in detail need and various classification of research design. **[14]**

Q4) What is 'Primary data' in research? Explain in detail various merits and demerits of Primary data. **[14]**

Q5) Explain in detail importance and various types of Research Report. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Role of Computer in Research.

b) Research Problem

c) Analysis & Interpretation of Data

d) Structure of Research Report.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2093

[6443]-42

M.Com. - II

302 : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणतेही 6) **[6]**

अ) संशोधन म्हणजे काय .... होय.

i) पुन्हा पुन्हा शोधणे

ii) कोणत्याही समस्येवर उपाय शोधणे

iii) कोणत्याही समस्येचे सत्य शोधण्यासाठी वैज्ञानिक पद्धतीने काम करणे

iv) वरीलपैकी काहीही नाही

ब) संशोधनाची पहिली पायरी म्हणजे .... होय.

i) माहिती निवडणे ii) निष्कर्ष काढणे

iii) माहितीचे संकलन iv) समस्या ओळखणे

क) .... ला नॉन-प्रॉबेबिलिटी सॅम्पलिंग म्हणतात.

i) क्लस्टर नमुना ii) कोटा नमुना

iii) पद्धतशीर नमुना iv) स्तरीकृत यादृच्छिक नमुना

ड) .... म्हणजे .... चा उपसंच होय.

i) नमुना, समग्र ii) समग्र, नमुना

iii) सांख्यिकी, मापदंड iv) मापदंड, सांख्यिकी

इ) संशोधनातील प्रश्नावली .... भरतात.

i) प्रतिसादकर्ता ii) प्रत्येकजण

iii) प्रगणक iv) वरीलपैकी काहीही नाही

फ) विद्यमान कंपनीचा वार्षिक अहवाल हे .... माहितीचे उदाहरण आहे.

i) प्राथमिक ii) दुय्यम

iii) (i) आणि (ii) दोन्ही iv) वरीलपैकी काहीही नाही

य) संशोधन अहवालाचे शेवटचे पान .... असते.

i) शीर्षक पान
ii) निर्देशांक
iii) परिशिष्ट
iv) मधले पान

र) एपीए (APA) म्हणजे .... होय.

i) अमेरिकन सायकोलॉजिकल असोसिएशन
ii) अमेरिकन फिलॉसॉफिकल असोसिएशन
iii) अमेरिकन फार्मसी असोसिएशन
iv) अमेरिकन फिजिक्स असोसिएशन

प्र.2) 'संशोधन' म्हणजे काय? चांगल्या संशोधनाची विविध वैशिष्ट्ये आणि संशोधनाची उद्दिष्टे यांचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.3) 'संशोधन आराखडा' म्हणजे काय? 'संशोधन आराखड्याची' गरज आणि वर्गीकरण/प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) संशोधनातील 'प्राथमिक माहिती' म्हणजे काय? प्राथमिक माहितीचे विविध फायदे आणि तोटे सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) संशोधन अहवालाचे महत्त्व आणि विविध प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) **[12]**

अ) संगणकाची संशोधनातील भूमिका

ब) संशोधन समस्या

क) माहितीचे विश्लेषण आणि अनुमान

ड) संशोधन अहवालाची रचना

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2921

[Total No. of Pages : 2

[6443]-44

M.Com. (Part - II)

304 : SPECIALIZED AUDITING

(2019 Pattern) (Group - A) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 & Q.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.2 to Q.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks. (Any Six)** **[6]**

i) Income tax is one of the most significant forms of ______ for the government.

a) Expense b) revenues

c) profit d) loss

ii) Audit under _______ is the examination of records maintained by a registered dealer.

a) GST b) Interim

c) Reserve d) Liability

iii) __________ is a legally mandated examination of the financial accounts and records of a firm or government.

a) Interim audit b) Local audit

c) Statutory audit d) Compliance audit

iv) Bank audit is a _________ to be followed by all banking institutions as defined under the Banking Regulation Act, 1949.

a) mandatory procedure b) local procedure

c) willing procedure d) not compulsory procedure

v) Co-operative Audit is an audit conducted under the statute and therefore, it is _________ in character.

a) Statutory b) Regular

c) Non Mandatory d) Compliance

P.T.O.

vi) Under Section 44AB, the gross turnover for the current financial year for the profession is ________.

a) 1 Crore b) 5 Crore

c) 50 Lakhs d) 25 Lakhs

vii) Internal Auditor is appointed by ________.

a) Management b) Shareholder

c) Government d) Board Members

viii) Bank Audit involves expression of opinion on the ________.

a) Financial Policy b) Financial Budget

c) Financial interest d) Financial Statement

Q2) Explain Audit under GST. What are the types of Audits under GST? **[14]**

Q3) What is Internal Audit? Explain the need and areas of Internal Audit. **[14]**

Q4) What is Bank Audit? Explain the Salient features of enactments affecting Banks. **[14]**

Q5) Explain the rights and duties of the Auditor as per Maharashtra State Co-operative Societies Act, 2013. **[14]**

Q6) **Write Short Notes. (Any Two)** **[12]**

a) Penalty for Not Filling The Audit Report

b) Checking ofAssets and Liabilities

c) Audit Report of Cooperative Societies

d) Internal Audit Report

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2095

[Total No. of Pages : 4

[6443]-46
M.Com. (Part - II)
306 : COMMERICAL LAWS AND PRACTICES
Group - B : World Trade Organisation-Norms & Practices
(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 & Q.6 are Compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q2 to Q5.***

Q1) Fill in the blanks. (Any 5) : **[6]**

a) The world Trade Organization was established under _________ rounds.
   i) Doha Round
   ii) Uruguay Round
   iii) Geneva Round

b) India got the membership of WTO in _________.
   i) 1950
   ii) 1995
   iii) 2000

c) Functions of the World Trade Organization includes ________.
   i) Handling trade dispute
   ii) Monitoring national trade policies
   iii) Both the statements are correct

d) Which of the following is the global International organization dealing with the rules of trade between nations?
   i) International Monetary Fund
   ii) World Trade Organization
   iii) World Bank

e) Which of the following categories of Agriculture Subsidies are allowed under WTO?
   i) Green Box
   ii) Blue Box
   iii) Amber Box

f) When did the World Trade Organization come into effect?

i) March, 2000

ii) January, 1995

iii) February, 1985

g) Among the following options, which one is not the objective of the WTO?

i) To protect the environment

ii) To improve the balance of payment situation of the member countries.

iii) To improve the standard of living of people of the member countries

h) TRIPS (Trade- Related Aspects of Intellectual Property Rights) Agreement is administered by the _________.

i) World Bank

ii) United Nations Organization

iii) World Trade Organization

Q2) What is General Agreement on Tariffs and trade? Explain the brief history of the General Agreement on Tariffs and Trade. **[14]**

Q3) Explain the objectives and principles of the WTO Trading System. **[14]**

Q4) Write notes on WTO Agreements on Agriculture and WTO General Agreement on Trade in Services (GATS). **[14]**

Q5) Explain the WTO Disputes Settlement Mechanism. **[14]**

Q6) Write short notes (Any Four): **[12]**

a) Objectives of GATT at Present.

b) WTO and Global Economic Policy making.

c) Trade and Environment issues in the WTO.

d) Procedure of Dispute Settlement.

Total No. of Questions : 6]

PD2095

[6443]-46

M.Com. (Part - II)

306 : COMMERICAL LAWS AND PRACTICES

Group - B : World Trade Organisation-Norms & Practices

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

अ) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना .... या फेरीमध्ये झाली.
- i) दोहा फेरी
- ii) उरूग्वे फेरी
- iii) जिनिव्हा फेरी

ब) भारताला जागतिक व्यापार संघटनेचे सदस्यत्व .... मध्ये मिळाले.
- i) 1950
- ii) 1995
- iii) 2000

क) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कार्यांमध्ये .... यांचा समावेश होतो.
- i) व्यापार विवाद हाताळणे
- ii) राष्ट्रीय व्यापार धोरणांचे निरीक्षण करणे
- iii) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत

ड) खालीलपैकी कोणती जागतिक आंतरराष्ट्रीय संस्था राष्ट्रांमधील व्यापाराचे नियम हाताळते?
- i) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी
- ii) जागतिक व्यापार संघटना
- iii) जागतिक बँक

इ) जागतिक व्यापार संघटनेअंतर्गत खालीलपैकी कोणत्या श्रेणीतील कृषी अनुदानाला परवानगी आहे?
- i) हिरवा बॉक्स
- ii) निळा बॉक्स
- iii) अंबर बॉक्स

फ) जागतिक व्यापार संघटना कधी अस्तित्वात आली?

i) मार्च, 2000

ii) जानेवारी, 1995

iii) फेब्रुवारी, 1985

य) खालील पर्यायांपैकी WTO चे उद्दिष्ट कोणते नाही?

i) पर्यावरणाचे रक्षण करणे

ii) सदस्य देशांच्या देयक संतुलनाची स्थिती सुधारणे

iii) सदस्य देशांतील लोकांचे जीवनमान सुधारणे

र) TRIPS (व्यापार-बौद्धिक संपदा अधिकारांशी संबंधित पैलू) करार .... द्वारे प्रशासित केला जातो.

i) जागतिक बँक

ii) संयुक्त राष्ट्र संघटना

iii) जागतिक व्यापार संघटना

प्र.2) जकात आणि व्यापारावरील सामान्य करार म्हणजे काय (GATS)? जकात आणि व्यापारावरील सामान्य करारचा संक्षिप्त इतिहास स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) जागतिक व्यापार संघटनेच्या व्यापार प्रणालीची उद्दिष्टे आणि मूलभूत तत्त्वे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) जागतिक व्यापार संघटनेची कृषी करार आणि जागतिक व्यापार संघटनेच्या सेवेतील व्यापारावरील सामान्य करार यावर टीप लिहा. (GATS) **[14]**

प्र.5) जागतिक व्यापार संघटना विवाद निपटारा/निवारण यंत्रणा स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) GATT ची उद्दिष्टे

ब) WTO आणि जागतिक आर्थिक धोरण तयार करणे

क) WTO मधील व्यापार आणि पर्यावरण समस्या

ड) विवाद निवारण प्रक्रिया

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2097

[Total No. of Pages : 2

[6443]-48

S.Y. M.Com.

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

308 : Management Audit

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester-III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
2) *Solve any Three Questions from the remaining question Nos. 2, 3, 4 and 5.*

Q1) Multiple Choice Questions (any Six) : **[6]**

a) ________________ is a systematic examination of decisions and actions of the management to analyse the performance.

i) Management audit ii) Financial Audit

iii) Cost Audit iv) Statutory Audit

b) _____________is the public image and perception of a business or brand.

i) Corporate Culture ii) Corporate image

iii) Branding iv) Operational Audit

c) An ____________ refers to a method of examining how an organization conducts business.

i) Systems Audit ii) efficiency audit

iii) corporate Audit iv) operational audit

d) Human resources audits allow a business to evaluate its _____________________ and its policies, procedures and common practices.

i) human resources department ii) production department

iii) purchase department iv) procurement department

e) Corporate Services Audit is the audit of __________ of the company.

i) social behaviour ii) financial audit

iii) structure audit iv) programme

f) An ____________ is a set of directions that the auditor and its team members need to follow for the proper execution of the audit.

i) Audit guidelines ii) Audit notes

iii) Audit structure iv) Audit program

g) Internal Auditor is appointed by ________.

i) Bankers ii) Shareholder

iii) Government iv) Board Members

h) Bank Audit involves expression of opinion on the _________.

i) Financial Policy ii) Financial Budget

iii) Financial interest iv) Financial Statement

Q2) Define the term Management Audit. Differentiate between Financial Audit and Management Audit. **[14]**

Q3) Who is a Management Accountant? Explain the role of Management Accountant in Decision Making. **[14]**

Q4) What is Operational Audit? Explain in detail the objectives of Operational Audit. **[14]**

Q5) What is Corporate Image? Explain the impact of Corporate image on business. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any Two) : **[12]**

a) Benefits of Management Audit

b) Human Resource Development Audit

c) Sources of Corporate Image

d) Social Cost-Benefit Analysis

✈ ✈ ✈

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2099

[Total No. of Pages : 4

[6443]-50
M.Com. (Part - II)
CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT
310 : Co-operative Banking System
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - D)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:
1) ***Question No.1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (Any 6 out of 8) : **[6]**

a) NPA Stand for :-

i) Net Performing Assets ii) Non-Performing Assets

iii) Net Payment Assets iv) None of the above

b) The banks can provide secured loans under KCC scheme above the amount of :

i) 2 lakhs ii) 1.6 lakhs

iii) 1 lakh iv) 5 lakhs

c) MSC Bank was established in the year :

i) 1931 ii) 1921

iii) 1911 iv) 1991

d) MSC Bank Head office Located at __________.

i) Nagpur ii) Mumbai

iii) Nashik iv) Pune

e) NABARD was established in __________.

i) 1983 ii) 1988

iii) 1982 iv) 1984

P.T.O.

f) How many representatives from RBI are included in the Board of NABARD?

i) 2 ii) 3

iii) 5 iv) 8

g) Which of the following is not the function of RBI?

i) Bank of the Banks

ii) Credit controller

iii) Custodian of foreign currency

iv) Allocation of funds directly to farmers for agriculture

h) Who is the Current Governor of RBI?

i) Shakti Kanta Das ii) Raghuram Rajan

iii) C. Rajagopalachari iv) C. D. Deshmukh

Q2) Explain the procedure and types of crops loan. **[14]**

Q3) Explain the objectives and functions of State Co-operatives Banks. **[14]**

Q4) Explain history and Functions of RBI. **[14]**

Q5) Describe the role of National federation of state Co-operative Banks in Co-operative credit. **[14]**

Q6) Write short notes on (Any two out of 4) **[12]**

a) Concept of NPA

b) Role of MSC

c) National Federation State Co-operative Bank

d) Scope of NABARD

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2099

[6443]-50

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

310 : Co-operative Banking System

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) NPA चे पूर्ण रूप काय?

i) Net Performing Assets ii) Non-Performing Assets

iii) Net Payment Assets iv) None of the above

ब) किसान क्रेडीट कार्ड योजने अंतर्गत बँका .... पेक्षा अधिक सुरक्षित कर्ज देऊ शकतात.

i) 2 लाख ii) 1.6 लाख

iii) 1 लाख iv) 5 लाख

क) एम.एस.सी. बँकेची स्थापना केंव्हा झाली?

i) 1931 ii) 1921

iii) 1911 iv) 1991

ड) एम.एस.सी. बँकेचे मुख्यालय कोठे आहे?

i) नागपूर ii) मुंबई

iii) नाशिक iv) पुणे

इ) नाबार्ड ची स्थापना कोणत्या साली झाली?

i) 1983 ii) 1988

iii) 1982 iv) 1984

फ) नाबार्ड च्या सभा मंडळात आर.बी.आय. चे किती प्रतिनिधी असतात.

i) 2 ii) 3

iii) 5 iv) 8

य) खालील पैकी कोणते आर.बी.आय. चे कार्य नाही?

i) बँकांची बँक ii) पतनियंत्रण

iii) विदेशी चलनाचे संरक्षण iv) शेतीसाठी थेट शेतकऱ्यांना निधी वाटप

र) आर.बी.आय. चे सध्याचे गवर्नर कोण आहेत?

i) शक्तीकांत दास ii) रघुराम राजन

iii) सी. राजगोपालचारी iv) सी.डी. देशमुख

प्र.*2)* सहकारी बँकांची पिक कर्जाची प्रक्रिया व प्रकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* राज्य सहकारी बँकेचे उद्देश व कार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* आर.बी.आय. बँकेची पार्श्वभूमी व कार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची सहकारी पतपुरवठ्यातील भूमिकेचे वर्णन करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) एन.पी.ए. संकल्पना

ब) एम.एस.सी. बँकेची भूमिका

क) राष्ट्रीय संघ राज्य सहकारी बँक

ड) नाबार्ड ची व्याप्ती

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2100

[Total No. of Pages : 4

[6443]-51

M.Com. (Part-II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

311 : Entrepreneurial Behaviour

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (Special Elective) (Group E) (Paper - V)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Multiple choice questions. (Any 6) **[6]**

a) _____ can be defined as a set of behaviors that an individual exhibits which allows them to innovate and/or improve upon existing ideas to market a product or service effectively an a competitive market.

i) Personal behavior

ii) Group behavior

iii) Entrepreneurial behavior

b) The process of creating something new is called _____

i) Innovation

ii) Business

iii) Creative flexibility

c) ______ is not a category of external forces that affects a business.

i) Competitive forces

ii) Technological forces

iii) Economic forces

d) Because entrepreneurship is not as _______ as other factors, the analysis of payments to entrepreneurial behavior is complex.

i) homogenous

ii) homologous

iii) hemolytic

P.T.O.

e) If an entrepreneur takes decisions on behalf of their enterprise, it is known as ________

i) Routine decisions

ii) Strategic decisions

iii) Organizational decisions

f) A ______ is what makes some businesses succeed while others fail.

i) business opportunity

ii) career opportunity

iii) job opportunity

g) Many entrepreneurs choose to start businesses by themselves because ______

i) The want of uncontested control

ii) Coordination is less complicated

iii) All of the above

h) An entrepreneur who is the owner of more than one business is called ______

i) Portfolio Entrepreneur

ii) Corporate Entrepreneur

iii) All of the above

Q2) What is entrepreneurship? Explain the Training Methodologies in Entrepreneurship. **[14]**

Q3) Explain the skills required for effective entrepreneurship development. **[14]**

Q4) Explain the Need and Significance to Boost Training Support. **[14]**

Q5) What is opportunity in business. Explain the Process to identifying and Assessing Business Opportunity. **[14]**

Q6) Write short notes. (any 2) **[12]**

a) Features of Entrepreneurship.

b) Skills Required for Effective Entrepreneurship.

c) Need and Importance of Trainer.

d) Market Survey Tools and Techniques.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 6]

PD2100

[6443]-51

M.Com. (Part-II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

311 : Entrepreneurial Behaviour

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (Special Elective) (Group E) (Paper - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) .... हे वर्तनाचा एक संच म्हणून परिभाषित केले जाऊ शकते जे एखाद्या व्यक्तीने प्रदर्शित केले जे त्यांना उत्पादन किंवा सेवेची प्रभावीपणे स्पर्धात्मक बाजारपेठ करण्यासाठी विद्यमान कल्पनांमध्ये नवनवीन आणि/किंवा सुधारणा करण्यास अनुमती देते.

i) वैयक्तिक वर्तन

ii) गट वर्तन

iii) उद्योजकीय वर्तन

ब) काहीतरी नवीन तयार करण्याच्या प्रक्रियेला .... म्हणतात.

i) नावीन्य

ii) व्यवसाय

iii) सर्जनशील लवचिकता

क) .... हा व्यवसाय प्रभावित करणारी बाह्य शक्तींची श्रेणी नाही.

i) स्पर्धात्मक शक्ती

ii) तांत्रिक शक्ती

iii) आर्थिक शक्ती

ड) कारण उद्योजकता ही इतर घटकांसारखी नसल्यामुळे, उद्योजकीय वर्तनासाठी देयकांचे विश्लेषण जटिल आहे.

i) एकसंध

ii) समरूप

iii) हेमोलाइटिक

इ) जर एखादा उद्योजक त्यांच्या एंटरप्राइझच्या वतीने निर्णय घेत असेल तर त्याला .... म्हणून ओळखले जाते.

i) नित्य निर्णय

ii) धोरणात्मक निर्णय

iii) संघटनात्मक निर्णय

फ) .... काही व्यवसाय यशस्वी होतात तर काही अयशस्वी होतात.

i) व्यापाराची संधी

ii) करिअर संधी

iii) नोकरी ची संधी

य) अनेक उद्योजक स्वतः व्यवसाय सुरू करणे निवडतात कारण ....

i) निर्विवाद नियंत्रण हवे आहे

ii) समन्वय कमी क्लिष्ट आहे

iii) वरील सर्व

र) एकापेक्षा जास्त व्यवसायांचा मालक असलेल्या उद्योजकाला .... म्हणतात.

i) पोर्टफोलिओ उद्योजक

ii) कॉर्पोरेट उद्योजक

iii) वरील सर्व

प्र.2) उद्योजकता म्हणजे काय? उद्योजकतेतील प्रशिक्षण पद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) प्रभावी उद्योजकता विकासासाठी आवश्यक कौशल्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) प्रशिक्षण समर्थन वाढवण्याची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) व्यवसायातील संधी म्हणजे काय? व्यवसायाच्या संधी ओळखण्याची आणि मूल्यांकन करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये

ब) प्रभावी उद्योजकतेसाठी आवश्यक कौशल्ये

क) प्रशिक्षकाची गरज आणि महत्त्व

ड) बाजार सर्वेक्षण साधने आणि तंत्रे

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2101

[Total No. of Pages : 4

[6443]-52
M.Com. (Part - II)
BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT
312 : Entrepreneurship
(2019 Pattern) (Semester - III) (Group - E) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Q. 1 & Q.6 are compulsory.*
2) *Solve any 3 Questions from Q. No. 2 to Q. No. 5.*

Q1) Fill in the blanks. (Any 6) : **[6]**

a) An individual who starts, creates and manages a new business can be called as _______.

i) The Leader ii) The Manager

iii) An Entrepreneur iv) The Principal

b) Entrepreneurial Guidance Bureau (EGB) was set up by ______.

i) SISI ii) SIDCO

iii) IIC iv) FCI

c) _______ is the major component of Business Ethics.

i) Ethics ii) Ethical Principle

iii) Role of Behaviour iv) Environment

d) Maharashtra State Financial Corporation (MFSC) was set up by Government of Maharashtra in the year ______.

i) 1961 ii) 1962

iii) 1963 iv) 1964

e) In India ______ is the apex body for the promotions of Small Scale Industries.

i) SIDCO ii) MIDC

iii) IDBI iv) DGI

P.T.O.

f) ______ is the element for identification of Entrepreneurial opportunities.

i) Assets
ii) Project
iii) Market
iv) Industry

g) _____ in a business plan show the estimated profit and expenses of venture.

i) Financial Plan
ii) Revenue Model
iii) Accounts Payable
iv) Expense Model

h) The process of creating something new is called as _____.

i) Creative Flexibility
ii) Management
iii) Business
iv) Innovation

Q2) What is 'Entrepreneurship Development'? Explain Challenges in Entrepreneurship Development. **[14]**

Q3) Explain Maharashtra State Financial Corporation (MFSC) and Small Industries Service Institute (SISI). Explain in detail Role of SISI in Development of Small Industries. **[14]**

Q4) Explain Role of Developing New Business Markets. **[14]**

Q5) What is 'Business Plan'? How do we prepare Business Plan? **[14]**

Q6) Write short notes on: (Any 2) **[12]**

a) Challenges in Entrepreneurship

b) Maharashtra State Finance Corporation

c) Explain District Industries Centre (DIC)

d) Research and Development in Development of Entrepreneurship

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2101

[6443]-52

M.Com. (Part - II)
BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT
312 : Entrepreneurship
(2019 Pattern) (Semester - III) (Group - E) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

अ) नवीन व्यवसाय सुरू करणारी, निर्माण करणारी आणि व्यवस्थापित करणारी व्यक्ती .... म्हणून ओळखली जाऊ शकते.

i) नेता ii) व्यवस्थापक
iii) उद्योजक iv) प्राचार्य

ब) एन्टरप्रेन्यूरियल गाईडन्स ब्युरो (ईजीबी) ची स्थापना .... द्वारे करण्यात आली.

i) एस.आय.एस.आय. ii) सिडको
iii) आय.आय.सी. iv) एफ.सी.आय.

क) .... हा व्यवसाय नैतिकतेचा प्रमुख घटक आहे.

i) नैतिकता ii) नैतिक तत्त्व
iii) वर्तनाची भूमिका iv) पर्यावरण

ड) महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ (MFSC) ची स्थापना महाराष्ट्र सरकारने .... साली केली.

i) 1961 ii) 1962
iii) 1963 iv) 1964

इ) भारतात .... ही लघुउद्योगांच्या जाहिरातींसाठी सर्वोच्च संस्था आहे.

i) सिडको ii) एम.आय.डी.सी.
iii) आय.डी.बी.आय. iv) डी.जी.आय.

फ) .... हा उद्योजकीय संधी ओळखण्यासाठीचा घटक आहे.

i) मालमत्ता ii) प्रकल्प

iii) बाजार iv) उद्योग

य) .... व्यवसाय योजना उपक्रमांचा अंदाजे नफा आणि खर्च दाखवते.

i) आर्थिक योजना ii) महसूल प्रतीकृती

iii) देय खाती iv) खर्च प्रतीकृती

र) काहीतरी नवीन तयार करण्याच्या प्रक्रियेला .... असे म्हणतात.

i) सर्जनशील लवचिकता ii) व्यवस्थापन

iii) व्यवसाय iv) नवोपक्रम

प्र.2) 'उद्योजकता विकास' म्हणजे काय? उद्योजकता विकासातील आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ' (MFSC) आणि 'लघु उद्योग सेवा संस्था' (SISI) स्पष्ट करा. लघु उद्योगांच्या विकासात 'लघु उद्योग सेवा संस्था' (SISI) ची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) नवीन व्यवसाय बाजारपेठ विकसित करण्याची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'व्यवसाय योजना' म्हणजे काय? आपण व्यवसाय योजना कशी तयार करू? **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) उद्योजकतेतील आव्हाने

ब) महाराष्ट्र राज्य वित्त महामंडळ

क) जिल्हा उद्योग केंद्र (डीआयसी) स्पष्ट करा.

ड) उद्योजकतेच्या विकासामध्ये संशोधन आणि विकास

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2102

[Total No. of Pages : 4

[6443]-53
S.Y.M.Com.
313: HUMAN RESOURCE MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 & 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from the Remaining question No 2 to question No 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any six) **[6]**

a) _____ is one of the primary challenges facing HRM in the changing business environment.

i) Employee turnover is decreasing

ii) Increasing technological progress

iii) Stable employee demographics

iv) Decreased globalization

b) The primary focus of Human Resource Management (HRM) is _____.

i) Profit maximization

ii) Increasing employee satisfaction

iii) Reducing production costs

iv) Increase shareholder value

c) The _____ stage of the selection process involves evaluating the candidates' qualifications, skills and suitability for the job.

i) Interview ii) Assessment

iii) Induction iv) Recruitment

d) The objective of selection process is ______.

i) Eliminate all candidates except one

ii) Identifying the most qualified candidates

iii) To assess candidates and choose the best fit for the job

iv) Making the recruitment process longer

P.T.O.

e) The objective of the training is ______

i) Increase employee turnover

ii) Enhancing skills and knowledge

iii) Reducing employee satisfaction

iv) limiting organizational growth

f) The advantage of competency mapping is _____.

i) Low employee engagement

ii) Increased job dissatisfaction

iii) Better alignment of skills with job role

iv) Decreased organizational efficiency

g) E-HR stands for _______.

i) Effective Human Resources

ii) Electronic Human Resources

iii) Enterprise Human Resources

iv) Exceptional Human Resources

h) ______ is a characteristic of virtual work.

i) Physical presence in the workplace

ii) Limited reliance on technology

iii) Collaborative work through digital platforms

iv) Decreased use of communication tools

Q2) What is Human Resource Management? Explain the Functions & Challenges of Human Resource Management. **[14]**

Q3) Explain the objectives and need of human resource planning and development. **[14]**

Q4) Explain the concepts of job evaluation, job enhancement and job enrichment. **[14]**

Q5) Explain the Recent Trends in HRM before and after covid- 19. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (any two) **[12]**

a) Human Resource Environment

b) Kinds of Retirement

c) Performance Appraisal

d) Electronic Human Resources

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 6]

PD2102

[6443]-53

S.Y.M.Com.

313: HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :-
1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

अ) बदलत्या व्यावसायिक वातावरणात .... हे मानव संसाधन व्यवस्थापन (एच.आर.एम.) समोरील प्राथमिक आव्हानांपैकी एक आहे.

i) कर्मचाऱ्यांची उलाढाल कमी होत आहे
ii) तांत्रिक प्रगती वाढवणे
iii) स्थिर कर्मचारी लोकसंख्याशास्त्र
iv) कमी झालेले जागतिकीकरण

ब) मानव संसाधन व्यवस्थापन (HRM) चे प्राथमिक लक्ष .... आहे.

i) नफा वाढवणे
ii) कर्मचाऱ्यांचे समाधान वाढवणे
iii) उत्पादन खर्च कमी करणे
iv) भागधारक मूल्य वाढवणे

क) निवड प्रक्रियेच्या .... टप्प्यात उमेदवारांची पात्रता, कौशल्ये आणि नोकरीसाठी योग्यतेचे मूल्यांकन करणे समाविष्ट आहे.

i) मुलाखत
ii) मुल्यांकन
iii) प्रेरण
iv) भरती

ड) निवड प्रक्रियेचा उद्देश .... आहे.

i) एक वगळता सर्व उमेदवारांना काढून टाकणे
ii) सर्वात जास्त पात्र उमेदवार ओळखणे
iii) उमेदवारांचे मूल्यमापन करणे आणि नोकरीसाठी सर्वात योग्य निवडणे
iv) भरती प्रक्रिया अधिक लांब करणे

इ) प्रशिक्षणाचा उद्देश .... आहे.

i) कर्मचारी उलाढाल वाढवणे
ii) कौशल्ये आणि ज्ञान वाढवणे
iii) कर्मचाऱ्यांचे समाधान कमी करणे
iv) संघटनात्मक वाढ मर्यादित करणे

फ) सक्षमता मॅपिंगचा फायदा हा .... आहे.

i) कर्मचारी व्यस्तता कमी
ii) नोकरीतील असंतोष वाढला
iii) नोकरीच्या भूमिकेसह कौशल्यांचे उत्तम सरेखन
iv) संघटनात्मक कार्यक्षमता कमी

य) ई-एच आर म्हणजे ....

i) प्रभावी मानवी संसाधने
ii) इलेक्ट्रॉनिक मानव संसाधने
iii) एंटरप्राइझ मानवी संसाधने
iv) अपवादात्मक मानवी संसाधने

र) .... हे आभासी कामाचे वैशिष्ट्ये आहे.

i) कामाच्या ठिकाणी शारीरिक उपस्थिती
ii) तंत्रज्ञानावर मर्यादित अवलंबन
iii) डिजिटल प्लॅटफॉर्मद्वारे सहयोगी कार्य
iv) दळणवळणाच्या साधनांचा कमी वापर

प्र.2) मानव संसाधन व्यवस्थापन म्हणजे काय? मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये आणि आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) मानव संसाधन नियोजन आणि विकासाची उद्दिष्टे आणि गरज स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) नोकरीचे मूल्यमापन, नोकरी वाढवणे आणि नोकरी समृद्ध करणे या संकल्पना स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) कोविड – 19 च्या आधी आणि नंतर मानव संसाधन व्यवस्थापनामधील आधुनिक प्रवाह स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) मानव संसाधन पर्यावरण
ब) सेवानिवृत्तीचे प्रकार
क) कार्यप्रदर्शन मूल्यांकन
ड) इलेक्ट्रॉनिक मानव संसाधन

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2103

[Total No. of Pages : 4

[6443]-54
M.Com. (Part - II)
314 : ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) : **[6]**

a) The factor influencing organizational behavior is ___________.

i) Person

ii) Environment

iii) Technology

iv) Individuals, Environment and Technology

b) Organizational behavior is ___________.

i) An interdisciplinary approach ii) Humanistic approach

iii) Holistic systems approach iv) All of the above

c) Job satisfaction has a ___________ relationship with absenteeism and turnover.

i) Positive ii) Negative

iii) Direct iv) Flexible

d) Job satisfaction of employees depends on ___________ factor.

i) Behaviour ii) Tendency

iii) Personality iv) Owner

e) The first step in motivational process is ___________.

i) Driving status ii) Instrumental Behavior

iii) Goal iv) Depression

f) Emotional intelligence is studied by ___________.

i) The abilities-focused approach

ii) The integrated model approach

iii) The mixed model approach

iv) All of the above

g) The basic sources of stress are ___________.

i) Environment ii) Social stressors

iii) Mental factors iv) All of the above

h) ___________ characteristic of the team is not considered.

i) Minimum and formal exchange of knowledge

ii) Collective Output

iii) Individual and collective responsibility

iv) Fluid Dimension of roles and tools

Q2) What is Organisational Behaviour? Explain the objectives and components of Organisational Behaviour. **[14]**

Q3) Explain in detail Attitude and Attitude Change. **[14]**

Q4) Explain Vroom's expectancy theory of Motivation. **[14]**

Q5) What is Group? Explain the types of Group. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Model of Organisational Behaviour

b) Measures to Change The Attitude

c) Emotional Intelligence

d) Team Building

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2103

[6443]-54

M.Com. (Part - II)

314 : ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

अ) संघटनात्मक वर्तनावरती परिणाम करणारा घटक .... हा आहे.

i) व्यक्ती ii) पर्यावरण
iii) तंत्रज्ञान iv) व्यक्ती, पर्यावरण आणि तंत्रज्ञान

ब) संघटनात्मक वर्तन हे .... आहे.

i) आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोन ii) मानवतावादी दृष्टिकोन
iii) समग्र प्रणाली दृष्टिकोन iv) वरीलपैकी सर्व

क) कार्य समाधानाचा अनुपस्थिती आणि उलाढाल यांच्याशी .... स्वरूपाचा संबंध असतो.

i) सकारात्मक ii) नकारात्मक
iii) प्रत्यक्ष iv) लवचिक

ड) कर्मचाऱ्यांचे कार्य समाधान हे .... घटकावर अवलंबून असते.

i) वर्तन ii) प्रवृत्ती
iii) व्यक्तिमत्व iv) मालक

इ) प्रेरणात्मक प्रक्रियेची पहिली पायरी .... ही आहे.

i) चालना स्थिती ii) साधनीभूत वर्तन
iii) ध्येय iv) नैराश्य

फ) भावनिक बुद्धीमत्तेचा अभ्यास हा............... द्वारे केला जातो.

i) क्षमता केंद्र दृष्टिकोन ii) एकात्मिक प्रारूप दृष्टिकोन

iii) मिश्र प्रारूप दृष्टिकोन iv) वरीलपैकी सर्व

य) ताणाचे मूलभूत स्त्रोत .... आहेत.

i) पर्यावरण ii) सामाजिक तणावजन्य घटक

iii) मानसिक घटक iv) वरीलपैकी सर्व

र) संघाचे .... हे वैशिष्ट्य मानले जात नाही.

i) ज्ञानाची किमान आणि औपचारिक देवाण-घेवाण

ii) समग्र प्रधान

iii) व्यक्तिगत आणि सामूहिक जबाबदारी

iv) भूमिका आणि कार्य यांचे प्रवाही पैलू

प्र.*2)* संघटनात्मक वर्तन म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनाचे उद्दिष्टे आणि घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* प्रवृत्ती आणि प्रवत्तीतील बद्दल सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* व्रुमचा प्रेरणेचा अपेक्षेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* गट/समूह म्हणजे काय? गट/समूहाचे प्रकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) संघटनात्मक वर्तनाचे प्रतिमान

ब) प्रवृत्ती बदलाचे उपाय

क) भावनिक बुद्धिमत्ता

ड) संघ बांधणी

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : [ ]

PD2104

[Total No. of Pages : 4

[6443]-55

S.Y. M.Com.

BANKING & FINANCE

315 : Foreign Exchange

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
2) *Solve any three from question No. 2 to question No. 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6 out of 8): **[6]**

a) _________ is required for negotiation by the custom officers.

i) Marine insurance policy ii) Export Assistance Documents

iii) Shipping Bill iv) Bill of lading

b) The immediate (two-day) exchange for another is a ___________ transaction.

i) Forward ii) Spot

iii) Money iv) Exchange

c) Export Credit Guarantee Corporation (ECGC) is a _______ Undertaking.

i) Reserve Bank of India ii) Ministry of Finance

iii) EXIM Bank iv) Central Government of India

d) _________ helps in confirming the source of exportable goods.

i) Packing list ii) Commercial Invoice

iii) Carting order iv) Certificate of Origin

e) The Foreign Exchange Management Act FEMA was cleared in the _______ Lok Sabha.

i) 14th ii) 15th

iii) 13th iv) 12th

P.T.O.

f) _____________ is responsible for administration of FEMA.

i) Central Government ii) State Government

iii) Reserve Bank of India (RBI) iv) National Banks

g) The increase in the value of foreign exchange rate which is done intentionally by the government called ________

i) Appreciation ii) Revaluation

iii) Depreciation iv) Devaluation

h) _________ was introduced in the year 1992.

i) FERA ii) LERMS

iii) FEMA iv) FCNR

Q2) Discuss the various participants in Foreign Exchange Market. **[14]**

Q3) Explain in detail the various provisions of FEMA. (Foreign Exchange Management Act). **[14]**

Q4) Discuss the various types of Export documents. **[14]**

Q5) Discuss the functions and objectives of EXIM Bank of India. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2): **[12]**

a) Legal Risk

b) Dealings Rooms

c) Consular Invoice

d) Pre-shipment Credit

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2104

[6443]-55

S.Y. M.Com.

BANKING & FINANCE

315 : Foreign Exchange

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणतेही 6) **[6]**

अ) कस्टम अधिकाऱ्यांकडून वाटाघाटीसाठी .... आवश्यक आहे.

i) सागरी विमा पॉलिसी ii) निर्यात सहाय्य दस्तऐवज

iii) शिपिंग बिल iv) बिल ऑफ लॅडिंग

ब) दुसऱ्यासाठी तात्काळ (दोन दिवसांची) देवाणघेवाण हा .... व्यवहार आहे.

i) फॉरवर्ड ii) स्पॉट

iii) पैसे iv) विनिमय

क) एक्सपोर्ट क्रेडिट गॅरंटी कॉर्पोरेशन (ECGC) हे .... उपक्रम आहे.

i) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ii) अर्थ मंत्रालय

iii) एक्झिम बँक iv) भारताचे केंद्र सरकार

ड) .... निर्यातक्षम वस्तूंच्या स्त्रोताची पुष्टी करण्यात मदत करते.

i) पॅकिंग यादी ii) व्यावसायिक चलन

iii) कार्टिंग ऑर्डर iv) मूळ प्रमाणपत्र

इ) फॉरेन एक्स्चेंज मॅनेजमेंट ऍक्ट FEMA मध्ये मंजूर करण्यात आला .... लोकसभा.

i) 14 वा ii) 15 वा

iii) 13 वी iv) 12 वी

फ) FEMA च्या प्रशासनासाठी .... जबाबदार आहे.

i) केंद्र सरकार ii) राज्य सरकार

iii) भारतीय रिझर्व्ह बँक (RBI) iv) राष्ट्रीय बँका

य) सरकारद्वारे हेतुपूर्वक केलेली परकीय चलन वाढीला .... म्हणतात.

i) अधिमुल्यन ii) पुनर्मूल्यांकन

iii) मुल्यरास iv) अवमूल्यन

र) .... पद्धती 1992 साली उदयास आली.

i) FERA ii) LERMS

iii) FEMA iv) FCNR

प्र.*2)* परकीय चलन बाजारातील विविध सहभागींची चर्चा करा. **[14]**

प्र.*3)* FEMA च्या विविध तरतुदींचे तपशीलवार वर्णन करा. (परकीय चलन व्यवस्थापन कायदा). **[14]**

प्र.*4)* विविध प्रकारच्या निर्यात दस्तऐवजांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.*5)* एक्झिम बँक ऑफ इंडियाची कार्ये आणि उद्दिष्टे यांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.*6)* लहान नोट्स लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) कायदेशीर धोका

ब) व्यवहार कक्ष

क) कॉन्सुलर इनव्हॉइस

ड) प्री-शिपमेंट क्रेडिट

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2105

[Total No. of Pages : 4

[6443]-56

M.Com. - II

ADVANCED BANKING FINANCE

316 : International Finance

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.*
2) *Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any Six) : **[6]**

a) International Money Market is for about __________.

i) 2 years ii) 3 years

iii) 5 years iv) 1 year

b) __________ is a type of international banking office.

i) Correspondent Bank ii) Nationalized banks

iii) World Bank iv) Federal Bank

c) GDR stands for __________.

i) Global Domestic Reports ii) Global Depository Receipts

iii) General Depository Receipts iv) General Deposite Report

d) Samurai bonds are issued in financial institutions at __________.

i) America ii) Japan

iii) England iv) India

e) __________ facilitates the conversion of one country's currency into another.

i) Commercial Bank ii) Foreign Exchange

iii) Foreign Exchange Market iv) NABARD

f) S.D.R. stands for __________.

i) Specific Draft Rights ii) Special Deposits Rights

iii) Special Drawing Rights iv) Safe Deposits Rights

g) The role of IMF does not include __________.

i) Monitoring the proper conduct of the international monetary system

ii) Lending to socially oriented projects

iii) Financing temporary balance of payments deficits of member countries

iv) Providing source of liquidity to member countries

h) __________ is not a member of BRICS.

i) Bhutan ii) Russia

iii) India iv) China

Q2) Explain International Money Transfer Mechanism. **[14]**

Q3) State the meaning of International Equity Market. Explain International Equity Market Instruments. **[14]**

Q4) What is Exchange Rate? Explain the Floating Exchange Rate System. **[14]**

Q5) Explain the Objectives and Functions of International Monetary Fund. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Euro Market financial Instruments

b) International debt market

c) Special drawing rights

d) International Finance Corporation

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2105

[6443]-56

M.Com. - II

ADVANCED BANKING FINANCE

316 : International Finance

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) [6]

अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजारचा कालावधी जास्तीत जास्त .... असतो.

i) 2 वर्ष ii) 3 वर्ष

iii) 5 वर्ष iv) 1 वर्ष

ब) .... हे आंतरराष्ट्रीय बँकिंग कार्यालय आहे.

i) प्रतिनिधिक बँक ii) राष्ट्रीयकृत बँकांची

iii) जागतिक बँक iv) फेडरल बँक

क) जी.डी.आर. चे पूर्ण रूप .... आहे.

i) ग्लोबल डोमेस्टिक रिपोर्ट ii) ग्लोबल डिपॉझिटरी रिसीट

iii) जनरल डिपॉझिटरी रिसीट iv) जनरल डिपॉझिट रिपोर्ट

ड) समुराई बॉन्ड्स .... येथील वित्तीय संस्थांमध्ये जारी केले जातात.

i) अमेरिका ii) जपान

iii) इंग्लंड iv) भारत

इ) .... एका देशाचे चलन दुसऱ्या देशाच्या चलनामध्ये रूपांतरीत करेण सुलभ करते.

i) व्यावसायिक बँक ii) परकीय चलन

iii) परकीय चलन बाजार iv) नाबार्ड

फ) एस.डी.आर. म्हणजे ....

i) विशिष्ट धनाकर्ष अधिकार ii) विशेष ठेवी अधिकार

iii) विशेष आहरण अधिकार iv) सुरक्षा ठेवी अधिकार

य) .... हे आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या भूमिकेत समाविष्ट नाही.

i) आंतरराष्ट्रीय मौद्रिक यंत्रणेवर देखरेख ठेवणे

ii) सामाजिकदृष्ट्या महत्वाच्या प्रकल्पांना कर्ज देणे

iii) सदस्य देशांच्या व्यवहारतोलातील तूट भरून काढण्यासाठी वित्तपुरवठा करणे

iv) सदस्य देशांना तरलतेचा स्त्रोत प्रदान करणे

र) हा देश ब्रिक्स संघटनेचा सदस्य नाही ....

i) भूतान

ii) रशिया

iii) भारत

iv) चीन

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय पैसे हस्तांतरण यंत्रणा स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) आंतरराष्ट्रीय समभाग बाजाराचा अर्थ सांगा. आंतरराष्ट्रीय समभाग बाजारातील साधने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) विनिमय दर म्हणजे काय? बदलता विनिमय दर पद्धती करा. **[14]**

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) युरो बाजारातील वित्तीय साधने

ब) आंतरराष्ट्रीय कर्ज बाजार

क) विशेष आहरण अधिकार

ड) आंतरराष्ट्रीय वित्त निगम

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2106

[Total No. of Pages : 4

[6443]-57

M.Com. (Part - II)

317 (H) : INTERNATIONAL MARKETING

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figure to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks selecting suitable choice (any six) : **[6]**

a) Which of the following is included in demographic indices related to International Marketing?

i) Total Population ii) Density of population

iii) Increase rate of population iv) All of the above

b) _________ is the performance of business activities that direct the flow of a company's goods and services to consumers or users in more than one nation for a profit.

i) Domestic Marketing ii) International Marketing

iii) Multinational Marketing iv) Universal Marketing

c) _________ factors affects international marketing decisions.

i) Political ii) Economical

iii) Social iv) All of the above

d) _________ is a part of Internal international marketing environment.

i) Political ii) Legal

iii) Product Development iv) Economical

e) Market segmentation means -

i) Dividing the selling staff is small size

ii) Dividing the territory is small size

iii) To divide the target group into small size

iv) All the above

P.T.O.

f) Establishment of RBI

i) 1 March 1937 ii) 1 April 1935

iii) 1 March 1935 iv) 1 May 1936

g) ________ corporation produces in the home country or in a single country and focuses on marketing these products globally or vice a versa.

i) Global ii) International

iii) Transnational iv) None of the above

h) ________ Export of goods help in

i) Production on large scale

ii) Facilitates economic growth

iii) scope up with adverse balance of payment position

iv) All of the above

Q2) What is International marketing? Explain the challenges & opportunities of International Marketing. **[14]**

Q3) Explain the overview of the World Economy and Current Environment of Global Marketing. **[14]**

Q4) Explain in detail concepts of International Promotion, Advertising Policies and Planning Mix. **[14]**

Q5) Discuss the Foreign Exchange facilities provided by RBI and EXIM Bank? **[14]**

Q6) Write a Short Note. (Any 2) **[12]**

a) Indian Presence in the International Market

b) Product Policy

c) International Distribution system

d) Objectives of International Marketing

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2106

[6443]-57

M.Com. (Part - II)

317 (H) : INTERNATIONAL MARKETING

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी एक पर्याय निवडा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनाशी संबंधित लोकसंख्याशास्त्रीय निर्देशांकांमध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांचा होतो ?

i) एकूण लोकसंख्या
ii) लोकसंख्येची घनता
iii) लोकसंख्येचा वाढीचा दर
iv) वरील सर्व

ब) .... घटक आंतरराष्ट्रीय विपणन निर्णयांवर परिणाम करतात.

i) राजकीय
ii) आर्थिक
iii) सामाजिक
iv) वरील सर्व

क) अंतर्गत विपणन म्हणजे ....

i) देशाबाहेर विपणन
ii) कंपनीच्या आत विपणन
iii) कुटुंबातील सदस्यांसह विपणन
iv) देशात विपणन

ड) .... हा अंतर्गत आंतरराष्ट्रीय विपणन पर्यावरणाचा एक भाग आहे.

i) राजकीय
ii) कायदेशीर
iii) उत्पादन विकास
iv) आर्थिक

इ) बाजाराचे विभाजन म्हणजे ....

i) विक्री कर्मचाऱ्यांची विभागणी करणे लहान आकाराचे आहे
ii) क्षेत्राचे विभाजन करणे लहान आकाराचे आहे
iii) लक्ष्य गटाला लहान आकारात विभागणे
iv) वरील सर्व

फ) आरबीआय ची स्थापना .... झाली.

i) 1 मार्च 1937
ii) 1 एप्रिल 1935
iii) 1 मार्च 1935
iv) 1 मे 1936

य) …………… कॉर्पोरेशन आपल्या देशात किंवा एकाच देशात उत्पादन करते आणि या उत्पादनांचे जागतिक स्तरावर किंवा त्याउलट विपणन करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.

i) जागतिक
ii) आंतरराष्ट्रीय
iii) ट्रान्सनॅशनल
iv) वरीलपैकी काहीही नाही

र) …………… वस्तूंच्या निर्यातीला मदत होते.

i) मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन
ii) आर्थिक वाढ सुलभ करते
iii) व्यापारतोल प्रतिकूल परिस्थितीचा सामना करणे
iv) वरील सर्व

प्र.*2)* आंतरराष्ट्रीय विपणन म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय विपणनातील आव्हाने आणि संधी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* जागतिक अर्थव्यवस्थेचे विहंगावलोकन आणि ग्लोबल मार्केटिंगचे वर्तमान पर्यावरण सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* आंतरराष्ट्रीय जाहिरात, जाहिरात धोरणे आणि नियोजन मिश्र ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* आरबीआय आणि एक्झिम बँकेने पुरवलेल्या परकीय चलन सुविधांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.*6)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेमध्ये भारताची सद्यस्थिती
ब) उत्पादन धोरण
क) आंतरराष्ट्रीय वितरण प्रणाली
ड) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची उद्दिष्टे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : [ ]

PD2107

[Total No. of Pages : 4

[6443]-58
M.Com. (Part - II)
ADVANCED MARKETING
318 : Marketing Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from Question No. 2 to Question No 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6) : **[6]**

a) ________ is the first step in the marketing research process.
   i) Defining problem
   ii) Determining research objectives
   iii) Deciding research approach

b) Source of collecting marketing information is categorised ________ into two groups.
   i) Primary and secondary
   ii) External and internal
   iii) Ordinary and extraordinary

c) The major focus of the social marketing concept is ________.
   i) Profit
   ii) Welfare of society
   iii) Sales

d) ________ is not the source of collecting marketing information.
   i) Primary data
   ii) Secondary data
   iii) Distributing free samples

e) ________ is not the component of the marketing mix.
   i) Product
   ii) Target market
   iii) Pricing

P.T.O.

f) Through ________ factor understand what the consumer thinks about a brand.

i) Brand attitude

ii) Brand relationship

iii) Brand image

g) ________ is not an element of advertising.

i) Media expenses

ii) Social status

iii) Location determination

h) ________ is the way less expensive and very fast for doing marketing research.

i) Internet

ii) Collecting information yourself

iii) Magazines and newspapers.

Q2) What is the Marketing Decision Support System? Explain scope and components of the Marketing Decision Support System? **[14]**

Q3) What is Web Based Marketing Research? Explain Primary and Secondary data collection through the Internet. **[14]**

Q4) What is Marketing Research? Explain the types of marketing Surveys and Ethics in Marketing Research. **[14]**

Q5) What is Market Information? Explain the Importance and Source of collecting Marketing information. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any 2) **[12]**

a) Research Process

b) Multi- Dimensional Scaling

c) Online targeted advertising

d) Home Audit

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2107

[6443]-58

M.Com. (Part - II)

ADVANCED MARKETING

318 : Marketing Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Special Paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) उर्वरित प्रश्न क्र. 2, 3, 4 आणि 5 यामधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

अ) .... ही विपणन संशोधन प्रक्रियेची पहिली पायरी आहे.

i) समस्या परिभाषित करणे

ii) संशोधन उद्दिष्टे ठरविणे

iii) संशोधनाचा दृष्टिकोन ठरविणे

ब) विपणन माहिती गोळा करण्याच्या स्त्रोताचे वर्गीकरण .... या दोन समूहात केले जाते.

i) प्राथमिक आणि दुय्यम

ii) बाह्य व अंतर्गत

iii) साधारण व असाधरण

क) सामाजिक विपणन संकल्पनेचा मुख्य लक्ष .... आहे.

i) नफा

ii) समाजाचे कल्याण

iii) विक्री

ड) .... हा विपणन माहिती गोळा करण्याचा स्त्रोत नाही.

i) प्राथमिक माहिती

ii) दुय्यम माहिती

iii) मोफत नमुने वितरित करणे

इ) .... हा विपणन मिश्राचा घटक नाही.

i) उत्पादन

ii) लक्ष्यबाजारपेठ

iii) किंमत

फ) .... या घटकाद्वारे ग्राहक ब्रँड बद्दल काय विचार करतात हे समजते?

i) ब्रँड वृत्ती

ii) ब्रँड संबंध

iii) ब्रँड प्रतिमा

य) .... हे जाहिरात संशोधनाचे घटक नाही.

i) माध्यम खर्च

ii) सामाजिक स्थिती

iii) स्थान निश्चिती

र) बाजारपेठ संशोधन करण्याचा .... हा मार्ग कमी खर्चिक व वेगवान आहे.

i) इंटरनेट

ii) स्वत: माहिती गोळा करणे

iii) नियतकालिके आणि वर्तमानपत्रे

प्र.2) विपणन निर्णय पाठिंबा व्यवस्थापन म्हणजे काय? विपणन निर्णय पाठिंबा व्यवस्थेची व्याप्ती आणि घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) वेब आधारित विपणन संशोधन म्हणजे काय? इंटरनेट द्वारे प्राथमिक आणि दुय्यम माहिती संकलनाचे स्पष्टीकरण द्या. **[14]**

प्र.4) विपणन संशोधन म्हणजे काय? विपणन सर्वेक्षणाचे प्रकार आणि विपणन संशोधनातील नैतिकता स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) बाजार माहिती म्हणजे काय? बाजारपेठ माहिती संकलन करण्याचे महत्त्व आणि स्त्रोत स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[12]**

अ) संशोधन प्रक्रिया

ब) बहुआयामी श्रेणी

क) ऑनलाइन लक्ष्यित जाहिरात

ड) गृह लेखापरीक्षण

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2108

[Total No. of Pages : 4

[6443]-61

M.Com. (Part - II)

401 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (Three) questions from Question No.2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting a suitable choice (Any 6) :** **[6]**

i) The capital market connects those with surplus funds with entities seeking _________ for long-term projects.

(Loans, Capital, Savings)

ii) A ________ is a financial instrument that grants ownership rights in a company.

(Debenture, Equity Share, Bond)

iii) Junk bonds are known for their ________ risk due to the low creditworthiness of the issuer.

(High, Low, No)

iv) The Bombay Stock Exchange (BSE) and National Stock Exchange (NSE) are examples of _________.

(Primary Markets, Secondary Markets, Stock Exchanges)

v) An Initial Public Offering (IPO) allows a company to raise capital by issuing new shares to the public in the ___________ market.

(Primary, Secondary, Derivatives)

vi) Shareholders who receive a fixed dividend before common shareholders are called _____________ shareholders.

(Growth, Income, Preference)

vii) Live trading of existing securities happens in the ___________ market.

(Primary, Secondary, Derivatives)

viii) Who appoints the chairman of SEBI?

(Central Government, Stock Exchanges, Brokers)

P.T.O.

Q2) Define the term Capital Market. Explain in detail various instruments in the Capital Market. **[14]**

Q3) What is a Stock Market? Describe in Detail the Primary Market and Secondary Market. **[14]**

Q4) What is a Mutual Fund? Describe in detail the various types of Mutual Funds. **[14]**

Q5) What is a credit rating? Explain credit rating agencies in India. **[14]**

Q6) **Write Short Notes (Any 2) :** **[12]**

a) Preference Shares

b) National Stock Exchange

c) Portfolio Management

d) Powers of SEBI

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

PD-2108

[6443]-61

M.Com. (Part - II)

401 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :
1) *प्रश्न क्र. 1 प्रश्न क्र. 6 हे अनिवार्य आहेत.*
2) *प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंतचे कोणतेही 3 (तीन) प्रश्न सोडवा.*
3) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतीही 6) **[6]**

i) भांडवली बाजार अतिरिक्त निधी असलेल्यांना दीर्घकालीन प्रकल्पांसाठी .... मागणाऱ्या संस्थांशी जोडतो.
(कर्ज, भांडवल, बचत)

ii) .... हे एक वित्तीय साधन आहे जो एखाद्या कंपनीत मालकी हक्क प्रदान करते.
(कर्जरोखे, मालकी भाग, बाँड)

iii) जारीकर्त्यांच्या कमी पतपात्रतेमुळे जंक बाँड त्यांच्या .... जोखमीसाठी ओळखले जातात.
(दीर्घ, लघु, नाही)

iv) मुंबई शेअर बाजार (बीएसई) आणि नॅशनल स्टॉक एक्स्चेंज (एनएसई) ही .... उदाहरणे आहेत.
(प्राथमिक बाजार, दुय्यम बाजार, शेअर बाजार)

v) इनिशिअल पब्लिक ऑफरिंग (आयपीओ) एखाद्या कंपनीला .... मार्केटमध्ये जनतेला नवीन शेअर्स जारी करून भांडवल उभारण्याची परवानगी देते.
(प्राथमिक, दुय्यम, डेरिव्हेटिव्ह)

vi) सामान्य भागधारकांपूर्वी निश्चित लाभांश मिळविणाऱ्या भागधारकांना .... भागधारक म्हणतात.
(वाढ, उत्पन्न, अग्रहक्क)

vii) .... बाजारात विद्यमान सिक्युरिटीजचा थेट व्यवहार होतो.
(प्राथमिक, दुय्यम, डेरिव्हेटिव्ह)

viii) सेबीच्या अध्यक्षांची निवड कोण करते?
(केंद्र शासन, रोखे बाजार, ब्रोकर)

प्रश्न 2) भांडवली बाजार ही संकल्पना विशिद करा. भांडवली बाजारातील विविध साधनांचे सविस्तर विवेचन करा. **[14]**

प्रश्न 3) 'भाग बाजार' म्हणजे काय? प्राथमिक बाजार आणि दुय्यम बाजार यांचे तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्रश्न 4) म्युच्युअल फंड म्हणजे काय? म्युच्युअल फंडचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) पत मुल्यांकन म्हणजे काय? भारतातील विविध पत मुल्यांकनाच्या संस्था स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतीही 2) **[12]**

अ) आग्रहक्क भाग

ब) राष्ट्रिय भाग बाजार

क) रोखेसंग्रह व्यवस्थापन

ड) सेबीचे अधिकार

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2109

[Total No. of Pages : 4

[6443]-62
M.Com. (Part - II)
ECONOMICS
402A: Industrial Economic Environment
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from the question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks (Any 5) : **[5]**

a) ______ means all the external factors and other components that impact the economy of a country.

i) Economic Environment ii) Social Environment.

iii) Cultural Environment iv) None of the above

b) The worst industrial growth was observed in India.

i) 1995-96 ii) 1991-92

iii) 1997-98 iv) 1998-99

c) The duration was the 8th Five Year Plan from ______.

i) 1985-1990 ii) 1992-1997

iii) 1997-2002 iv) 2002-2007

d) ______ is the India's state with the highest number of power looms.

i) Gujarat ii) Madhya Pradesh

iii) Maharashtra iv) Tamil Nadu

e) SEZ act was enacted in ______.

i) 2001 ii) 2003

iii) 2007 iv) 2005

f) MRTP act is not applicable to ______.

i) Government company and undertaking owned by Government

ii) Trade unions

iii) Any financial institution

iv) All of the above

P.T.O.

Q2) Define the Economic Environment. Explain the various factors affecting Economic Environment. **[15]**

Q3) Define the Public Sector. Explain the role of Public Sector industries in India. **[15]**

Q4) What is mean by LPG? Explain the L.P.G. Arguments for and against. **[15]**

Q5) Classify the Major Industries in India. Explain the importance of Major Industries in India. **[15]**

Q6) Write short notes (any 4 out of 6) : **[20]**

a) Importance of Economic Environment.

b) Problems of Small Scale & Cottage.

c) Progress of Tourism Industry.

d) SEZ.

e) Features of Industrial Policy of 1991.

f) Sugar Industry.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2109

[6443]-62
M.Com. (Part - II)
ECONOMICS
402A: Industrial Economic Environment
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) **[5]**

अ) देशाच्या अर्थव्यवस्थेवर परिणाम करणारे सर्व बाह्य घटक आणि इतर घटक म्हणजे ....

i) आर्थिक पर्यावरण ii) सामाजिक पर्यावरण

iii) सांस्कृतिक पर्यावरण iv) वरीलपैकी एकही नाही

ब) भारतात सर्वात वाईट औद्योगिक वाढ .... मध्ये दिसून आली.

i) 1995-96 ii) 1991-92

iii) 1997-98 iv) 1998-99

क) .... हा कालवधी 8 व्या पंचवार्षिक योजनेचा होता.

i) 1985-1990 ii) 1992-1997

iii) 1997-2002 iv) 2002-2007

ड) .... हे भारतातील सर्वात जास्त यंत्रमाग असलेले राज्य आहे.

i) गुजरात ii) मध्यप्रदेश

iii) महाराष्ट्र iv) तामिळनाडू

इ) SEZ कायदा .... मध्ये लागु करण्यात आला.

i) 2001 ii) 2003

iii) 2007 iv) 2005

फ) MRTP कायदा .... ला लागु नाही.

i) सरकारी कंपनी आणि सरकारच्या मालकीचे उपक्रम

ii) व्यापारी संघ

iii) कोणतीही वित्तीय संस्था

iv) वरील सर्व

प्र.2) आर्थिक पर्यावरणाची व्याख्या द्या. आर्थिक पर्यावरणावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.3) सार्वजनिक क्षेत्राची व्याख्या द्या. भारतातील सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगाची भूमिका स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.4) LPG म्हणजे काय? LPG च्या बाजूने आणि विरूद्ध युक्तिवाद स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.5) भारतातील प्रमुख उद्योगांचे वर्गीकरण करा. भारतातील प्रमुख उद्योगांचे महत्त्व स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.6) टिपा लिहा. (6 पैकी कोणत्याही 4) **[20]**

अ) आर्थिक पर्यावरणाचे महत्त्व

ब) लघु उद्योग व कुटीर उद्योगाच्या समस्या

क) पर्यटन उद्योगाची प्रगती

ड) सेझ

इ) 1991 च्या औद्योगिक धोरणाची वैशिष्ट्ये

फ) साखर उद्योग

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2110

[6443]-63

[Total No. of Pages : 4

M.Com. - II

MATHEMATICS

402 - B : Operations Research

(2019 Credit Pattern) (Semester-IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
2) *Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions (any 6) : **[6]**

a) In game theory, the outcome or consequence of a strategy is referred as the _________.

i) End-game strategy ii) Reward

iii) Penalty iv) Payoff

b) Linear programming method should be used to determine value of the game when size of payoff matrix is _________.

i) $2 \times n$ ii) $m \times 2$

iii) 2×2 iv) 3×4

c) For a maximization problem, objective function coefficient for an artificial variable is _________.

i) +M ii) –M

iii) 0 iv) –1

d) Key element is also known as _________.

i) Slack ii) Surplus

iii) Pivot iv) Artificial

e) The allocation cells in the transportation table will be called _________.

i) Finite ii) Occupied

iii) Unoccupied iv) Infinite

P.T.O.

f) The difference between total and free flot is _________.

i) Independent ii) Interference

iii) Total iv) Initial activity

g) _________ is an event oriented network diagram.

i) Ogive ii) CPM

iii) PERT iv) Histogram

h) In a T.P. the method of penalties is called _________.

i) Hungarian method ii) Least cost

iii) North east corner rule iv) Vogel's approximation

Q2) Attempt any two of the following : **[14]**

a) Solve the following L.P.P. by graphical method

$$\text{Minimize } Z = 3x_1 + 2x_2$$
$$\text{Subject to } 5x_1 + x_2 \geq 10$$
$$x_1 + x_2 \geq 6$$
$$x_1 + 4x_2 \geq 12$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

b) Explain rules of dominance in game theory.

c) Find an IBFS of the following transportation problem using North west corner method. Also find the transportation cost.

Destination → / Origin ↓	D_1	D_2	D_3	Supply
O_1	2	7	4	5
O_2	3	3	1	8
O_3	5	4	7	7
O_4	1	6	2	14
Demand	7	9	18	

Q3) Attempt any two of the following : **[14]**

a) Show that the following L.P.P. has unbounded solution.

Maximize $Z = 3x_1 + 2x_2$

Subject to $x_1 - x_2 \geq 1$

$x_1 + x_2 \geq 3$

$x_1, x_2 \geq 0$

b) Give model definition of Max-min network. Also explain maximum flow in the network.

c) Obtain an IBFS of the following T.P. using Matrix minima method. Also find the transportation cost.

Origin \ Destination	D_1	D_2	D_3	D_4	Supply
O_1	19	30	50	10	7
O_2	70	30	40	60	9
O_3	40	8	70	20	18
Demand	5	8	7	14	

Q4) Attempt any two of the following : **[14]**

a) Solve the following 2×2 game by algebraic method.

		Player B	
		I	II
Player A	I	6	9
	II	8	4

b) Discuss the various steps involved in the application of PERT and CPM.

c) Obtain an IBFS of the following T.P. by Vogel's approximation method. Also find the transportation cost.

Origin \ Destination	D_1	D_2	D_3	D_4	Supply
O_1	3	8	7	4	30
O_2	1	7	5	9	40
O_3	8	4	3	2	50
Demand	25	35	40	20	

Q5) Attempt any two of the following : **[14]**

a) Write the Johnsons procedure for determining an optimal sequence for *n* jobs on two machines.

b) Solve the following L.P.P. by Simplex method.

$$\begin{aligned} \text{Max.} \quad & Z = 5x_1 + 3x_2 \\ \text{Subject to } & 3x_1 + 5x_2 \le 15 \\ & 6x_1 + 2x_2 \le 24 \\ & x_1, x_2 \ge 0 \end{aligned}$$

c) Solve the following assignment problem and find maximum cost.

$$\begin{array}{c} \\ \text{I} \\ \text{II} \\ \text{III} \end{array} \begin{array}{c} \begin{array}{ccc} \text{A} & \text{B} & \text{C} \end{array} \\ \begin{bmatrix} 1 & 4 & 5 \\ 2 & 3 & 3 \\ 3 & 1 & 2 \end{bmatrix} \end{array}$$

Q6) Attempt any two of the following : **[12]**

a) Write notes on :

i) Payoff

ii) Saddle point

b) Draw the feasible region of the following constraints.

$$\begin{aligned} & x + 2y \ge 6 \\ & 3x + y \ge 9 \\ & x + y = 7 \\ & x, y \ge 0 \end{aligned}$$

c) Write the dual of the following LPP.

$$\begin{aligned} \text{Maximize } \quad & Z = -5x_1 + 2x_2 \\ \text{Subject to } & -x_1 + x_2 \le -3 \\ & 2x_1 + 3x_2 \le 5 \\ & x_1, x_2 \ge 0 \end{aligned}$$

d) Define the following terms :

i) Objective function

ii) Optimum solution

✈ ✈ ✈

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-2922

[Total No. of Pages : 2

[6443]-64

M.Com. (Part - II)

403 : RECENT ADVANCES IN ACCOUNTING, TAXATION AND AUDITING

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Paper - VII)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any Three questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) : [6]**

i) ESOP stands for ___________.

a) Employee Service Ownership Plan

b) Employee Stock Ownership Plan

c) Employee Stock Option Plan

d) Employee Stock Open Plan

ii) The GST model in India is adopted from ___________ country?

a) UK b) England

b) Canada d) Australia

iii) Blockchain is a type of___________ database.

a) Limited b) Practical

c) Shared d) Fixed

iv) __________ is the process of identifying and reporting investments made in the human resources of an organisation.

a) Human resource accounting b) Cost accounting

d) Management accounting d) Inflation accounting

v) ___________ is the objective of creative accounting.

a) To increase the accuracy of financial statements

b) To make a company appear more profitable and successful than it actually is

c) To ensure compliance with accounting standards

d) To verify the financial position of the organization

P.T.O.

vi) __________ is a method of accounting that takes into account the effects of inflation on a company's financial statements.

a) Inflation accounting
b) Forensic accounting
c) Cost accounting
d) Management accounting

vii) ___________ is an intangible asset.

a) Plant & Machinery
b) Land & Buildings
c) Furniture
d) Intellectual Property (IP)

viii) Which of the following is not a characteristic of big data?

a) Volume
b) Variety
c) Validity
d) Velocity

Q2) What do you mean by Cloud Accounting? Explain the Advantages and Disadvantages of Cloud Accounting? **[14]**

Q3) What is Corporate Tax? Explain in detail advantages and disadvantages of corporate tax. **[14]**

Q4) What is 'Human Resource Accounting'? Discuss in detail about significance of human resource accounting. **[14]**

Q5) What do you mean by Forensic Accounting? Explain the Scope and Need of Forensic Accounting. **[14]**

Q6) **Write short note (Any 2) :** **[12]**

a) Advantages of Artificial Intelligence
b) Creative Accounting
c) Lean Accounting
d) Goods and Service Tax

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2111

[Total No. of Pages : 4

[6443]-65
M.Com. - II
405 : RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Group - B)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Questions No 1 & 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from the Question No 2 to Question no 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blank with the most appropriate alternative (Any Six) : **[6]**

a) As per the provisions of The Competition Act, 2002, the Commission shall consist of a chairperson and maximum _____ members to be appointed by the Central Government.

i) two ii) four

iii) six iv) eight

b) As per the provisions of The Competition Act, 2002 "______" includes any agreement restricting in any manner the purchaser in the course of his trade from acquiring or otherwise dealing in any goods other than those of the seller or any other person.

i) exclusive supply agreement ii) tie-in arrangement

iii) refusal to deal iv) resale price maintenance

c) Schedule -II of Special Economic Zone Act, 2005 Consists of ________.

i) Enactments

ii) Modification of Income Tax Act, 1961.

iii) Amendment Insurance Act, 1938.

iv) Amendment to Certain Enactments.

d) As per the Provisions of The Special Economic Zones Act, 2005, the Board of Approval has to be constituted by _________.

i) Central Government

ii) State Government

iii) Jointly by Central & State Government

iv) Supreme court of India

e) As per the provisions of The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002, The ___________ may, for the purposes of this Act, carry out or caused to be carried out audit and inspection of an asset reconstruction company from time to time.

i) State Bank of India ii) Govt. of India

iii) Reserve Bank iv) SEBI

P.T.O.

f) As per the provisions of the Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002 Any person aggrieved, by any order made by the Debts Recovery Tribunal, may prefer an appeal to the Appellate Tribunal within _____________ days from the date of receipt of the order of Debts Recovery Tribunal.

   i) Thirty ii) Twenty One

   iii) Fifteen iv) Fifty

g) As per provisions of Recovery of Debts due to Banks and Financial Institutions Act, 1993, the _________ can appoint the Presiding Officer of the Debt Recovery Tribunal.

   i) RBI ii) Central Government

   iii) SEBI iv) State Bank of India

h) As per provisions of Recovery of Debts due to Banks and Financial Institutions Act, 1993, the Chairperson of an Appellate Tribunal shall hold office for a term of ________ years from the date on which he enters upon his office.

   i) Three ii) Four

   iii) Five iv) Six

Q2) State the provisions of The Competition Act, 2002 relating to prohibition of Certain agreements and abuse the dominant Position by an enterprise. **[14]**

Q3) Explain the detail Provisions under The Special Economic Zones Act, 2005 regarding the establishment of Special Economic Zone (SEZs). **[14]**

Q4) Explain the details of Provisions relating to Central Registry under The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002. **[14]**

Q5) Explain the different modes of recovery under The Recovery of Debts Due to Bank and Financial Institution Act, 1993. **[14]**

Q6) Write Short Note (Any Two) **[12]**

a) Composition of Competition Commission of India under the provisions of The Competition Act, 2002.

b) Development Commissioner under Special Economic Zone Act, 2005.

c) Offences and penalties under The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002.

d) Procedure and Powers of Tribunals under The Recovery of Debts Due to Bank and Financial Institution Act, 1993.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2111

[6443]-65

M.Com. - II

405 : RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) स्पर्धा कायदा, 2002 नुसार आयोगामध्ये केंद्र सरकाराद्वारे नियुक्त केलेले अध्यक्ष आणि जास्तीत जास्त .... सदस्य असतात.

i) दोन ii) चार

iii) सहा iv) आठ

ब) स्पर्धा कायदा, 2002 च्या तरतुदींनुसार ''................'' मध्ये खरेदीदाराला त्याच्या व्यापारादरम्यान विक्रेत्याच्या किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीच्या वस्तूंव्यतिरिक्त इतर कोणत्याही वस्तू घेण्यास किंवा व्यवहार करण्यापासून प्रतिबंधित करणारा कोणताही करार समाविष्ट आहे.

i) विशेष पुरवठा करार ii) टाय-इन व्यवस्था

iii) व्यवहार करण्यास नकार iv) पुनर्विक्री किंमत देखभाल

क) विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा (SEZ Act), 2005 च्या अनुसूची-II मध्ये .... समाविष्ट आहे.

i) कायदा ii) आयकर कायदा, 1961 मध्ये बदल

iii) विमा कायदा, 1938 मध्ये सुधारणा iv) काही कायद्यांमध्ये सुधारणा

ड) विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा (SEZ Act), 2005 च्या तरतुदींनुसार मान्यता मंडळाची स्थापना .... कडून होते.

i) केंद्र सरकार ii) राज्य सरकार

iii) केंद्र आणि राज्य सरकाराद्वारे संयुक्तपणे iv) भारताचे सर्वोच्च न्यायालय

इ) सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शिअल अॅसेट अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट अॅक्ट, 2002 नुसार या कायद्याच्या उद्देशाने, ... मार्फत मालमत्तेची पुनर्रचना करणाऱ्या कंपनीचे वेळोवेळी ऑडिट आणि तपासणी केली जाऊ शकते.

i) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ii) भारत सरकार

iii) रिझर्व्ह बँक iv) सेबी

फ) सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शियल अॅसेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट अॅक्ट, 2002 च्या तरतुदींनुसार, कर्ज वसुली न्यायधिकरणाने दिलेल्या कोणत्याही आदेशानंतर, कोणतीही व्यक्ति, कर्ज वसुली न्यायाधिकरणाचा आदेश प्राप्त झाल्यापासून .... दिवसांच्या आत अपिलीय न्यायाधिकरणाकडे अपील करू शकते.

i) तीस | ii) एकवीस
iii) पंधरा | iv) पन्नास

य) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स अॅक्ट, 1993 मधील तरतुदींनुसार, ... कर्ज वसुली न्यायाधिकरणाच्या पीठासीन अधिकाऱ्याची नियुक्ती करू शकतात.

i) RBI | ii) केंद्र सरकार
iii) सेबी | iv) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

र) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स अॅक्ट, 1993 अपीलीय न्यायाधिकरणाचे अध्यक्ष पदावर नियुक्ती झाल्या तारखेपासून .... वर्षांच्या कालावधीसाठी पदावर राहतील.

i) तीन | ii) चार
iii) पाच | iv) सहा

प्र.2) स्पर्धा कायदा, 2002 च्या तरतुदीनुसार काही करारांना प्रतिबंध करणे आणि एखाद्या एंटरप्राइझद्वारे प्रबळ स्थितीचा गैरवापर करण्यासंबंधी तरतूदी लिहा. **[14]**

प्र.3) विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा, 2005 अंतर्गत विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) च्या स्थापनेसंदर्भात तरतुदी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शियल अॅसेट अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट अॅक्ट, 2002 च्या अंतर्गत सेंट्रल रजिस्ट्रीशी संबंधित तरतुदींचे तपशील स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स अॅक्ट, 1993 अंतर्गत कर्ज वसुलीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) स्पर्धा कायदा, 2002 च्या तरतुदींनुसार भारतीय स्पर्धा आयोगाची रचना

ब) विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा, 2005 अंतर्गत विकास आयुक्त

क) सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शियल अॅसेट अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट अॅक्ट, 2002 अंतर्गत गुन्हे आणि दंड

ड) बँक आणि वित्तीय संस्था कायदा, 1993 अंतर्गत न्यायाधिकरणाची प्रक्रिया आणि अधिकार.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2112

[Total No. of Pages : 2

[6443]-66

M.Com. - II

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

407 - VII : Recent Advances in Cost Auditing & Cost System

(2019 Pattern) (Group-C) (Semester-IV) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicates full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting a suitable choice (any 6) : **[6]**

a) Who is considered to be the father or six sigma.
   i) Bill smith
   ii) Walter shewhart
   iii) Jack Welch

b) Cost Accounting standard on "Packing material cost" is dealt in.
   i) CAS-5
   ii) CAS-8
   iii) CAS-09

c) What is at the heart of any ERP system?
   i) Integrated information
   ii) Employees
   iii) Customer

d) Registration certificate granted to non-resident taxable person is valid for __________ days.
   i) 30 days
   ii) 60 days
   iii) 90 days

e) How many types of VAT Audit __________.
   i) One
   ii) Two
   iii) Three

f) The process mapping is a ___________ diagram.

   i) Data flow

   ii) Work flow

   iii) Circular

g) Total Quality Management (TQM) focuses on __________.

   i) Employee

   ii) Customer

   iii) Both (i) & (ii)

h) The event is commonly represented by _______in network diagram.

   i) Nodes

   ii) Arrow

   iii) Triangle

Q2) Explain in brief the nature and scope of CAS of “Cost of Utilities” (10) “Repairs & maintenance of cost” (12) and “Capacity determination and Deprecation Accounting”. **[14]**

Q3) What is the meaning of Productivity Audit? Explain the scope and benefits of Productivity Audit. **[14]**

Q4) Define the term “Enterprise Resource Planning”? Explain the E-Costing features of Enterprise Resources Planning? **[14]**

Q5) What do you mean by “Six Sigma”? Explain the advantages and disadvantages of six Sigma? **[14]**

Q6) Write short Notes (any 2 out of 4) : **[12]**

a) CAS 4: Cost of Conformity to quality

b) Scope of GST Audit

c) Benefits of ERP

d) Robotics Manufacturing

✈ ✈ ✈

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2113

[Total No. of Pages : 4

[6443]-67

Second Year M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

409 : Recent Advances in Co-operative and Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (Group - D)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6) : **[6]**

a) __________ is social responsibility of cooperative institute.

i) Profit Maximization ii) Social Welfare

iii) Social Development iv) Community Development

b) Due to globalization production cost of cooperative institutes _______.

i) Increased ii) Decreased

iii) Constant iv) Not Changed

c) Cooperatives in India follow this type of organisation structures ______.

i) Centralized structure ii) Decentralized structure

iii) Unitary structure iv) Federal structure

d) ________ committee suggested the formation of National Level Cooperative Bank.

i) Khushro committee ii) Saraiya committee

iii) Planning commission iv) None of the above

e) _______ state in India has maximum farmers suicide.

i) Kerala ii) Maharashtra

iii) Karnataka iv) Bihar

f) _______ was the chairman of All India Rural fund supply survey committee.

i) Gadgil | ii) Sureiyya
iii) Gorwala | iv) Thakurdas

g) The principal followed in a Cooperative society is _______.

i) No vote | ii) One man One Vote
iii) Multiple votes | iv) One share One vote

h) Self Help Group bank linkage programme was first launch by _______.

i) RRB | ii) NABARD
iii) RBI | iv) SBI

Q2) Explain the Issues of Non-Viability and sick Cooperative units **[14]**

Q3) Explain the Co-operative leadership in Global Era. **[14]**

Q4) Explain the Self Help Groups - Innovation for Rural Development. **[14]**

Q5) State the Sustainable Rural Development. **[14]**

Q6) Write Short Notes (any 2): **[12]**

a) Causes of Farmers Suicides.

b) Women Empowerment through SHGs.

c) New Management Techniques.

d) Social Responsibility of Cooperative Institutions.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2113

[6443]-67

Second Year M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

409 : Recent Advances in Co-operative and Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) .... ही सहकारी संस्थेची सामाजिक जबाबदारी आहे.

i) नफा वाढवणे ii) समाजकल्याण

iii) सामाजिक विकास iv) समुदाय विकास

ब) जागतिकीकरणामुळे सहकारी संस्थांचा उत्पादन खर्च ....

i) वाढतो ii) घटतो

iii) स्थिर राहतो iv) बदललेले नाही

क) भारतातील सहकारी संस्था .... प्रकारच्या संस्था संरचनांचे पालन करतात.

i) केंद्रीकृत रचना ii) विकेंद्रीकृत रचना

iii) एकात्मक रचना iv) संघराज्य संरचना

ड) .... समितीने राष्ट्रीय स्तरावरील सहकारी बँकेच्या स्थापनेची सूचना केली.

i) खुशरो समिती ii) सरैय्या समिती

iii) नियोजन आयोग iv) वरीलपैकी काहीही नाही

इ) भारतात सर्वाधिक शेतकरी आत्महत्या .... राज्यात आहेत.

i) केरळ ii) महाराष्ट्र

iii) कर्नाटक iv) बिहार

फ) .... अखिल भारतीय ग्रामीण निधी पुरवठा सर्वेक्षण समितीचे अध्यक्ष होते.

i) गाडगीळ ii) सुरेय्या

iii) गोरवाला iv) ठाकूरदास

य) सहकारी संस्थेमध्ये पाळले जाणारे तत्व ....

i) मत नाही
ii) एक व्यक्ती एक मत
iii) अनेक मते
iv) एक वाटा एक मत

र) सेल्फ हेल्प ग्रुप बँक लिंकेज प्रोग्राम प्रथम ....

i) आरआरबी
ii) नाबार्ड
iii) RBI
iv) SBI

प्र.2) अव्यवहार्यता आणि आजारी सहकारी एककांच्या समस्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) जागतिक युगातील सहकारी नेतृत्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) बचत गट आणि ग्रामीण विकासासाठी नवोपक्रम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) शाश्वत ग्रामीण विकास सांगा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) शेतकरी आत्महत्येची कारणे

ब) बचत गटांद्वारे महिला सक्षमीकरण

क) नवीन व्यवस्थापन तंत्र

ड) सहकारी संस्थांची सामाजिक जबाबदारी

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2114

[Total No. of Pages : 4

[6443]-68

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

411 : Recent Advances in Business Practices and Environment

(2019 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 and Question No. 6 compulsory.*
2) *Solve any Three questions from question No. 2 to Question No. 5.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks : **[6]**

a) ____________ is the goal of business.

i) Maximising Profit

ii) Maintaining customer satisfaction

iii) Solving customer problems

iv) All of the Above

b) __________ not a part of industrial policy.

i) Tariff reduction

ii) Subsidies to Industry

iii) Change in the corporate tax regim

iv) All of the Above

c) The basic components of business ethics are ____________.

i) Morality ii) Business Practice

iii) Principles and Values iv) All of the Above

d) The role Government in Business to show ____________.

i) Positive ii) Negative

iii) Neutral iv) None of the Above

P.T.O.

e) Indian Agriculture depends mainly upon ____________.

i) Technology ii) Capital

iii) Machinery iv) Manson

f) Indian economy is known as ___________ economy.

i) Capital Intensive ii) Agrarian

iii) Mix iv) None of These

Q2) Explain objectives of new policies. **[14]**

Q3) Describe the bank credit facilitation in National, Small, Industries, Corporation Scheme. **[14]**

Q4) Explain Prime Minister's Employment Generation Programme. **[14]**

Q5) State the recent development in Corporate Governance in India. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Textile Policy

b) Agro processing policy

c) Credit Guarantee

d) Micro Finance Programme

Total No. of Questions : 6]

PD2114

[6443]-68

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

411 : Recent Advances in Business Practices and Environment

(2019 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिक्त जागा भरा. **[6]**

अ) .... हे व्यवसायाचे ध्येय आहे.

i) नफा वाढवणे ii) ग्राहकांचे समाधान राखणे

iii) ग्राहकांच्या समस्या सोडवणे iv) वरील सर्व

ब) .... औद्योगिक धोरणाचा भाग नाही.

i) दर कपात ii) उद्योगांना अनुदाने

iii) कॉर्पोरेट कर प्रणालीमध्ये बदल iv) वरील सर्व

क) व्यवसाय नैतिकतेचे मूलभूत घटक .... आहेत.

i) नैतिकता ii) व्यवसाय सराव

iii) तत्वे आणि मूल्ये iv) वरील सर्व

ड) व्यवसायात सरकारची भूमिका .... दर्शवण्यासाठी.

i) सकारात्मक ii) नकारात्मक

iii) तटस्थ iv) वरीलपैकी काहीही नाही

इ) भारतीय शेती प्रामुख्याने .... वर अवलंबून आहे.

i) तंत्रज्ञान | ii) भांडवल

iii) यंत्रसामग्री | iv) मान्सून

फ) भारतीय अर्थव्यवस्था .... अर्थव्यवस्था म्हणून ओळखली जाते.

i) भांडवल गहन | ii) कृषीप्रधान

iii) मिश्रित | iv) यापैकी काहीही नाही

प्र.*2)* नवीन धोरणांची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* राष्ट्रीय, लघु, उद्योग, कॉर्पोरेशन योजनेतील बँक क्रेडिट सुविधेचे वर्णन करा. **[14]**

प्र.*4)* पंतप्रधानांच्या रोजगार निर्मिती कार्यक्रमाचे स्पष्टीकरण द्या. **[14]**

प्र.*5)* भारतातील कॉर्पोरेट गव्हर्नन्समधील अलीकडील विकास सांगा. **[14]**

प्र.*6)* लहान टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) वस्त्रोद्योग धोरण

ब) कृषी प्रक्रिया धोरण

क) क्रेडिट गॅरंटी

ड) सूक्ष्म वित्त कार्यक्रम

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2115

[Total No. of Pages : 4

[6443]-69

M.Com. - II

413 : RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) : **[6]**

a) A key feature of managing change in an organization is __________.

i) Resistance ii) Ignoring

iii) Implementing iv) Delaying

b) Change management principles are often based on __________ type of evidence.

i) Anecdotal ii) Fictional

iii) Speculative iv) Scientific

c) __________ does a customer-centric approach prioritize.

i) Product ii) Budget

iii) Customer iv) Competition

d) __________ is one of the primary challenges in becoming customer-centric.

i) Resistance ii) Embracing

iii) Innovation iv) Adaptation

e) __________ is the significance of a global management system in multinational organizations.

i) Fragmentation ii) Centralization

iii) Decentralization iv) Resistance

P.T.O.

f) __________ is the role of acquisitions and mergers in organizational growth.

i) Diminishing ii) Stagnating

iii) Increasing iv) Resisting

g) __________ is the concept behind turnaround management.

i) Stability ii) Resistance

iii) Innovation iv) Stagnation

h) __________ do government and private institutions support innovation.

i) Resisting ii) Funding

iii) Imitation iv) Stagnation

Q2) What is the meaning of Change Management? Explain in detail the Principles of Change Management. **[14]**

Q3) What are the current trends in acquisitions and mergers on both national and international levels? **[14]**

Q4) State the meaning of Global Management. Explain in detail the significance of Global Management. **[14]**

Q5) What is the concept of turnaround management? Write the techniques prerequisite for success in turnaround management. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Dimensions Approach Towards Managing Change.

b) Strategies for Becoming Customer-Centric.

c) Full 360 Degree View of the Customer.

d) Re-Structuring and Re-Engineering of Business.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2115

[6443]-69

M.Com. - II

413 : RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :-
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) संस्थेतील बदलांचे व्यवस्थापन करण्याचे मुख्य वैशिष्ट्य .... आहे.

i) प्रतिकार ii) दुर्लक्ष

iii) अंमलबजावणी iv) उशीर

ब) बदल व्यवस्थापनाची तत्त्वे अनेकदा .... प्रकारच्या पुराव्यांवर आधारित असतात.

i) किस्से ii) काल्पनिक

iii) सट्टा iv) वैज्ञानिक

क) ग्राहक-केंद्रित दृष्टिकोन .... ला प्राधान्य देतो.

i) उत्पादन ii) बजेट

iii) ग्राहक iv) स्पर्धा

ड) ग्राहक-केंद्रित होण्यातील प्राथमिक आव्हानांपैकी एक .... आहे.

i) प्रतिकार ii) अंगीकारणे

iii) नावीन्य iv) अनुकूलन

इ) बहुराष्ट्रीय संस्थांमध्ये जागतिक व्यवस्थापन प्रणालीचे महत्त्व .... आहे.

i) विखंडन ii) केंद्रीकरण

iii) विकेंद्रीकरण iv) प्रतिकार

फ) संस्थात्मक वाढीमध्ये अधिग्रहण आणि विलीनीकरणाची भूमिका .... आहे.

i) कमी होणे ii) स्थिर

iii) वाढत iv) प्रतिकार

य) टर्नअराउंड मॅनेजमेंटमागची संकल्पना .... आहे.

i) स्थिरता ii) प्रतिकार

iii) नावीन्य iv) स्थैर्य

र) सरकारी आणि खाजगी संस्था नवोपक्रमाला .... समर्थन देतात.

i) प्रतिकार ii) निधी

iii) अनुकरण iv) स्थैर्य

प्र.*2)* बदल व्यवस्थापन म्हणजे काय? बदल व्यवस्थापनाची तत्त्वे सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर अधिग्रहण आणि विलीनीकरणाचे सध्याचे प्रवाह कोणते आहेत? **[14]**

प्र.*4)* जागतिक व्यवस्थापनाचा अर्थ सांगा. जागतिक व्यवस्थापनातील महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* पुनर्जीवन व्यवस्थापन संकल्पना काय आहे? पुनर्जीवन व्यवस्थापनातील यशासाठी आवश्यक असलेली तंत्रे लिहा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) बदल व्यवस्थापित करण्याचे दृष्टिकोण

ब) ग्राहक-केंद्रित बनण्याची व्युहरचना

क) ग्राहकाचे पूर्ण 360 अंश दृश्य

ड) व्यवसायाची पुनर्रचना आणि पुनर्अभियांत्रिकी

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2116

[Total No. of Pages : 4

[6443]-70
M.Com. (Part - II)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
415 : Recent Advances in Banking and Finance
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.***
2) ***Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full Marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6) : **[6]**

a) _________is the process of providing financial services to the vulnerable class.

i) Financial inclusion ii) Financial development

iii) Economic development iv) Financial literacy

b) A tem Micro credit refers to__________.

i) Salaried borrowers ii) Unsalaried borrowers

iii) Both (i) & (ii) iv) None of these

c) The risk which occurs from the failure of another party to perform in a contract is called _______risk.

i) Currency ii) Credit

iii) Market iv) Exchange

d) The Treasury bill is an instrument of____________.

i) Money market ii) Capital market

iii) Stock market iv) Exchange market

e) Mobile Phones as a______ for extending banking services.

i) Methods ii) Instruments

iii) Delivery channel iv) None of these

f) The full form of EFT is ________.

i) Electronic fund transfer ii) Electronic fund transmission

iii) Electronic feature transfer iv) None of these

P.T.O.

g) The_______ is useful for raising short term funds.

i) Capital market   ii) Money market

iii) Exchange market   iv) Share market

h) ____________ is a messaging network that financial institutions use to securely transmit information and instructions through a standardized system of codes.

i) RTGS   ii) NEFT

iii) SWIFT   iv) E-banking

Q2) Define financial inclusion. Explain role of financial inclusion in economic growth. **[14]**

Q3) Explain the need and importance of technology in banking sector. **[14]**

Q4) Explain the Recent Developments in the Indian Money Market. **[14]**

Q5) Define stock market. Explain functions of stock market. **[14]**

Q6) Write short notes on: (Any 2) **[12]**

a) CAMELS rating in Banks.

b) Electronic funds transfer.

c) Money Market derivatives.

d) Book Building.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2116

[6443]-70

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

415 : Recent Advances in Banking and Finance

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 60*

सूचना :- *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकेचा वापर करावा.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

अ) दुर्लक्षित घटकाला वित्तीय सेवा उपलब्ध करून देण्याची प्रक्रिया म्हणजे .... होय.

i) वित्तीय समावेशन ii) वित्तीय विकास

iii) आर्थिक विकास iv) वित्तीय साक्षरता

ब) सूक्ष्म क्रेडिट या संज्ञेचा संदर्भ .... शी आहे.

i) पगारदार कर्जदार ii) पगार नसलेले कर्जदार

iii) दोन्ही (i) आणि (ii) iv) यापैकी नाही

क) करारामध्ये दुसरा पक्ष अयशस्वी झाल्यामुळे जो धोका उद्धभवतो त्याला .... जोखीम म्हणतात.

i) चलन ii) पत

iii) बाजार iv) विनिमय

ड) कोषागार बिल हे .... चे साधन आहे.

i) नाणे बाजार ii) भांडवल बाजार

iii) रोखे बाजार iv) विनिमय बाजार

इ) बँकिंग सेवांचा विस्तार करण्यासाठी मोबाईल फोन .... आहे.

i) पद्धती ii) साधने

iii) डिलिव्हरी चॅनल iv) यापैकी काहीही नाही

फ) EFT चे पूर्ण रूप .... आहे.

i) इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर ii) इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्समिशन

iii) इलेक्ट्रॉनिक फीचर ट्रान्सफर iv) यापैकी काहीही नाही

य) अल्प कालावधीचा निधी उभारण्यासाठी .... उपयुक्त आहे.

i) भांडवल बाजार | ii) नाणे बाजार
iii) विनिमय बाजार | iv) भाग बाजार

र) .... हे एक मेसेजिंग नेटवर्क आहे ज्याचा वापर वित्तीय संस्था मानकीकृत कोड प्रणालीद्वारे सुरक्षितपणे माहिती आणि सुचना प्रसारित करण्यासाठी करतात.

i) आर.टी.जी.एस. | ii) एन.ई.एफ.टी.
iii) स्वीप्ट | iv) ई–बँकिंग

प्र.*2)* वित्तीय समावेशनाची व्याख्या करा. आर्थिक वृद्धी मधील वित्तीय समावेशनाची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* बँकिंग क्षेत्रातील तंत्रज्ञानाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* भारतीय नाणेबाजाराचा अलिकडील काळातील विकास स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* रोखे बाजाराची व्याख्या करा. रोखे बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) बँकांमध्ये कॅमल्स रेटिंग

ब) इलेक्ट्रॉनिक निधि हस्तांतरण

क) नाणेबाजार अनुजात

ड) बुक बिल्डींग

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD2117

[Total No. of Pages : 4

[6443]-71
M.Com. (Part - II)
417 : RECENT ADVANCES IN MARKETING
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice: (any 6) **[6]**

a) WWW.Flipkart.Com is example of ____________.

i) C2C E - Commerce, E - Business model

ii) B2C E - Commerce, E - Business model

iii) C2B E - Commerce, E - Business model

iv) B2G E - Commerce, E - Business model

b) The term digital marketing was first used in which

i) 1910 ii) 1920

iii) 1990 iv) 1991

c) Poverty has an ____________ effect on the environment and sustainable development.

i) Adverse ii) Directionless

iii) Variable iv) Friendly

d) Marketing is a process which aims at ____________.

i) Production

ii) Profit Marking

iii) The satisfaction of customer needs

iv) Selling products

e) ____________ strategy has the goal of increasing sale.

i) marketing ii) purchasing

iii) promoting iv) advertising

P.T.O.

f) The ____________ approach focus on competitive advantage, customer needsand expectation, creativity and flexibility.

i) Competitive ii) Institutional

iii) Organizational iv) Strategic

g) ____________ is not a type of marketing concept?

i) The production concept ii) The selling concept

iii) The Social Marketing iv) The supplier concept

h) ____________ is sustainable business approach adopted to create business better interests and a better world.

i) sustainable marketing ii) marketing mix

iii) sustainable development iv) sustainable production

Q2) What do you mean by sustainable marketing? Explain in detail problems and prospects of sustainable marketing? **[14]**

Q3) What are the marketing strategies for enhancing customer envolment and engagement. **[14]**

Q4) Define the term digital marketing? Explain the problems and prospects of digital marketing. **[14]**

Q5) What do you mean by Marketing Warfare? Explain principles of Marketing Warfare? **[14]**

Q6) Write short notes: (Any 2) **[12]**

a) Explain modern E-channels.

b) Types of marketing strategy.

c) Development of Digital marketing.

d) Factors necessary for appropriate service standard.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

PD2117

[6443]-71

M.Com. (Part - II)

417 : RECENT ADVANCES IN MARKETING

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील पर्यायांपैकी एक पर्याय निवडा (कोणतेही सहा) **[6]**

अ) WWW.Flipkart.Com हे कशाचे उदाहरण आहे.

i) C2C E - Commerce, E - Business model

ii) B2C E - Commerce, E - Business model

iii) C2B E - Commerce, E - Business model

iv) B2G E - Commerce, E - Business model

ब) डिजिटल मार्केटिंग हि संज्ञा सर्वप्रथम कोणत्या वर्षी वापरण्यात आली?

i) 1910 ii) 1920

iii) 1990 iv) 1991

क) गरीबीचा पर्यावरणावर आणि शाश्वत विकासावर .... परिणाम होतो.

i) प्रतिकूल ii) दिशाहीन

iii) परिवर्तनशील iv) मैत्रीपूर्ण

ड) विपणन ही एक प्रक्रिया आहे ज्याचे उद्दिष्ट .... आहे.

i) उत्पादन ii) नफा मिळविणे

iii) ग्राहकांना गरजांचे समाधान iv) उत्पादन विक्री

इ) .... धोरणात विक्री वाढविण्याचे उद्दिष्ट आहे.

i) विपणन ii) खरेदी

iii) प्रचार iv) जाहिरात

फ) .... दृष्टीकोनाद्वारे स्पर्धात्मक लाभ ग्राहकांच्या गरजा आणि अपेक्षा सर्जेनशीलता आणि लवचिकता यावर लक्ष केंद्रित करण्यात आले.

i) स्पर्धात्मक ii) संस्थात्मक

iii) संघटनात्मक iv) व्यूहरचना

य) .... हा विपणन संकल्पनेचा प्रकार नाही.

i) उत्पादन संकल्पना
ii) विक्री संकल्पना
iii) सामाजिक विपणन
iv) पुरवठादार संकल्पना

र) .... म्हणजे व्यवसाय उत्तम हितसंबंध आणि एक चांगले जग निर्माण करण्यासाठी स्वीकारलेली शाश्वत व्यवस्थापन कार्यपद्धती होय.

i) शाश्वत विपणन
ii) विपणन मिश्र
iii) शाश्वत विकास
iv) शाश्वत कार्यपद्धती

प्र.2) शाश्वत विपणन म्हणजे काय? शाश्वत विपणनाच्या समस्या आणि संधी सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) विपणन धोरण/व्यूहरचना म्हणजे काय? विपणन धोरणाचे/व्यूहररचेने विविध प्रकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) सेवा वितरणामध्ये ग्राहकांचा सहभाग आणि प्रतिबद्धता वाढविण्यासाठी कोणत्या विपणन व्यूहरचना आखल्या जातात? **[14]**

प्र.5) विपणन युद्ध म्हणजे काय? विपणन युद्ध यांची तत्वे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टीप लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) शाश्वत विकासाचे महत्त्व

ब) विपणन धोरणाचे प्रकार

क) डिजिटल विपणनाच्या समस्या

ड) योग्य सेवा मानकांसाठी आवश्यक घटक